

Pálfa J.

Vigjáték

Új kis anthologia
Harsányi, Karinthy, Komor,
Lakatos, Lintai, Molnár
kis szindarabjai

OSZK

VIG JÁTÉK

ÚJ KIS ANTHOLOGIA

HARSÁNYI, KARINTHY, KOMOR,
LAKATOS, LIPTAI, MOLNÁR
KIS SZINDARABJAI

Kiadja a „VIDÁM KÖNYVTÁR“ kiadóhivatala
Budapest.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló

1951. évi B/1043 sz.

Révai-Nyomda Budapest, Ügynök-utca 8.

A KASSZA.

Irta: *Harsányi Zsolt.*

Szereplők: Kávés és Pincér.

(*Szin: Zugkávéház részlet — kassza-üvegekkel, előtte kis asztalka — kávés az asztalnál ül, estilapot olvas.*)

Kávés (Pincér bejön): Maga az a pincér? Itt a könyve? Jó várjon... Látja ezt a lapot? Mihelyt belép, az első dolga az lesz, hogy erre nem fizet elő. Majd adok én neki, hogy a záróra üdvös! Üdvös!?... Az ilyen firkászt kell bezárni! Az egy jó záróra. Jó zárórában legyen mondva, amit nekem ez a záróra eddig ártott. Na hagyjuk ezt. Szóval maga be akar ide hozzám állni. Na a figurája nem valami izé. Na dehát mindegy. Nem egy szépségversenyre kell maga nekem, hanem, hogy megbecsülje magát és jól dolgozzon. És majd ezt a kabátot, mielőtt belép, kifogja kefélni édes fiam. Nna, mutassa szépen a könyvit. Mi? Lederer Szigfrid? Szigfrid?

Miért nem hívják magát mindjárt Loengrinnek? Loengrin fizetni! Egész jó! Ki fizet egy Loengrinnek? Hogy képzeleli maga ezt? Hogy lehet valaki pincér azzal a névvel, hogy Loengrin?

Pincér: Szigfrid!

Kávés: Az mindegy. Szigfrid, Loengrin. Táltos az mindegy. Tudja kit hívnak Szigfridnek? Egy főhadnagyot. Az egy Szigfrid, de nem egy fizető pincér a Gorlice kávéházban. Maga itt nekem Károly lesz. Károly fizetek! Az igen! Vagy, Károly egy szipkát! Az igen, de nem Loengrin!

Pincér: Szigfrid!

Kávés: Mondtam már, hogy az mindegy! Mit csökönyösködik édes fiacskám? Menjünk tovább. Tehát mi lesz maga itt, kérem? Károly, lesz! Hát figyeljen ide Károly. Mielőtt még egyáltalában bármibe is megállapodnánk. Figyelmeztetem magát, hogy én nagyon jó ember vagyok. Akárkitől megkérdezheti. Én egy aranyszivű ember vagyok. Nagyon szeretem az alkalmazottaimat és a munkát mindég megbecsülöm és ha ez a piszok háború ki nem tör, akkor a Károly még ma is nálam van. Nem maga, a Szigfrid—Károly, Szigfrid... hanem a Dávid Károly. Mert lássa, Dávidnak megint nem lehet egy pincért hívni. Egy Dávid legyőzheti Góliátot, de nem a... a Braun urat, aki minden délután idejár és murizik. Apropos. Braun ur, ennek a Braun urnak, két cukorral kevesebbet kell adni. Mert kettőt ugyanis

mindig haza visz. Na igen. Hát hol is hagvtam el? Hogy én jó ember vagyok. Előre bemondom, hogy maga én nálam addig marad, ha rendesen viseli magát, ameddig akar. Ha én száz évig leszek a gazdája, maga száz évig itt maradhat. Magának én velem semmi baja a világon nem lesz. Semmi. Maga bejön szépen reggel 8 órakor, elvégzi a dolgot. És 1 órakor már el is mehet — éjjel. Nálam maga itt maradhat amig él. Nálam magának egy nagyszerű örökös helye lesz. Ha maga ide beáll, maga meg van alapítva. És ha egyszer, mit lehet tudni, emberek vagyunk, mégis elmegy innen, ha megmondja, hogy nálam volt, mindenütt beveszik. Így volt most a Károlylyal is a katonáéknál. Én nem beszélek a levegőbe. Na hát hol is hagytam el? Hogy éjjel 1-kor elmehet kivéve, hogy ha van valami nagy takarítás, vagy ilves valami. Nyolctól-egyig nincs magának egyéb dolga, minthogy a vendégeket, úgy ebéd után, mint vacsora után szépen, figyelmesen kiszolgálja. Az én vendégeim mind kitünő emberek. Maga felveszi a rendelést, kimegy a konyhába, elhozza a rendelést, szép barátságosan odaadja a vendégeknek, s slussz! Már nincs is ott. Egyéb dolga magának aztán nincs, 8-tól 1-ig egyebet nem csinál. A kasszához magának nem is kell menni. Messzirőit oda kiabálja, hogy két pikk kapó, pik fek pohár és megy tovább. Tehát amint megbeszéltünk, ez magának egy örökös állás, itt magának jó dolga lesz.

Én nem vagyok az az ember, aki a pénzért kiuzsorázza, maga csak kiszolgál és a kasszával nem törődik. De nem is szeretem, ha odamegy, ez már egy olyan bizalmaskodás. Az se jó, ha az alkalmazott a kisasszonnyal bizalmaskodik. Minden rendes üzletben van alkalmazott és van főnök. Ki itt az alkalmazott? Maga! Ki itt a főnök?

Pincér: Dajcs ur!

Kávés: Naná, maga, maga hülye! Most jön be és maga jön itt nekem magyarázni, hogy hogy az én kávéházamban ki a főnök? kérdeztem én magát? Maga akkor feleljen fiam, ha én kérdezem. Nálam ez a rend. Velem az alkalmazott nem bratyizik. Száz szónak is egy a vége, a kasszához maga nem megy. Megértette?

Pincér: Meg!

Kávés: Tudom, hogy megértette. Ha olyan hülyének tartanám, hogy ezt sem érti meg, akkor szóba sem álltam volna magával. Egyszóval a kasszánál magának semmi keresni valója nincs. Magának itt van keresni valója a vendégeknél. De a kasszánál nem. Nem is ajánlom, hogy legyen. Tudja milyen dolog az? ha a pincér állandóan a kasszához jár?... Az olyan dolog... Mindegy, itt nem hasonlatokról van szó, itt arról van szó, hogy maga ne lógjon nekem folyton annál a nyavalyás kasszánál, mert azt nem tűröm. Még az kéne, hogy a kasszához menjen. Ha a kasszához megy, akkor röpiül,

mert én nem türöm ám, hogy engem maceráljanak. Maga ahhoz fiam nagyon fíjjatal, hogy engem ugrasson. Sokkal különb legények nem tudtak engem ugratni öcsém! Kérdezze csak meg, mi volt a józsefvárosi választáson! Még ma is ferde neki a szája. Most képzelje el, ha én a kasszánál megcsipek valakit, hogy akkor azzal mi történik. Na jó, jó, én nem akarom magát, fenyegetni, én csak nyíltan megmondom, hogy maga tudja, hogy nálam a kasszához menni veszélyes és tilos. De különben mit is akarna maga a kasszánál? Vagy tisztességes ember és akkor nem is álmodik a kasszáról, vagy egy csirkefogó, gazember, pizok és akkor mind kevés, amit tőlem kapni fog, ha odamegy. A kasszához menni? Én még ilyet nem is láttam, hogy egy ember ne tudjon a kassza nélkül élni? Hát muszáj magának a kasszához menni? Jól kezdi itt maga fiam. Azt már látom, hogy mi nem fogunk együtt megöregedni. Mindig az a kassza. A 10-ik gazember, akit a kassza miatt kell kirugnom. No, de ugy kell nekem. Mennél jobban bánik velük az ember, annál komiszabbak. Ugy kell azokkal bánni, mint a kutyákkal. Örökös állást akar nekik adni az ember, de nekik persze a kassza kell. Dolgozni azt nem. De kigrabecsolni a kasszából azt igen. Bitang népség!

Pincér: De kérem szépen!

Kávés: Mi? feleselni? Mars ki, mars ki! No gyérünk! No takarodjék édes fiam, mert rendőrt hiva-

tok. És majd a könyvébe is beírom, hogy maga milyen veszedelmes ember. Különben a könyvét majd a rendőrségen átveheti. Hát mi lesz? Megy — vagy nem megy? Takarodjék, mert széttépem! Ilyen gazember! Ilyen gazember, a kasszához!

A BÜVÖS SZÉK.

Irta: *Karinthy Frigyes.*

Szereplők: Államtitkár. Miniszter. Sziv Sándor, író. Kállay, a szab. ügyek referense. Dr. Fulda, orvos egyetemi tanár. Berta, az államtitkár felesége. Dávid és Marci hivatalszolgák. Hordár. Génusz.

(Történik az államtitkár hivatalos szobájában, délután. Jobbra, balra és középen ajtó, jobbról kandalló. Délután, később este.)

Dávid (mikor a függöny fölmeleg, a színpadon van, porol.)

Marci (jön): Már megint itt van.

Dávid: Ki van itt?

Marci: A feltaláló.

Dávid: Mér nem mondja neki, hogy nincs hivatalos óra?

Marci: Aszongya, be akar gyönni.

Dávid: Hát nem mondta neki, hogy nem jön be az államtitkár ur?

Marci: Dehogyanem. Aszongya, ő vár.

Dávid: De ha nem jön be, akkor hiába vár.

Marci: No hát akkor.

Dávid: Hát csak küldje be, majd én beszélek vele.

Marci: Hé, tanár ur... Na jöjjön be frissen...

(*El.*)

Géniusz (be középen): Jónapot.

Dávid: Jónapot, tanár ur, na mi baj?

Géniusz: Az államtitkár ur nincs itt?

Dávid: Nincs.

Géniusz: Nem is jön be?

Dávid: Nem.

Géniusz: Hát a szabadalmi ügyek referense? Az sincs itt?

Dávid: Mit akar tőle?

Géniusz: Beszélni akarok vele.

Dávid: Milyen ügyben?

Géniusz: Szabadalmi ügyben.

Dávid: Szabadalmi ügyben nem fogad.

Géniusz: Szabadalmi ügyben ki fogad?

Dávid: Az államtitkár ur. De az nincs itt.

Géniusz (epésen): Nézze, kérem, én nagyon jól tudom, hogy az államtitkár ur nem akar fogadni engem. Már tizszer voltam itt. Először, mikor a perpetum mobilét találtam fel... Nem fogadott, egy ficsur ment be hozzá, ki a női kalaptüket meghosszabbító szabadalomról tárgyalt... Azt fogadta, az ajtóban hallottam, hogy nyájaskodtak... Másodszor, amikor a repülőgépet találtam fel, amivel a holdba lehet repülni. Nem fogadott. Spitz urat fogadta, aki a vilá-

gító köpöcsészét találta fel, hogy az ember éjszaka is tudja, hova köpjön. Legutoljára, tegnap, mint egy űrült rohantam ide, mert feltaláltam a műembert, az örök élet problémáját . . . Nem fogadott. Valami Bergert fogadott, aki egy körömreszelőt talált fel, amivel csipkés szélüre lehet reszelni a körmöt . . .

Dávid: Erről nagy tárgyalás folyik, azt hallottam.

Géniusz: Hát tudja mit, én most nem találtam fel semmit.

Dávid: Na látja. Feltalálta magát.

Géniusz: Kérem, menjen be a referens úrhoz és jelentse, hogy az az úr van itt, akivel a multkor beszélt, nem én.

Dávid: Ugyan, kérem.

Géniusz: Csak menjen be, Dávid. Ugyis utoljára zaklatom magukat. Holnap utazom Amerikába.

Dávid: Igaz ez?

Géniusz: Becsületszavamra.

Dávid: Akkor megnézem. *(El.)*

Géniusz (hirtelen az ajtóhoz fut, suttogva): János, hozza be gyorsan.

Hordár (megjelenik és egy karszéket hoz be, amiből drótok lógnak).

Géniusz: Tegye le. *(A székbe belekapcsolja észrevétlen módon a vezetéket alul.)* Azt hiszem, működik. *(Beleül a székbe.)* Aki ebben a székben ül . . . addig, amig benne ül, az hangosan kimondja, amit

gondol, kimondja az igazságot anélkül, hogy akarná. Tudja mit kell mondani?

Hordár: Igenis. Hogy elhoztam a széket, amit az államtitkár úr öméltósága rendelt.

Géniusz (pénzt ad neki): És engem nem ismer, érti? Sose látott.

Hordár: Igenis.

Géniusz: Vigyázzon, jönnek. Szóval nem ismerjük egymást.

Dávid (jön balról): Mondom, hogy nincs itt.

Géniusz: Az baj.

Dávid (a hordárhoz): Mit akar?

Hordár: Elhoztam a széket, amit az államtitkár úr öméltósága rendelt.

Dávid: Biztosan ide küldték?

Hordár (a papirost nézi): Első emelet, államtitkár úr szobája.

Dávid: Akkor jól van, hagyja itt.

Hordár: Tessék ezt aláírni, hogy átvették.

Dávid (aláírja): Rendben van?

Hordár: Alászolgája. (El.)

Dávid (nézi a széket): Jó darab. Masszív! A referens úr nincs itt.

Géniusz (műzavarban): Igazán nincs itt?

Dávid: Nincs.

Géniusz: Nem is jön be?

Dávid: Nem. Bécsben van.

Géniusz: Az államtitkár úr sem jön be?

Dávid: Nem.

Géniusz: Elutazott?

Dávid: El.

Géniusz: Kár, pedig még butort is rendelt ide. (A székre.) Szép darab... De csak szemnek, nem praktikus, nem valami jó ülés esik benne.

Dávid: Miért ne? (Beleül.) Egész jó ülés esik benne.

Géniusz (hirtelen eléugrik, energikusan): Itt van a referens úr?

Dávid: Persze, hogy itt van.

Géniusz: Nem utazott el Bécsbe?

Dávid: Mi az ördögöt keresne Bécsben?

Géniusz: Az államtitkár úr bejön ma?

Dávid: Persze, hogy bejön. Öt perc múlva itt lesz.

Géniusz: Köszönöm, csak ezt akartam tudni, mondja meg az államtitkár úrnak, hogy jó mulatást kívánok neki, — elmentem Amerikába. Alászol-gája.(El.)

Dávid: Ejnye... de erős volt az a havanna, amit loptam. (Felugrik.) Elstartolt az öreg, mit is mondott, mikor elment?

Kállay (jön jobbról): Az államtitkár úr még nincs itt? Brrr, de hideg van itt. Még nem fűtenek?

Dávid: Most gyujtottunk be éppen.

Államtitkár (jön középről): Ejnye, de hűvös van... Dávid... Á, jónapot, Kállay.

Kállay (hajlongva): Jó reggelt, méltóságos uram.

Államtitkár: Mi ujság? Ki keresett?

Dávid: Ezt a széket hozták, hogy a méltóságos úr rendelte.

Államtitkár: Ja... ez az... én nem rendeltem, csak szoltam a multkor, hogy kellene... nem rossz... maradhat. Más nem volt itt?

Dávid: A feltaláló is itt volt.

Államtitkár: A Géniusz mester... Mit akar az tőlem?

Dávid: Azt mondta, Amerikába megy.

Államtitkár: Hála Istennek.

Kállay: Engem is folyton zaklat.

Államtitkár: Én igazán nem vagyok az az ember, aki nem hagyja érvényesülni a tehetségeket... de mindig olyankor zavar, mikor nagyfontosságú dolgaim vannak.

Kállay: Lehetetlen fráter. Már egy éve, hogy magyarázom neki, hogy ebben a pillanatban nem érek rá.

Államtitkár: Én igazán nem az az ember vagyok...

Kállay: A méltóságos ur igazán nem az az ember.

Államtitkár: Mégis csak illenék tudni, hogy mostanában sok a dolgom, ez a szerződés például...

Kállay: Ja, a reszelő-szerződés... Amerikával.

Államtitkár: Csinos munka. Olvasta?

Kállay: Ó, méltóságos uram... Kedvenc olvasmányom!

Államtitkár: Hogy tetszik?

Kállay: Nagyszerű!

Államtitkár: Azt hiszem, nem végeztünk fölösleges munkát, szerénytelenség nélkül mondhatom.

Kállay: A történelem még foglalkozni fog ezzel a reszelővel... és azzal, aki kireszelte... akarom mondani: kieszelte...

Államtitkár: Ó, maga hizeleg, Kállay...

Kállay: Csak az igazság...

Államtitkár: Hát azt hiszi, hogy meg van elégedve az ország?

Kállay: Méltóságos uram, szilárd meggyőződésem, hogy az az egy év, mióta méltóságod az államtitkári széket betölteni sziveskedik, minden tisztességes embert meggyőzhetett arról, hogy, bár a minisztérium sok kitűnő férfit emelt föl a felelősségteljes állás magaslatára (*a büvös szék felé hátrál*) de olyan... de olyan... (*beleül*) de olyan cimeres marha, mint te, még nem rontotta itt a levegőt!

Államtitkár (nagy meglepetéssel): Te... Tessék?!

Kállay: Na, mit tátod a szádat?

Államtitkár: Mi az? Mit jelentsen ez?

Kállay: Mondd, öregem, de egészen röviden, meddig akarsz még élni?

Államtitkár (ordítva): Kállay úr!

Kállay (a nagy hangra felugrik): Parancsoljon, méltóságos uram!

Államtitkár: Megörült?

Kállay: Az istenért, mi történt?...

Államtitkár (hidegen): Ugy látom, pillanatnyi elmezavar állt be önnél, ami nem menti viselkedését... és én... én tudni fogom a kötelességem. Távozzék szobájába.

Kállay (rémülten): Az istenért, miről van szó, valaki megrágalmazott?

Államtitkár: Távozzék. *(A bűvös szék felé megy és beleveti magát.)* De ilyet!... És még hozzá maga Kállay... Nem értem... hiszen én tudom, hogy nagy marha vagyok... de hát muszáj azt a szemembe mondani?... ez nem szép magától.

Kállay: Jézusmária... *(Mutatja, hogy megörült.)* Mi ez? Bocsánatot kérek... Alászolgája. *(Ekszalad.)*

Államtitkár (feláll, járkál): Hallatlan!... Mi volt ez? ... Ez megtudott valamit... Vagy megörült? ... Nem értem! *(Az a telefon, ami bűvös szék mellett áll asztalkán áll, megszólal. Állva telefonál.)* Halló... itt az államtitkár... a kegyelmes úr? *(Meghajol.)* Jó reggelt, kegyelmes uram... ja igen, a szabadalmi szerződés Amerikával... a körömreszelő ügyben... amivel csipkés szélüre lehet... hogy olvastam? hát persze, hogy olvastam... Kegyelmes uram, mit mondjak?... grandiózus. Hát persze, hogy észrevettem... zseniális... a megokolás, tudtam én, hogy

legjobb lesz, ha te magad személyesen csinálod... Halló!... hogy általában hogy vagyok megelégedve?... Keresnem kell a szavakat... azt hiszem, nem tuzok, ha azt állítom, hogy ez a szerződés, bár első effajta fogalmazványod, kegyelmes uram... mégis... (*beleül a székebe*) mégis a legbárgyubb zagyvaság, amit valaha e nemben olvastam... halló!... hát persze, hogy jól értetted, kérlek, bárgyubb zagyvaság, — igen bár—gyu, ugymint Bálint, Ákos, Róza, Gyula, Ubul, Berta, Berta!... Égnek meredt a hajam, mikor olvastam... Hiszen blamirozzuk magunkat Amerika előtt... és ezt én irjam alá?... Ezt a vacakot?... ezt a piszkot? ezt az otromba disznóságot?... hát mondd csak öregem, nem sül le a képedről a bőr?... halló... halló... kikapcsoltak!

Dávid (jelent): Sziv Sándor. ,

Államtitkár (feláll a székről): Persze... persze... Tessék!

Sziv (elegáns, affektáltan hanyag, racsosol, fáradt modoros): Jó reggelt, Lajoskám...

Államtitkár: Isten hozott, Sándorkám... költöm... Minek köszönhetem?

Sziv: Erre jártam... Valami halványlila érzésem volt... hogy egyedül leszel... és a házak olyan furcsán néztek rám...

Államtitkár: Te örök poéta... Szóval, csak egy hangulatnak köszönhetem. Foglalj helyet, kérlek.

Sziv: Nem zavarlak?

Államtitkár: Dehogy, éppen most beszéltem a kegyelmes urral.

Sziv: Idegesnek látszol. (Leül.)

Államtitkár: Egy kis kellemetlenségem volt az imént.

Sziv: Futólag az is eszembe jutott, hogy beszélhetnénk arról a dolgról...

Államtitkár: Miről parancsolsz?

Sziv: Istenem, miről is van szó, oly szórakozott vagyok, mintha egy zöld fátyol lebegne köztem és az ég között...

Államtitkár: No, talán eszedbe jut!

Sziv: A szerkesztő említett valamit, — mit tudom én, — én csak azt tudom, hogy a kankalin illata oly forró néha, mint nyári estén egy asszony csipkezebkendője.

Államtitkár: Sejttem már. Az amerikai szerződésről van szó, a reszelő szabadalmáról... téged biztak meg a lapnál. Én már szóltam a szerkesztőnek, hogy a minisztériumnak kellemes volna, ha A Dél vezércikkben foglalkozna vele... persze, szimpátiával, hogy így, meg úgy... hogy a magyar körömrészelő ipar... meg miegymás... és persze, örülnék, ha a lap valami módon háláját kifejezné neked... és hogy a minisztérium sem riadna vissza... hogy bizonyos formában a lapnak megkönnyítse... hogy hálás legyen irántad...

Sziv: Ugyan, kérlek, nem értek én az ilyesmizhez . . . ilyen kereskedelmi dolgokhoz . . . mihez értek én? . . . egy hajfürt . . . egy szép mondat . . . egy lágy Chopin-akkord . . . *(feláll)* különben mit tudom én . . .

Államtitkár: Kérlek, hiszen nem erőltettek . . . ha nem vállalod . . .

Sziv: Hogy vállalom-e . . . Istenem! *(Beleül a bűvös székbe. Zsidós kereskedősegéd hangon racscsolás nélkül.)* Na ná! majd nem vállalom! Ha arról van szó, hogy dohányt kapok. Arról van szó, tata, mennyi pénzt adtok, ha jó szaftosan megírom ezt a disznóságot.

Dávid (jelent): A kegyelmes úr!

Államtitkár: Személyesen?

Dávid: Igenis.

Államtitkár: Parancsolj kegyelmes uram . . .

Miniszter (jön. Fel van dulva, de leplezni igyekszik): Jó napot, államtitkár úr . . .

Államtitkár: Kegyelmes uram, engedd meg, hogy bemutathassam Sziv Sándort, a nagy költőt.. akit eddig csak hibről ismertél . . .

Sziv: Boldog vagyok, hogy bemutatkozhatom, kegyelmes uram.

Miniszter: Olvastam, olvastani, nagyon szép. *(Államtitkárhoz.)* Ugy látszik, tényleg nem tudsz róla . . .

Államtitkár: Miről kegyelmes uram?

Miniszter: Az inént nagyon kellemetlen . . .
Valaki egy igen izetlen tréfát csinált.

Államtitkár (meglepve): Tréfát?

Miniszter: Igen . . . a te nevedben telefonált nekem valaki . . . valami szemtelen csirkefogó . . . csak tudnám, miszerint ki az?

Államtitkár: Az én nevemben?

Miniszter: Ugy látszik, miszerint kívülről kapcsoláltak be valakit, valami arcátlan taknyost . . . valami ujságíró tálán . . .

Államtitkár: De hát mit mondott?

Miniszter (látván, hogy az államtitkár nem tud semmit): Semmiség, inkább nagyon udvarias volt . . . bizonyos felvilágosításokat kért . . . semmi, beszéljünk másról. Tulajdonképpen nem is akartalak zavarni — a szerződés miatt. Szerettem volna még egy pár szót, — de ha el vagy foglalva . . .

Államtitkár: Kegyelmes uram, azt hiszem, az író ur előtt beszélhetünk. Sziv Sándor ur tulajdonképpen A Dél című lap megbizásából tisztelt meg látogatásával.

Miniszter: A Dél . . . A Dél . . .

Államtitkár: A reszelő-ügyben . . . a lap vezércikkben foglalkoznék az esettel, ha bizonyos felvilágosításokat kapna.

Miniszter: Miszerint felvilágosításokat . . .

Sziv: Minket nagyon érdekel a dolog és tisztá-

ban vagyunk annak nemzetközi jelentőségével... és azzal az európai haszonnal...

Miniszter: A haszón, az megvan. Örülök, hogy rendelkezésére állhatok.

Sziv (noteszt vesz elő): Tehát néhány kérdésem volna ez esetben. Annyit körülbelül tudok, miről van szó, egy nagyjövőjü találmány forog szóban, ugye-bár?

Miniszter: Szerény nézetem szerint, ha sikerül Amerikával megcsinálni ezt a szerződést, amit körültekintő munkával fogalmaztunk meg. (*Körülnéz és hátrálva a büvös szék elé megy.*) És elvárom, miszerint a nagyközönség is tudomásul vegye, ebben az esetben elvárható és remélhető, miszerint... (*leül a székbe*) kimászunk a slamasztikából, amit csináltunk.

Sziv (felnéz): Slamasztikából?

Miniszter: Abból a disznóságból, amit a vasuttal csináltunk.

Államtitkár: A kegyelmes úr talán...

Miniszter: Ugyan ne ugráljon Lajos... A maga finom ötlete volt, hogy az a zsidó közvetítse a panamicseket!

Sziv (mohón): A Fuchs báró?

Államtitkár (erőltetve nevet): A kegyelmes urnak tréfálni méltóztatik.

Miniszter: Nagy kedvem van tréfálni! A parlamentet becsaptuk, az rendben volna. Bánom is én, csak még egyszer fiatal lehetnék.

Államtitkár: Kegyelmes uram . . . Erről a mostani szerződésről van szó . . .

Miniszter: Hagyj nekem békét a szerződéssel . . . Majd betömjük a száját egy pár nagy pofájúnak . . . Ki ért az ilyesmihez? Én nem.

Államtitkár: Kegyelmes uram . . . talán rosszul van . . .

Miniszter: Roszul, fenét! Öreg szamár vagyok, vén csataló. Mit bánom én, ha a kormányozható kolerát adom is el Amerikának, csak még egyszer megtudnék ropogtatni egy női derekat.

Államtitkár: Kegyelmes uram . . . az író ur . . . félre fogja érteni . . . ezt a tréfát . . .

Miniszter: Mit akarsz tőlem? . . . Te a félmilliódat megkaptad a reszelőgyártól, amíg ez ki nem sül, addig semmi baj, aztán megyünk mindketten a fenébe.

Dávid (jelent): A méltóságos asszony . . .

Államtitkár: A feleségem . . .

Miniszter: Jöhet, jöhet, jó bőr . . .

Államtitkár: Kéretem a feleségemet, várjon egy percre.

Dávid: Igenis. (El.)

(*Miniszter feláll a bűvös székből.*)

Államtitkár: Tisztában van vele, kegyelmes uram, mit jelentenek ezek a dolgok, amiket egy újságíró jelenlétében mondott?

Miniszter (ámulva): Miféle dolgok?

Államtitkár (magánkivül): Jó. A kegyelmes úr azt állítja, hogy én egy fél milliót kaptam... Hát a kegyelmes ur mit kapott?

Miniszter: Államtitkár úr, Önt teszem felelőssé

Államtitkár: Én nem... De itt úgy látszik, mindenki meg van örülve... leleplezni a kormányt egy ujságíró előtt!...

Miniszter: Államtitkár úr, Önt teszem felelőssé ezekért a szavakért, úgy is bevagyunk már sózva. Miszerint... Miszerint... (El.)

Államtitkár: Hát mi ez, megörültem?! jaj rosszul vagyok... (Egy székebe roskad.)

Sziv: Szent isten, rosszul van... Dávid, szaladion Fulda öméltóságáért, az orvos urért...

Dávid (be és el.)

Államtitkár: Sándorkám, csak a feleségem előtt semmit...

Sziv: Renben van, csak nyugodj meg már.

Berta (jön, nagyon előkelő lorgnonnal): Ah, hát mégis fogad az államtitkár ur? Már azt hittem, hogy nem. Legközelebb kérvényben fordulok a nagyméltóságu minisztériumhoz, ha a férjemet látni akarom.

Államtitkár: Bocsáss meg, Berta... A kegyelmes ur... Elment a kegyelmes ur?

Berta (meglátja a költőt): Présénté moi monsieur, mon ami, vous êtes inpoli...

Államtitkár: Pardon... Sziv Sándor, a költő... a feleségem, kedves Sándor...

Sziv: Méltóságos asszonyom...

Berta: Ah!... A kimondhatatlan sziv?... A Lótuszvirág szerzője?... Csak a fényképekről ismerem.

Sziv: A legrosszabb oldalamról, méltóságos asszonyom...

Berta (mindkét kezét nyújtja): Nagyon örülök. És köszönöm!

Sziv: Mit, méltóságos asszonyom?

Berta: Köszönöm azokat a könnyeket, amiket okozott nekem és köszönöm azokat a brüsszeli csipkét... amit a lelkemből kivágott... Köszönöm a kék rubintokat és köszönöm ezeket a sorokat:

A szeretőmnek arca kék legyen,
És két oldalt csorogjon lefelé,
Hideg barackot egyik véresen,
Meztelenül egy kályha tetején,
Két lábujja közt tartson egy tojást
És a hajában öt darab smaragdot,
Szájában régi drága türkiszek,
Röhögjön sirva s szóljon: így harapd.

Langyos teában üljön homlokig
És énekeljen régi éneket,
És zongorázzék régi hegedün,
Amíg a türkisz-serleg megreped.
Hajában főtt gyémántok legyenek,
Egyik fülében lógjon két agát,
Másik fülében lógjon öt narancs
És ha megunja, akassza fel magát.

Ilyen szépet csak Paul Claudel irt... és Verlaine. Mondja, hol találkoznak maguk költők, szennyes csunya életen túl, hogy így megértik egymást?

Sziv: Méltóságos asszonyom, ismeri Paul Claudelt?

Berta: Hogy ismerem-e?... Hiszen csak ő irt olyan verseket, mint ön... Ha ilyen sorokra gondolkok, úgy érzem magam, mintha langyos folyóban usznék a végtelenség felé.

Sziv: Ugy-e, én is ugyanezt mondtam.

Berta: Az én csodás költőim Verhaeren... Rilke... Weitmen.

Sziv: Az én költőim!... Mily csodás találkozás!...

Berta: Talán megértés...

Államtitkár: Honnan jösz?

Berta: Ah!... vagy úgy!... A szabónőmtől... (A szék felé megy.) Ah, ha megcsap a versek forró illata les beautées perverze... Baudelaire, Rimbeaud... és a többi (*beleveti magát a székbe*) és a többi schmachtfezni, akiből egy szót se értek és akiket muszáj olvasni nebuch ahelyett, hogy Szomaházyt olvasnám nebuch, akit legalább megérték.

Sziv: Méltóságos asszonyom.

Berta: Lass mi ausz alle mitanande, mint ahogy a Steiner néni mondta: alle mitanande, miserable bande... látod pasikám, ez egy vers! (*Lábait ló-*

bázva énekel.) Hengst eich auf, alle mit anande, miserable bande . . .

Sziv: Méltóságos asszonyom . .

Berta: Mit forgatod a szemed, délelőtt egészen másképpen bandzsitottál!

Államtikár: Tessék?

Berta: Persze, azt hiszed, pongyolában, az megint más . . . Ha tudnád, hogy nézel ki otthon abba a huszforintos pizsamádba . . . te . . . te . . . piuj, te kicsi malac!

Államtikár: Mi ez?

Berta: Ugyan ne ugrálj, mintha nem tudnád . . .

Államtikár (rárohan Szivre): Gazember! (Az asztal körül szaladnak.)

Sziv: Ne nyuljon hozzám . . . uriemberek vagyunk . . . nyugalom . . .

Berta (szintén körülszalad és egy székre roskad): Mi történt veled? Megörültél?

Államtikár: Most vallottad be . . . hogy megcsaltál vele . . .

Berta: Jézusom, te tényleg megörültél . . . Én a szabónőmről beszéltem.

Államtikár: Mi ez, hallucinálok? . . .

Dávid (jelent): Fulda öméltósága! . . .

Fulda: Jónapot, jónapot. Na, hol a beteg?

Államtikár: Jónapot, drága doktor ur, csak hogy itt van, maga megment engem.

Fulda: No, mi az, méltóságos uram? . . .

Államtitkár: Kedves jó tanár ur... minden összezavarodott... azt mondják, hallucinálok... rettenetes, nem álom ez?

Fulda: Nyugalom, méltóságos uram. Egy kis pillanatnyi idegzavar, nem kell félni, itt vagyok már.

Államtitkár: Igen Fulda... az orvostudomány gyöngye! csak Fulda segíthet rajtam!

Fulda (fogja a kezét): Egy kis egzotált neura-vibráció. Semmi, mindjárt felirok valamit. *(Noteszt vesz elő és beleül a bűvös székbe.)* Valami marhaságot, amitől jobban nem lesz ugyan. Ellenben rosszabbul talán lesz, sőt esetleg felfordul, ugy-e, aminek mindenki őszintén örülni fog, — ugy-e, ezzel legalább szolgálatot tehetek a tudománynak, amihez különben annyit értek, mint hajdu a harangöntéshez és amit ugy utálok, mint a betegeimet és mint téged, te vén szamárr! *(Ir.)*

Államtitkár (megragadja az orvost, felrántja a székből és kidobja): Ki innét, ki, te gazember!

Fulda: Kikérem magamnak... Elégtételt kérek... Megyek a miniszterhez.

Államtitkár: (Kituszkolja, a homlokát törli.)

Berta: Szegény barátom, te tényleg beteg vagy. *(Beleül a bűvös székbe.)* Elvégre ez az orvos nagyjában igazat mondott, legjobb volna, ha nem törődne a mások dolgával, örülnél, hogy élsz és nem állnál utjában a fiataloknak.

Államtitkár (rárohan): Ki innen! (*Megragadja és kituszkolja.*)

Berta: Csirkefogó!... Én jó vagyok hozzá és ez a hála... Beadom a válópert! (*El.*)

Sziv: Lajoskám, ha ezek után, még hinni tudsz benne, hogy van egy jó barátod, akkor azt mondom neked, (*beleül a büvös székbe*) hogy tényleg a legjobban teszed, ha távozol a balfenéken, minek él az ilyen link ember?

Államtitkár (felrántja és kilöki): Ki innen!

Sziv: Disznóság, mindent meg fogok irni. Törjön ki a forradalom!!

Államtitkár: Ki innen! (*Ezalatt összemegy a függöny és ő kimegy a függöny elé, a közönségnek kiáltja*): Ki innen!

(*Vége.*)

KÁRTYA ÉS DIVAT.

Pesti játék.

Irta: *Liptai Imre.*

Szereplők:

Pagony Kelemen vállalkozó.
Cékla, a felesége.
Strucz Tódor ügynök.
Tuba, a felesége.
A kalaposné.
Masamódlány.
Orvos.

*(Történik egy belvárosi női-kalap üzletben a tavaszi
ujdonságok idején.)*

I. JELENET.

A kalaposné (Egy rájjert próbálgat a kalapra):
Giza! Ezt a rájjert rátesszük erre a gomba-kalapra
és azonnal elviszi Brézlyné öméltóságához. Meg-
mondja neki...

Giza: Megmondom neki... *(Hadarja.)* Méltó-
sága ebben a pillanatban kaptuk ezt a párisi modellt.
A legutolsó divat, eredeti márka: „Madame Louison.
Paris, Rue St. Toutiste.

A kalaposné: Jó, jó, jó...

Giza:... Budapesten más nem viselheti ezt a
remek kalapot...

A kalaposné: Hallgasson már. Itt persze tud be-
szélni. De Kaviáréktól ma is vissza hozta a kalapot.

Giza (a rendes hangján): Mert Káviárnénak van szeme. Káviárné mielőtt az Isten úgy felvitte a dolgát, maga is kalapokat csinált. Neki hiába szavalom: „Madame Louison. Paris, Rue St. Tcutiste, Káviárné csak ránéz és azt mondja, ezt megint a maga Madame Bertája sóflizta össze.

A kalaposné: Jó, jó. Káviárné megismerhette, de Brézlyné méltósága nem fogja megismerni. Ő nem volt kalaposné.

Giza: Nem... Ő kaszirnő volt a Paradicsomkávéházban.

A kalaposné (Vezénylő hangon): Csitt! Kuncsaft!...

II. JELENET.

Megjelenik Pagony Kelemen a feleségével.

A kalaposné: Kezét csókolom nagyságos aszszony.

Pagonyné: Jó napot. *(A férjét huzza, aki az ajtóban megcsökönysödött.)* Gyere... Gyere már...

Pagony: *(Mint akit fogorvoshoz visznek.)* Naa!... Nem!...

Pagonyné: Kelemen!... Ne csinálj nekem itt jelenetet. Lejön a bőr az arcomról...

Pagony: Jó. Az nem kerül pénzbe... *(Ki akar menni.)* Nem megyek!...

Pagonyné (a kalaposnéhoz zavart mosolylyal): Mindig ilyen tréfás az uram, ha kalapot veszek...

A kalaposné: Oh nagyon kedves (*Gizához sugva*): Szóljon neki!...

Giza (Kacér mosolylyal): Tessék helyet foglalni nagyságos ur...

Pagonyné: Ugy, ugy kisasszony. Segítsen behozni az én rossz uramat...

Pagony (A feleségéhez): Egész csinos kis bestia...

Pagonyné (sugva): Kelemen viseld magad tisztességesen...

A kalaposné: Tessék helyet foglalni. (*Elveszi Pagony felöltőjét és kalapját.*)

Pagony (Leül): Megmondtam otthon, hogy ha már ide is hurcolsz, úgy fogok viselkedni, hogy ki-dobjanak.

Pagonyné: Kelemen, kiég a szemem.

Pagony: Még ez volna az egyetlen lehetőség, hogy a régi kalapodnál maradj.

Pagonyné: Nem sül ki a szemed?

Pagony: Nem, ne félj semmit. Ha akkor nem sült ki, amikor feleségül vettelek, most már nyugodt lehetsz. (*Le akarja venni a kabátját.*)

Pagonyné (Rémülten): Mit csinálsz? (*Vissza-tartja.*)

Pagony: Levetkezem... Érzem, hogy itt fogom hagyni a bőrömet, hát levetkezem.

Pagonyné (A kalaposnéhoz tanyar nevetéssel.)
Mindig ilyen tréfás az uram... ,

A kalaposné: Nem tesz semmit nagyságos asszony. Mi azt már megszoktuk... Tehát egy szép kalapot...

Giza: Egy fess kalapot...

Pagonyné: Igen egy kalapot.

Pagony (Sóhajtván): Kalapot!...

A kalaposné: Lehet az egy finom modell kalap?
Lehet az egy drágább kalap?

Pagonyné: Na-na...

Pagony: Lehet-e? Csakis drága kalapot mutat-
sanak. Mit gondol, hogy a feleségem majd olcsó ka-
lapot vesz? Mi? Cékla!...

Giza: Cékla?

Pagony: Igen... Öt évvel ezelőtt, amikor meg-
izleltem még cukor volt, édes volt. De ma már sa-
vanyu, mint a cékla. Mi? Cékla!

Pagonyné: Kelemen otthon ezt mind nagyon
meg fogod bánni.

Pagony: Amennyit én már otthon megbán-
tam... Én már mindent megbántam...

Giza: (Egy dobozból kis kalapot vesz elő. A
rájjerest.) Parancsoljon nagyságos asszony... Ezt
tessék felpróbálni!

A kalaposné: Pompiöz!... Elragadó!

Pagonyné: (A tükörben nézi magát.) Kis ka-
lap!...

A kalaposné: Legujabb...

Pagony: (Lábujjhegyen feláll.) Talán most megszökhettek. *(Lassan a kalapja után nyul. Az ajtóig ér.)*

Pagonyné (észreveszi): Kelemen!... Oda ülsz le!... *(Tovább nézegeti magát.)*

Pagony (Gyorsan visszaül): Igen, drágám!... *(Fohászkodva föltekint.)* Mit akarsz tőlem?... Jó Isten ott fenn az égben... Miért nem engedted, hogy elszökhessem. Vettél te már valamikor kalapot?... Tudod te, mi az kalapot venni?...

Pagonyné (A férjéhez): Na, mit szólsz hozzá? *(A fejét forgatja.)*

Pagony: Éppen szemrehányást teszek neki...

Pagonyné: A kalapról beszélek.

Pagony: Ja a kalapról? Óriási!...

Pagonyné: Sőt ellenkezőleg én azt hiszem, hogy nagyon kicsi.

Pagony: Hát adjanak neki egy számmal nagyobbat.

A kalaposné: Giza, mutasson a nagyságos asszonynak egy szép tagál-kalapot a párisi modellekből.

Giza (Elővesz egy másik kalapot): Tessék ezt megtekinteni nagyságos asszony... Eredeti márka: „Madame Louison. Paris. Rue Toutiste... *(Fölteszi Pagonyné fejére.)*

A kalaposné: Tíz évvel fiatalítja ez a kalap.

Pagony: Fiacskám! Akkor ilyent kettőt vehetnél.

Pagonyné: Most nem tudom elhatározni magamat: kis kalapot vegyek vagy nagy kalapot vegyek? (*Nézegeti magát.*)

A kalaposnő: Mind a kettő elragadó...

Pagony: (*Fohászkodva felfekint*): Érted?... Jó Isten hát most figyelj ide. Most nem tudja elhatározni, hogy kis kalapot vegyen vagy nagy kalapot... Érted? Hát most nézd meg, hogy meddig kell nekem itt ülni...

Pagonyné (*A férjéhez*): Na, mit szólsz hozzá?...

Pagony: Semmit, csak figyelmeztettem valamire.

Pagonyné: A kalapomat?

Pagony: Ja a kalap? Azt hiszem, ez éppen elég bő...

Pagonyné: Sőt ellenkezőleg fiacskám, én azt hiszem, hogy nagyon nagy.

Pagony: Hát adjanak neki egy számmal kisebbet...

III. JELENET.

Strucz Tódor és neje megérkezik.

A kalaposné: Giza, mutasson egy kisebb kalapot. (*Strucznéhoz*): Kezeit csókolom nagyságos asszony...

Struczné (*A férjéhez*): Gyere... Ne hadd magad huzni...

Strucz: Nem megyek . . .

Pagony. (*Mulat*): Az én esetem!

Struczné: Gyere! . . . (*Huzza*.)

Strucz: Jó, jó. (*Pagony asztalához megy*.)

Pagonyné (*Egy kalapot próbál*): Mégis azt hiszem, hogy jobban áll a nagy kalap . . .

A kalaposné (*Strucznéhez*): Tehát egy fess kalapot?

Struczné: Igen, egy kalapot.

Strucz (*Sóhajtvá*): Kalapot! . . . (*Leül! Pagony mellé. Bemutatkozik.*) *Strucz!*

Pagony: Pagony! (*Kezet fognak.*)

Strucz: Részvéteimet . . . Maguk hol tartanak?

Pagony: Óh, mi már ott tartunk, hogy a feleségem nem tudja, kis kalapot vegyen-e vagy nagy kalapot.

Struczné (*Kalapot próbál*): Hogy tetszik ez *Strucz*?

A kalaposné: Pardon, ez nem strucc, ez marabu.

Struczné: Pardon, a férjem az *Strucz*.

A kalaposné: Óh, pardon, pardon . . .

Struczné: No mit szólsz hozzá? Most nem tudom, hogy kis kalapot vegyek, vagy nagy kalapot?

Pagony: Az én esetem! (*Kezet fog Struczczal.*)

Strucz: Na lássa, már én is ott tartok . . . És most nézzen ide, bámulni fog, hogy én milyen okos ember vagyok . . . Tíz év óta járok a feleségemmel

kalapot venni. De én mindig hozok magammal kártyát... (*Egy csomag kártyát tesz ki az asztalra.*)

Pagony: Kártyát!...

Strucz: És táblát! (*Előveszi.*) És krétát!...

(*Előveszi.*) Még mindig találtam itt olyan szerencsétlen embert, mint én... És amig egy asszony manapság kalapot választ!... Osszon!

Pagony: Igaza van. (*Kever, emeltet és oszt.*) Legalább eltelik az idő.

Giza (Pagonynéhez): Eredeti párisi márka: wiff és nem feltűnő...

Giza: Rendkívül appart... Madame Louison St.-Toutiste...

A kalaposné: Paris... Legujabb csempészet.

Pagonyné: Kelemen... Nézd meg ezt a kalapot.

Pagony (Struczhoz): Nem veszem föl...

Pagonyné: Tudom, hogy nem te veszed föl. De én fölvehetem-e?

Pagony (Visszafordul): Blank tizesre te se veheted föl.

Giza: Tizes?... Szépen. Ez hatvan korona...

De ha levesszük ezt a rájjért róla...

A kalaposné (Strucznéhez): Ez a toll, ez a szín... Olyan a nagyságos asszony arca benne, mint a bimbó.

Strucz (Pagonyhoz): Zöld!

Struczné: Zöld?... Nem csoda. Amennyit otthon mérgeződtem.

Pagony: Játszon ki.

Strucz: Terc!...

Pagonyné: Jól áll ez a kalap?

Pagony (A játékhoz): Attól függ, hogy milyen nagy!

Pagonyné: Nem nagy, Kicsi!...

Strucz: Véletlenül: király, Béla... És bemondom a kasszát, tulit, ultimót és a százast...

Pagony: Mit mondott kasszát, tulit, ultimót és százast?

Pagonyné: (Gizához): A férjemnek a kis kalap tetszik jobban. Ugy-e Kelemen?

A kalaposné (Strucznéhez): Ennél maradjon nagyságos asszony.

Pagony (A feleségéhez): Igen drágám, a nagy kalap.

Struczné (Habozva): Ennél maradjak?

Pagony (A játékoshoz): Ellehzem az ügyet...

A kalaposné: (Pagonyhoz): Miért kérem? Ez nagyon jól áll önagyságának...

Pagony (Visszafordul): Mi az? Mit akar önagyságával?

A kalaposné: Hogy milyen fess ebben a kalapban.

Pagony (Idegesen): Kérem ne zavarja össze a dolgot. Önagysága nem az én feleségem. Önagysága a Strucz ur felesége. Az én feleségem ott áll abba a nagy kalapba...

A kalaposné: Óh, pardón, pardón...

Pagonyné (Az urához): Kelemen, ennél maradjak?

Pagony: Kontra kassza, kontra tuli, kontra ultimó és kontra százas, sőt be mondom a kétszázast is...

Pagonyné: Kelemen mit szólsz hozzá?

Giza (Struczhoz): Strucz ur kérem, őnagysága kérdi, hogy ennél maradjon-e?

Strucz: Hagyjon békét, mi közöm nekem ahoz. Nem az én feleségem... Az én feleségem itt áll ebbe a kis kalapba.

A kalaposné (Strucznéhoz): Ez tagál. A legujabb...

Strucz (Pagonyhoz): Mit kontrázott meg? Az ultimót is?

Pagony: Hát mit mondott be?

Pagonyné: Kelemen!...

Struczné: Tódor!...

Struczné: Én mindent be mondtam, kivéve a tagált...

Pagony: Mi az a tagál...

A kalaposné: Az kérem lószőr forma... (*Mutatja.*)

Pagony (Visszafordul): Hagyjon békét a formájával... (*Struczhoz.*) Hát rekontra. Minden rekontra.

Pagonyné: Kelemen. Most ide nézz...

Pagony (Visszafordul): Rekontra! Mondtam már, hogy rekontra.

Strucz: Mit rekontrázik? Hiszen nem én kontráztam. Maga kontrázott...

Pagonyné: Te mondtad, hogy nagy kalapot válasszak . . .

Pagony: Nem, nem a keservét neki. Én kicsit mondtam . . . (*Ledobja a kabátját.*) Kicsit mondtam!

A kalaposné (Pagonynéhez): Strucz ur mondta a nagyot.

Pagonyné: Fütyülök a Strucz urra.

Giza: Pagony ur mondta a nagy kalapot.

Struczné (Struczhoz): Hát te mit mondtál Tódor?

Strucz: Én a kasszát mondtam . . . és az ultimót mondtam és a százast is be mondtam . . .

A kalaposné: Óh, annyiba nem kerül . . .

Pagony (Ordit): Ne beszéljenek annyit . . . (*Struczhoz.*) Sub kontra! Sub kontra!

Strucz: Hirs! Hirs! . . .

Pagonyné: Mit akar az apámtól!

Strucz: Az urához szoltam.

Pagonyné: Az nem Hirs, az Pagony! . . .

Pagony: Játszon ki . . .

Struczné: Tódor felelj már . . .

Pagony (Strucznéhez): Hallgass! Hallgass! Mondtam már, hogy a nagyot vedd. (*Struczhoz.*) Játszon ki!

Struczné: Ne tegezzen. Micsoda szemtelenség ez. (*Pagonynéhoz.*) Szép kis ura van . . .

Strucz: Mért tegezi a feleségemet... (*Kiját-szik.*) Adjon rá!

Pagonyné: Na hallja. Nem vagyok kíváncsi a megjegyzéseire . . .

Pagony: Sokat adok rá!

A kalaposné: De kérem, de kérem . . .

Giza: Nagysád kérem . . .

Strucz: Mit mondott? Ne sértesse a feleségemet.

Pagonyné: Kelemen . . . Kelemen!

Struczné: Tódor! . . . Tódor!

Pagony (Dühöngve felugrik): Mindent bemon-dok . . . Strucz! Strucz! Marabu . . . Hol az a kalap? (*Lekapja Struczné fejéről a kalapot.*) Itt a kalap! . . . Itt a kalap! . . .

Struczné: Szemtelen! . . . Szemtelen! . . .

Pagonyné: Kelemen, megőrültél. Tedd le azt a lószőr-kalapot.

Strucz (Odarohan): Mért bántotta a felesége-met!

Pagony (Ordit): Szalmát, szalmát adjanak! (*El-dobja a tagál kalapot.*)

Giza: Tessék egy fess szalmakalap. (*Pagony-nak adja.*)

A kalaposné: Borzasztó, borzasztó.

Pagony: Kontra! Kontra! (*Rágja a kalapot.*)

A kalaposné (Sikoltozik): Megeszi a kalapot!...

Strucz (Torkon ragadja a kalaposnét): Mért bántotta a feleségemet?

A kalaposné: Segítség! Segítség!

Struczné (Pagonyhoz): Az ura komisz fráter!

Pagonyné: Bestia!... Bestia! (*Torkon ragadja Strucznét.*)

Giza (Kirohan sikoltozva): Madame Luison...
Rue St. Toutiste.

Pagony (Struczhoz): Nekem mondta ezt?! (*Pofon üti.*)
Vannak, vannak!... Panama...

Strucz (Torkon ragadja Pagonyt): Gazember,
gazember!

Struczné: Vegye le a rájjert a nyakamról.

Pagony: Aszpikot! Aszpikot!... (*Pofozza Struczot.*)

Pagonyné: Kis kalap!... Nagy kalap!... Kelemen!

Strucz: Guta!... Guta!...

(*Teljes kavarodás, birkózás, pofonok. Kalapok repülnek a levegőbe. A kalaposné jajgatva kapkod utánuk.*)

IV. JELENET.

Giza beront a mentőorvossal.

Giza: Itt az orvos!... Itt az orvos!...

Az orvos: Hölgyeim és uraim!... (*Mindenki elhallgat.*) A kocsni előállott!... (*Függöny.*)

HALLÓ, TE VAGY AZ, ÉDES? . . .

Irta: *Lakatos László.*

Személyek: A férfi. A feleség.

(Szoba. A szobában asztal. Az asztal mellett jobbról, balról karosszék. Az asztalon telefonkészülék. Olyan, hogy az ember a karosszékekben ülve is kényelmesen telefonálhat. Amikor a függöny felgördül, a feleség a karosszékekben ül és javában telefonál.)

A feleség: Halló . . . Te vagy az, édes? . . . Nem, az uram nincs itthon . . . Egyedül vagyok . . . Igen, drága Gyurkám, holnap délután Budán . . . Halló! Hogy ráérek-e? Hogyne, édes, mindig ráérek, amikor csak te kívánod . . . Mindig.

A férj (bejött óvatosan, lopva a szobába. Kalapban van, bot van a kezében.)

A feleség (aki nem vette észre, hogy a férj bejött): Szeretsz? . . . Édes, édes Gyurkám . . . Nem, csöppet sem zavarasz, egészen egyedül vagyok. Az uram ma csak később jön haza. Fiákeron vársz, édes, a Margithidnál. Budai hidfő. Holnap délután négy órakor . . . Halló . . . Nagyon helyes . . . A fiáker fedele föl lesz hajtva. Köszönöm, édes, hogy ezzel is törödsz. Nem akarod kompromittálni a te kis barátódet, aki *(nagyot sóhajt)* férjes asszony. De menynyire férjes. Férjes!

A férj (nem nagyon durván, de elég hallhatóan letette kalapját, botját. Még régi helyén van, az aszszony háta mögött).

A feleség (megfordul, észreveszi az urát).

A férj: Csak folytasd, Irénkém, egészen nyugodtan. Kezd érdekelni a dolog. (Előbbre jön.) Holnap délután budai hidiő. (Itt a férj olyan mozdulatot tesz, mintha el akarná kapni a kagylót, a feleség ezt ügyesen elhárítja.)

A feleség (nagy zavarban tovább a telefonba): Halló!... Nem, nem! Nincs senki sem a szobában. De nem, ha mondom, az uram még az irodában ül és dolgozik... (Nagyot sóhajt.) Hiszen tudod, kedves barátom, hogy az uram mennyit dolgozik, hogyan fárad és küzködik csak azért, hogy jó dolgom legyen.

A férj (beült a másik karosszékebe): Csak folytasd. Le ne merd tenni a kagylót!. Mindent akarok tudni!

A feleség: Nem minden bokorban terem ám olyan férj, mint ő!

A férj: Ühüm.

A feleség: Hogy féltékeny? Istenem, melyik férj nem az? És valld be, kedves öregem, hogy neki van is rá valamelyest oka. Utóvégre is még nem vagyok nyolcvan éves és...

A férj: És?...

A feleség: A viselkedésem bizony gyakran olyan, hogy még gyanakodhatnék is rám, ha nem

volna az az áldott jó ember, aki annyira megbizik a korrektségemben. Halló... a korrektségemben. Halló... a korrektségemben.

A férj (sziszegve): A randevuról beszélj, ne rólam. Most rajtakaptalak, mindent akarok tudni!

A feleség (felelni akar valamit).

A férj: A telefonba beszélj! Vele beszélj, a kedveseddel! Kíváncsi vagyok, mit fogsz még neki mondani.

A feleség (a telefonba): Halló, kedvesem. Igen, gyanakodhatnék rám, mert vannak rossz szokásaim. Ostoba vagyok és könnyelmű. Telefonozni szoktam fiatalembereknek olyankor, ha az uram nincs itthon. Például most. Most is olyan egyedül vagyok, olyan árva... Halló... Igen, a viselkedésem gyanuba ejtethetne egy ostoba embert, de hála Istennek, az uram olyan okos, de olyan nagyon okos...

A férj (sziszegve): A randevura vagyok kíváncsi. Budai hidfő!

A feleség: Igen, a látszat ellenem szól... Halló... Néha tréfából tegezni szoktam a jó barátaimat, ha telefonozok nekik. Mint magát is az előbb, György... Halló... Ne, ne tréfáljon kérem, ez a legkomolyabb, hiszen mindig magázódní szoktunk.

A férj (az asztalra csap): A tárgyra, a randevura! Budai hidfő! Holnap délután! Mindent akarok tudni! *(Ujra az asztalra csap.)*

A feleség: Halló... Én voltam. Igen, én! De ha

mondom, én csaptam az asztalra. Hogy miért? De furcsa kérdés!... mert idegessé tesz azzal a felhajtott kocsifedéllel. Hát kicsoda vagyok én?... Halló... És kicsoda maga! Vagy talán randevura megyünk... Mi?

A férj: Irén, ne komédiázz!

A feleség: Mert megígértem magának, hogy egyszer együtt kocsizunk, Gyurka... Izé, György... És aztán! Ha tettem, miért tettem, mert az uram, szegény, délután nem ér rá...

A férj: A tulok.

A feleség: Ő értem dolgozik.

A férj: A tulok.

A feleség: Halló... György... izé, halló, kedves Adler ur... hát maga azt hitte, hogy én a maga kedvéért mondtam, hogy: igen. Hohó! Téved, kedves Gyurka... izé, halló, Adler ur... Hiszen miről volt tulajdonképen szó? Egy kis sétakocsizásról a Hűvösvölgybe.

A férj: A Hűvösvölgybe.

A feleség: És csak nem képzelem, hogy magával mennék fiákerezni, ha mehetnék mással is.

A férj: Mással!

A feleség: Halló... Hogy kivel? Vakmerő! Hát az édes urammal!

A férj: Tessék?

A feleség: Igen, de ő nem visz, ő sohasem visz, mert ő *(sirást utánozva)*, mert ő nem szeret engem.

A férj: Tessék!

A feleség: Ő nem szereti az ő drága kis, jó kis, hü kis feleségét.

A férj: Na tessék.

A feleség: Az én drága jó uram olyan komoly ember. Halló... Tessék?... De hát már mondtam egyszer, hogy egyedül vagyok. Hogy egészen egyedül vagyok... Becsületszavamra, hogy egyedül vagyok. Egészen egyedül. *(Szünet.)* Hahaha... Hogy min nevetek? Hát... hát azon, hogy maga komolyan vette, azt... azt... az előbb a kocsival... a hidfővel... Halló... Hát nem érezte a hangomon, hogy tréfálok... Hahaha... Hahaha... Nevetnem kell, kacagnom kell. És maga azt komolyan vette, Adler ur.

A férj (az asztalra csap): Komolyan vette, Adler ur.

A feleség: Hát mért ne ugratnék olyan ostoba piperkőcöket, mint maga, Adler ur?... Halló... Hogy ostobának tartom?... De mennyire!

A férj: De mennyire!... Mondd neki, hogy én is... Én is ostobának tartom.

A feleség: Mások is ostobának tartják... hogy ki? *(Kérdően néz az urára.)*

A férj: Mondd neki, hogy az egész világ... Az egész világ annak tartja.

A feleség: Az egész világ... Az egész világ annak tartja. Hogy ki az okos ember? Az uram, igen

az, aki komoly, az, aki dolgozik. Nem, édes Adlerkám, az én uramat nem lehetne becsapni.

A férj (egy kicsit még azért kételkedik): Gondolod?

A feleség: Magát, Adlerkám? Maga arra született, hogy becsapják. Direkte arra született. Hogy én miért ugratom? ... Hogy én miért ugratom magát! ...

A férj: Mondd neki, hogy mi köze hozzá ... Mi köze hozzá ...

A feleség (nagyon gyorsan a kagyló mellé): Mi köze hozzá, mi köze hozzá ... *(A kagylóba):* Ugrattam, mert vakmerő volt, mert szemtelen volt. Mert a női becsületemre tört.

A férj: Ezt tette?

A feleség: Üldöz, ostromol már egy fél év óta.

A férj (sokallja): Már egy fél év óta!

A feleség: Igen. Ezt a leckét megérdemelte. Különbet is érdemelne. *(Hirtelen.)* Istenem, ha az én jó uram itt volna!

A férj: Istenem, hiszen ha én itt volnék!

A feleség (merően az urára néz): Akkor tudom Istenem, kikapná a kezemből a kagylót ...

A férj (esodálkozva): Kikapnám a kezedből a kagylót?

A feleség: És ugyancsak megmondaná magának, maga nőcsábász, maga aszfaltgigerli, maga, aki már

egy félév óta ostromolja egy erélyes asszony, egy családjának köszívét...

A férj (felháborodva): Micsoda! A te köszívét ostromolja! Na megállj, te Adler...

A feleség: Maga léhütő...

A férj (hirtelen kikapja a feleség kezéből a kagylót, most ő beszél a telefonba): Maga léhütő... Maga bohóc... *(csodálkozva)* Halló... Hogy én itthon vagyok-e?

A feleség: Itthon vagy!

A férj: Itthon vagyok!

A feleség: Egész délután itthon voltál?

A férj: Egész délután itthon voltam.

A feleség: Előre megbeszélte dolog volt, hogy őt becsapjuk....

A férj: Előre megbeszélte dolog volt, hogy őt becsapjuk... Izé... hogy becsapjuk magát, Adler ur...

A feleség: Arra született, hogy megcsalják...

A férj: Arra született, hogy megcsalják...

A feleség: Ostobább, mint egy férj.

A férj: Ostobább, mint egy férj. *(Lecsapja a kagylót, de csak az asztalra, nem a telefonkészülékre.)*

A feleség (az ura nyakába ugrik): Te drága, te édes, te jó. Mért nem jöttél előbb haza? Olyan pompás hecc volt... Annyit mulattam. *(Sóhaj):* Phü!

A férj: Hát még én! Ha tudnád, hogy én hogy

mulattam... Hát már egy félév óta szemtelenkedik veled?

A feleség: Igen. De te mindent láttál, mindent sejtettél, mindent tudtál.

A férj (diadalmasan): Mindent tudtam!

A feleség: Mindjárt az első perctől fogva.

A férj: Mindjárt az első perctől fogva.

A feleség (hirtelen az asztalra néz, látja, hogy a hallgató nincs lekasztva): Te ez a kagyló...

A férj: Tessék?

A feleség: Semmi... Semmi... Csak azt akartam mondani, édes *(hirtelen az ura nyakába ugrik, átöleli, hogy az nem lát, nem hall, másik kézzel fölveszi a kagylót, a telefonba mondja):* Halló édes... holnap délután... a hidfőnél... egészen nyugodtan... A fiáker fedelét hajtsd fel, szívem. *(Nagyon óvatosan leteszi a kagylót.)*

A férj (már fuldoklik a feleség ölelése alatt): De hát miért szeretsz anyira, édes?

A feleség (még mindig az urát öleli): Mert olyan okos vagy, édes.

Függöny.

HÁZI BÉKE.

Irta: *Courteline*. Magyar színre alkalmazta: *Komor Gyula*.

Személyek: Török Andor, Mimi a felesége.

(*A fiatal író szobája. Feneken és jobboldalt ajtó. — Balra, scrookban, praktikiabi's ablak. — Festmények, rézkarcok stb. — A sugóval szemben asztal, iratokkal megrakva. — Első szin, balra, a falhoz támasztva magas pulpitus, amelyet az olyan írók használnak, akik állva szoktak dolgozni.*)

I. JELENET.

Török.

Török (íróasztalánál a tollahegyével számlál-gatja az imént leirt sorokat): 274, 275, 276, 280, 285.... No, még csak harminc szenzációs sor.... Minél több bekezdés... sok pont... Igazi spekkes szedés... Végül egy hatásos abba-hagyás, elhallgatás... Ha a nyájas olvasó ezzel sem éri be, akkor Pé eff: Pukkadjon fel... Szép kis mesterség, no!... (*Bemártja tollát, íráshoz készül, sóhajt, nyújtózkodik, hosszasan ásítózik.*) Unod már, öregem, mi?... Csak rajta, rajta.... Nyeld le, mint kölyök korodban a csukamájolajat.... (*Rászánja magát a mun-*

kára, miközben olvassa, amit ír): Ez alatt kísértetiesen mult az idő és a Rókus kórház meghitt (*Fejét csóválja*) templomának órája súlyosan elütötte a hajnali három óra kongását. (*Félbeszakítja magát.*) A három óra három kongását... Szép kis mesterség. (*Keserűen kacag, vállat von, aztán folytatja.*)

„Az aggastyán izgatottan járkált föl és alá. Mályvaszinü köpönyeg borította be kiaszott testét nyaktói lábujjhegyig és a sötét szeméből kitoluló könnyük leperregtek őszülő szakállán.“ (*Félbeszakítja.*) Baromi nyelvezet. (*Folytatja.*)

„A Stáhly-utca irányába tekintett és ezt rebegte: Oh, régi gyalázat, amely husz év múltán is a frissen gyújtott tűz lángjával perzseli elhaló lelkeket“... (*Félbeszakítja.*)

Soha ilyen marhaság! (*Folytatja.*)

„Hát tovább is cipeljem a gyalázatot?... Menjek haza és vegyem magamra a töredelmesek kötösét?... Nem, nem, erre ráismernek... Menjek haza és hamut hintsek fejemre?!“ (*Félbeszakítja ismét.*)

Olyan hülye ennek a regénynek minden sora, hogy csak az lehet hülyébb, aki elolvassa és gyönyörködik benne... (*Folytatja.*)

„Hullott a hó“.... Sok pont... „Hullott, hullott“... (*A jobb ajtón erősen kopogtatnak.*)

Tessék, a feleségem... (*Leteszi a tollat. Ujabb türelmetlen kopogtatás.*)

Várj hát egy pillanatig . . . (*Odamegy az ajtóhoz, kinyitja.*)

II. JELENET.

Török, Mimi.

Mimi: Ugyancsak titokteljesen csinálod . . . Talán bizony hamis bankót fabrikálsz!?

Török: Dehogy . . . Becsuktam az ajtót, mert nagyon sürgetik a regényfolytatást és nem akartam, hogy megzavarjanak.

Mimi: Csak tedd be hamar, mert még elszáll az ihleted . . .

Török: Mindig tudsz valami kellemeset mondani . . .

Mimi: Ugyan kérlek, mit fontoskodol? . . . Bezáród magad, mint valami drága ékszert . . . Szavamra mondom, komolyan veszed magadat . . .

Török: Ostoba vagy . . .

Mimi: Semmiesetre sem képzelem magamról, hogy Jókai vagyok, vagy Mikszáth . . . Nesze! (*Hunyorit a szemével.*)

Török: Ne add a gonoszat, Mimi . . . Honnan veszed azt, hogy Jókainak, vagy Mikszáthnak képzelem magamat? Az én irodalmi munkásságom . . . (*Mimi felkacag*) . . . Te ugyan ne vesd a szememre. Ha azt hiszed, hogy gyönyörűségem telik benne, csalódom . . .

Mimi: Ha pedig azt hiszed, hogy másoknak telik benne a gyönyörűségük, még jobban csalódol...

Török: Mi passziód telhetik abban, hogy nekem ilyeneket mondj?... Majd meglátjuk, ki nevet utoljára.. Egyelőre érvük be azzal, hogy husz fillért kapok soronként... De majd irok különbet is és drámát is és majd tantiémeket kapok... Mondani akarsz valamit...

Mimi: Valószínűleg, hacsak azért nem jöttem, hogy társaságodat élvezzem és az ajkadról lepergő szavakat magamba szívjam, mint a mennyei mannát...

Török: Ezt nem merem remélni.... Hát mit akarsz?

Mimi: Pénzt.

Török: Már nincs?

Mimi: Nagyszerű kérdés... Persze, hogy nincs... Tudod, hogy november elseje van... Elseje, elseje, bög a szivem bel-se-je.

Török: Csakugyan!

Mimi: Nincs... nincs... Szeretném tudni, hogy nekem is lenne. Talán azt hiszed, hogy éjjel lopok tőled?...

Török: Ki mondja, hogy lopsz?... Istenem, miért akarsz már megint veszekedni?... Nem mondtam egy szót sem... Minden elsején pontosan megadom neked a háztartási pénzt. Amint az idő

mulik, a pénz is fogy és végre nincs több... Hiszen ez egészen természetes...

Mimi: Ha természetes, hát fizess ki és tartogasd a fejtegetéseidet a regényeid számára. Azoknak inkább kell, mint nekem — és leván. (*Hunyorit a szemével.*)

Török: Haj, haj...

Mimi: Tudod, hogy mit gondolok?

Török: Hogy számár vagyok...

Mimi: Kár, hogy nem lépsz fel, mint gondolatolvasó.

Török: Jó, jó, arra gondolok, hogy mi lesz ebből, mire megvénülünk... Hát számoljunk... (*Az asztal fiókjából pénzt szed elő.*) *Hát mennyi jár?*

Mimi: Négyszáz.... Jól tudod....

Török: Négyszáz... Jól tudod... Várj csak... Egy kettő...

Mimi: Házbérnegyed is van...

Török: Azt külön fizetem... Várj csak, majd adok aprópénzt is.

Mimi: Amint tetszik.

Török (ezüst pénzt rak ki): Tessék... Megvan... Háromszázhuszonöt.

Mimi (meglepve): Mi ez?

Török: A pénzed.

Mimi: Micsoda pénzem?

Török: A konyhapénzed.

Mimi: Kevés.

Török: Micsoda?

Mimi: Kevés!

Török: Dehogy is kevés!

Mimi: Hát hogyan lenne.... Kérlek, ha a négy-százból levonok háromszázhuszonötöt, marad?...

Török: Hetvenöt.

Mimi: Hát akkor?

Török: Mit akkor?

Mimi: Add ide...

Török: Oh persze!

Mimi: Miért nem adod?

Török: Adósom vagy vele.

Mimi: Én?

Török: Igenis, te...

Mimi: Miket dumálsz nekem?... Kölcsönöztél te nekem valaha? Szoktam én előleget kunyorrálni?... Tudok gazdálkodni, félre is tudok tenni valamicskét.... Öt éve vagyunk együtt, hát már észrevehetted volna...

Török: Eltérsz a tárgytól.... Nincs szó a te néhány jó tulajdonságodról, hanem igenis a hibáidról, amelyek, sajnos, feles számban jelentkeznek.... Ugratni akarsz?.... Hát a hetvenöt korona birság?

Mimi: Határozottan megőrültél.... Miéle birság?

Török: Az a hetvenöt korona birság, melyet nyelvelésed, különböző komiszkodásod, mindenfajta lázongásod miatt, sajnálatomra, kénytelen voltam

reád kiróni... Ugy van, úgy van... (*Mimi kábultan kapkod szó után.*) Hát nem érted?

Mimi: Egy szót sem....

Török: Majd részletekbe bocsátkozom, hogy tisztán lásd a dolgot... (*Zsebéből egy kis noteszkönyvet vesz elő, felnyitja és olvas.*)

„Október 1. Amiért vitatkozott egy ügyben, amelyből egyetlen szót sem ért... azután belátta tévedését, de rosszhiszeműleg belekapaszkodott egy egészen mellékes körülménybe, csakhogy mégis igaza legyen és hogy kétségbeejtse Török urat, aki oly szelidlelkű, szerény és türelmes.... Egy korona ötven.“

Mimi: He, hallod.... mi ez?....

Török:....„Október 2. Amiért, amikor Török ur azt kívánta, hogy negyedórával előbb ebédeljenek, juszt is egy negyedórával később tálaltatott és amikor Török ur panaszkodott, azt vágta oda neki: Ha nem tetszik, eredj a korcsmába.... 3 korona 25...“

Mimi: Ez már mégis...

Török: „3-ikán: Amiért Török urat aljasnak mondta és lekomiszozta, mert nevezett nem akart megvenni egy egészen fölösleges színes üvegű ampolnát utánzott kovácsolt vasból.... 1 korona 25.“

„4-ikén: Amiért Török urnak, aki felhozta, hogy miért nincs zöldség a levesben, azt mondta: Mindig

ugyanazokkal a keservekkel állsz elő, — ami sajnós, igaz is, 75 fillér.“

„5-ikéről: Amiért azt mondta: Emlékszel, amikor egyszer megbocsátottam neked, hogy hajnali hét órakor jöttél haza? ... 32 korona ...“

Mimi (fuldokolva): Mennyi?

Török: Harminckét korona ...

Mimi: Potom ár ... olcsó ... végeladás ...

Török: Ha az ember megbocsát, akkor nem rágja mindig az ember fülét, hogy „ugve megbocsátottam“ Aztán meg mit bocsátottál meg?

Ezerszer megmondtam, hogy Rákosszentmihályon voltam és lekéstem a vonatról ...

Mimi: Hát elhittem?!

Török: Higyj, amit akarsz, de ha üldözni akarsz a kegyességeddel, ha így akarsz termelni a nagylelkűségeddel és nem hagysz békén a halálos ágvamig, azzal, hogy a jószágodra emlékeztetsz, hát tartsd meg a jószágodat ... Akkor jobb szeretem, ha nehezelsz Ha így adod az áldozatot, jobb szeretem, ha nem kötelezel le engedékenységeddel. És leván ...
De folytatom: *(Szemhunyorítás.)*

„Okt. hat: Amiért azon éretett, hogy tönkre silánvitsa a hálószoba lámpáját azzal a célzattal, hogy rákényszerítse Török urat az utánzott kovácsolt vasból való színesüvegű ampolna megvételére 2 korona 50.“

„7-ikén: ...

Mimi: Sokáig tart ez még?

Török: Micsoda? ... Ez a birság rendszer, amelyet a mult elsején meghonosítottam. Addig, amig rá nem térsz egy méltányosabb bánásmódra, melyhez jogom van és amelyet megkövetelek

Mimi: Mél-tá-nyosabb?

Török: Igenis, igenis ...

Mimi: Muszáj vagyok nevetni ...

Török: Érts meg jól ... Öt év óta kényszeritem magamat arra, hogy igazságtalanságaidat mentegessem és mindenféle kötelességet szabok magamra a kedvedért ... Addig mentem, hogy azt gondoltam, hátha meghat a dolog, hátha mégis észreveszed, hogy „hm, mégis csak én lehetek a hibás“ ... Nos hát gyermek, elég volt belőle ... Kezdem unni a dolgot ... Torkig vagyok, érted? ...

Mimi: Hol vagyunk? Az erdőben ... Nem szoktam meg, hogy velem így beszéljenek!

Török: Majd megszokod.

Mimi: Szeretném látni ...

Török: Meglesz.

Mimi: Kedves barátom ...

Török: Bővebb magyarázatot akarsz? ... Csak rajta Ismétlem, öt éve már, hogy szeretettel viselem el gonoszkodásodat. Minden reggel megbocsátok neked azzal az elhatározással, hogy majd másnap végezek ... Házasságunk első idejében próbáltalak meggyőzni, magyarázgattam neked az egyetér-

tés, a békesség előnyeit, a zavartalan családi béke fontosságát, a szolidság, a kezesség diktálta nekem szónoklataimat... Egyszer, amikor órákhosszat hiába prédikáltam, elfogyott a türelmem... Felállottam, megragadtam a szoknyád alapját, aztán ügyesen lefektettelek balkaromra és jobbommal kissé megdolgoztalak...

Mimi: Nagyszerű... Oh, csak diadalmaskodjál... Gyáva, komisz, aljas...

Török: Majd leszek oly bátor és diadalmaskodom... Mert a tekintély elvének ez a demonstrálása tényleg egészségesebb gondolatokat támasztott benned... Eljárásom jótékony hatását kénytelen voltam még néhányszor előidézni és be kell ismerned, mindig volt rá okom... Nem vagyok sem aljas, sem gyáva, sem brutális, ahogy te kegyeskedel mondani... Egyszerűen szegény író ember vagyok...

Mimi: Minden tehetség nélkül...

Török... minden tehetség nélkül, de aki mégis megkivánja, hogy otthonában megtalálja azt a nyugalmat, amelyben dolgozhassék, hogy saját házat is szerezhessen. Sajnos, ti nők hamarosan érzéktelenek lesztek a legszebb intézmények iránt... Szomorúsággal láttam elérkezni azt az időt, amikor a megfenyítésekre ügyet sem vetettél, sőt már szinte jól estek... Más módszert kellett kitalálnom... Rávettem magamat a butorzatra...

Mimi (gunyosan): Milyen ötletes!

Török: Nagyon... Amikor először törtem be a számlival a nagy szekrény tüköruvegét, egészen bele-némultál és ennek úgy megörültem, hogy hat héten belül úgy elégittem ki a csend-szomjamat, hogy megbánás nélkül törtem össze két széket, a vizes-korsót, a kottatartót, a lámpát, az ingaórát, a leve-ses tálat, Lupi bácsi mellszobrát, a szalónunk diszét és egyéb elsőrendü szükségleti tárgyat. Az a baj, hogy a butor nem főnixmadár, amely a saját ham-vából ujjáéled. Az a kilátás, hogy a tönkretett butor helyett másikat kell venni, hamarosan elvette a ked-vemet az új módszertől és másikat kerestem... Mit csináljak?... Megszökjem? De hova?... Mert itt ugyan minden megvan, ami lelkesítheti az olyan em-bert, aki nyárspolgári elmével épügy utálja a szer-ket, mint a hoteléleletet. Már kezdtem kétségbeesni, amikor a jóságos ég azt a mentő gondolatot sugallta, hogy egyszerűen megfizettetem veled a komiszkodá-saidat. Azt hiszem, ez a végleges megoldás, amely-hez ragaszkodhatom. Esküszöm neked, hogy ezentul nyugodtan tehetsz, amit akarsz, engem nem fogsz kihozni a sodromból, nem fogok megharagudni, sza-badon bocsáthatod pokoli temperamentumod minden paripáját. Akármit csinálsz, akármit beszélsz, én nem bántalak, én egy szót sem mondok, egyszerűen fel-írom a számládra... A hónap végén fizetsz. Ordits, böggj, pörlekedjél, szájaskodjál, nyelvelj, kavarogjál, csinálj botrányokat, csődítsd össze a szomszédokat.

ne is törődj vele, majd a hónap végén megfizeted. Nem veszekszünk többé, — elég volt. Nem veszekszünk, — belefáradtam. Határozottan el vagyok szánva arra, hogy megteremtem itt a házi békét és minthogy nem tudtam eddig célt érni sem szépszerivel, sem a legszélsőbb eszközökkel, arra szántam el magamat, hogy a te saját pénzedben fogom megvásárolni, ami bizonyára nem történt volna meg, ha magadtól adtad volna meg. Dixi... Megmondtam. Nem tartóztatlak tovább. Mehetsz. Folytasd a dolgodat. Nagyon sajnálom, hogy oly hamar kell elválnom tőled, de hi a kötelesség és a lapom vár...

Mimi: Ha kibeszélted magadat, majd mondd meg...

Török: Eleget beszéltem.

Mimi: Hála Istennek... Kérem a hetven koronámat...

Török: Egy fillért sem...

Mimi: Nem adod ide?

Török: Nem.

Mimi: Ez a rögeszméd?

Török: Az.

Mimi: Minden drága...

Török: Tudom.

Mimi: Számlákat kell fizetni.

Török: Nem tagadom.

Mimi: Előre mondom, hogy háromszázhuszonöt koronával nem tudok kijönni...

Török: Menj be . . .

Mimi: Jó vicc . . . Majd kenyeren és vizen élünk . . .

Török: Oh, persze . . . Rendezkedjél be, ahogy tudsz . . . De ha nem kapom ebédre azt a bőséges és egészséges ételt, amit megkívánhatok, majd a kaszinóban ebédelek, természetesen a te költségedre . . . Mégis csak furcsa lenne, hogy én érjem be kenyérral és vízzel, amiért te nyelvelsz, vagy lámpákat törsz össze . . .

Mimi: Ez a végső szavad?

Török: Az utolsó!

Mimi: Jól van . . . *(Az ablak felé mutat).* Ideadod a pénzemet, vagy kiugrom az ablakon . . .

Török: Az ablakon?

Mimi: Az ablakon.

Török (nyugodtan odamegy az ablakhoz és kinyitja): Ugorj. *(Kis szünet.)* Ugorj!

(Mimi mozdulatlan marad, gyűlölettel meredezve Törökre.)

Mimi: Nagyon is örülnél neki, orgyilkos!

Török beteszi az ablakot és előre lép.)

Mimi (üldözi): Gyilkos, gyilkos, gyilkos!

Török (az asztalnál a jegyzőkönyvbe ír): November 1. Amiért azzal fenyegette Török urat, hogy kiugrik az ablakon és öngyilkos lesz, amivel meg akart lágyítani, két korona ötven.

Mimi: Gyáva, gyáva, gyáva . . .

Török: Amiért nem ugrott ki... harminc fillér.

Mimi: Látom már, hová akarsz kilyukadni...
Látom, mit akarsz elérni... A kimulásomat akarod...

Török: Kimulás? *(Ir.)* Amiért a társalgás folyamán lehetetlen kifejezéseket használt... harmincöt fillér.

Mimi: Elég, eleget türtem egyetlen szó nélkül...
Megyek vissza a mamához...

III. JELENET.

Török.

(Mintha misem történt volna, visszamegy az asztalhoz és diktál önmagának.)

Török (irva): „Hullott a hó... Hullott a hó...“
Négyszer sok lesz... De csak maradjon... Na most néhány rövid sort! *(Tovább ir.)*

Hirtelen egy sötét alak szólítja meg:

— Itt vagy?

— Itt.

— Régóta?

— Régóta...

— Várjunk még?

— Várjunk.

— Meddig?

— Fél órát.

— Aztán?

— Majd meglátjuk!

— Itt a revolver?

— Itt.

— Akkor hát döntsön a revolver.

— Helyes... (*Homlokát törli.*) Csinos mester-ség... Most egy pár hosszabb sort, mert a kiadó ha-ragszik. (*Ir.*)

„Amint a két ember a Gyöntyuk-utca felé for-dult...” (*Félbeszakítja magát.*)

És a napszámosok még panaszkodnak.. Oh, irigylésreméltó cserépfedők! (*Ir.*)

„Kocsizőrejt szakitotta meg az éj tompa csönd-jét...” (*Félbeszakítja magát.*)

És mit akarnak a bányászok?! (*Ir.*)

„Az öreg megrántotta kísérőjének karját, mohó mozdulattal rántotta elő a revolvert, amelynek vil-logó csöve...”

Azt hiszem már elég is... Nézzük csak... (*A tolla hegyével számítja a sorokat. Mimi jön bő-rönddel.*)

IV. JELENET.

Mimi, Török.

(*Mimi átmegy a színen a fenékajtóig.*)

Mimi: Hát isten veled.

Török: Ah, te vagy... Elmész?... Jól van, is-ten veled.

Mimi: Egy szavad sincs hozzám?

Török: Nincs... Mi is volna?

Mimi: Nem tudom, de azt gondoltam... talán...

Török: Tévedés volt.

Mimi: Bocsáss meg...

Török: Nincs miért.

Mimi: Elvégre is, ha házaspárok nem értik meg egymást, elválhatnak gyűlölködés nélkül...

Török: Természetes...

Mimi: No ugye...

Mimi: Hát el van határozva...?

Török: Micsoda?

Mimi: Nincs mit mondanod?

Török: Nincs.

Mimi: Hát akkor pá...

Török: Pá... (Ir.)

Mimi: Akárhogy van, nagyon megleptek volna vele, ha tegnap azt mondják nekem, hogy ma kidobsz engem... szavamra mondom...

Török: Nem doblak ki.

Mimi: Talán a kiskutyám dob ki... Hát mi egyebet művelsz?

Török: Csak nem tartóztatlak...

Mimi: No, de...

Török: El akarsz menni, hát eredj... Csak nem akarod, hogy erőszakkal tartsalak vissza, és falra szögezzelek, mint egy denevért... (Kis szünet.)

Mimi: És még csak nem is bánt egy cseppet sem?

Török: Micsoda?

Mimi: Hogy elmegyek.

Török: Mi közöd hozzá? Mit törődöl vele?

Mimi: Mégis azt hiszem, öt évi házasság után nem halnál bele, ha egy jó szóval bocsátanál utra...

Török: Kivánom, hogy jól érezd magad és légy boldog... találd meg ott, ahova mész, a boldogságot, amelyet én nem tudtam neked megszerezni... vertelek néha, hát bocsáss meg, habár az ütlegek, amiket neked adtam, legalább is úgy fájtak nekem, mint neked és habár meg lehet érteni, hogy elment az eszem olyankor, amikor megörjítettél... Ezzel azt az ügyet elintéztük... Nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy gyöngéd és hűséges férjed voltam. Türetem tulzásaidat, belenyugodtam féktelenségeidbe, naponként tíz órát irtam buta regényfolytatásokat, aminek azt köszönhetem, hogy meleg otthont adhatam neked, ruhákat, amik diszitettek, apró ékszereket, amik szépítettek téged. Mindent megtettem, hogy boldog légy. Észre sem vetted. Ne is bántson a lelkiismereted. Rendben van. Az asszony sohasem látja meg azt, amit érte tesznek, csak azt látja meg, amit meg nem tesznek.

Mimi: Azért megcsókolhatsz.

Török: Ha úgy tetszik. *(Hozzálép, hidegen megcsókolja, aztán előre jön.)*

Mimi (távozó mozdulattal): Hát akkor pá!

Török: Pá!

Mimi: (Kimegy, de rögtön visszatér, leteszi a bőröndöt, Törökhöz lép.)

Mimi: Add ide a hetvenöt koronámat.

Török (szeliden): Nem lehet.

Mimi: Kérlek.

Török: Nem lehet, biztosítlak.

Mimi: Miért nem.

Török: Már nagyon is sokszor bocsátottam meg neked... Hát nem mész... Eredj, eredj, drágám, Neked is jobb lesz.

Mimi: Kérlek, add ide a hetvenötöt. Ha nem adod ide, beleőrülök.

Török: Nem változtatna rajtad.

Mimi: Még csak az egyszer... Tudod mindent kiszámítottam... Épen ez a hetvenöt korona marad meg és akkor megvehetem... vehetek egy... egy valamit.

Török (megdöbbenve): Mit?

Török: Egy ámpolnát? Színes üveggel.

Mimi:... Utánzott kovácsolt vasból...

Török (felriad): Megint kezded!

Mimi: Az az ámpolna... De nem... Igazad van... Ne, haragudjál... Már nem kell... És másért se haragudjál... Tudod szeretek veled kibékülni, — azért haragitalak... Te... te... mégis csak jó férfi vagy...

Török (megvan hatva): Jól van... jó... Várij csak... (Előveszi a notiszt.)

Mimi: (Ijedten): Mit vétettem?

Török: (Jóságosan): Megállj, a javadra írom... „November 1. Amiért megbánást mutatott, lemondott a szinesüvegű ámpolnáról, jutalom... hetvenöt korona.

Mimi (reáborul): Angyal vagy... Nem is érdekellek meg téged!

Török: Jó... jó... Itt a pénzed... *(Átadja.)* És most szaladj, szaladj, dolgoznom kel...

Mimi: (Nagyon gyöngéden ölébe ül, megcsókolja, aztán lassan kimegy.)

Török: (Gyöngéden, szájalommal utána néz.)

Török: (Az íráshoz). Hadd lássam, hány sor... Ah, éppen elég... Azt hiszem, megvehetem neki azt a szinesüvegű ámpolnát... Haj, szépen vagyunk!... *(Határozott vonásokkal.)* Folytatása következik!
(A függöny összecsap.)

A NAGYON OKOS EMBER.

Irta: Molnár Jenő.

A nagyon okos ember: Ah, van szerencsém. Jónapot kívánok, kedves, jó, mélyen tisztelt doktor ur... Igazán boldog vagyok, hogy láthatom. Száz esztendeje, hogy utoljára találkoztunk. Pedig ha tudná, milyen nagy kitüntetésnek tartom, valahányszor beszélhetek önnel és a véleményét hallhatom

egyről-másról. Nem hiába mondják az emberek: a doktor Reczegey? hja, az egy nagyon okos ember...

A doktor: Oh...

A nagyon okos ember: Kérem szépen, azt én jobban tudom megítélni. De ha nem tudnám megítélni, akkor is ott vannak az emberek és a tömeg, oh, az nem téved, a tömegnek jól ki vannak fejlődve az érzékei, az mindent csalhatatlanul megállapít, annak finom a hajszálmérlege. A multkor is, nagyobb társaságban, arról volt szó, milyen élesen boncoló elméje van a doktor urnak. Miről is beszélünk? Igen, egy bonyodalmos válópörről, — vagy a tengeralattjáró harcról — pontosan nem emlékszem rá, de ön a véleményét nyilvánította valahol és mindenki el volt ragadtatva. Reczegey doktor megint fején találta a szöveget. Hja, könnyü az okos embernek. Mert mit ér a tanulás, a tudás, mit ér a rengeteg elraktározott adat, szó, tény, vagy mit ér egyedül a jó módor, a kellemes megjelenés?... Ész, az kell, ész... És éppen ezért örülök, hogy ilyen szerencsés vagyok és mélyen tisztelt doktor urral találkoztam. A tanácsát szeretném ugyanis kikérni. Bocsásson meg, hogy ilyesmivel háborgatom...

A doktor: Kérem...

A nagyon okos ember: Igazán lekötelező. Tetszik tudni, arról van szó, hogy az egyik lányom, — nem az Olga, aki tanítónő lesz, nem is az Irén, aki orvosnő szeretne lenni, — hanem a Tercsike... Jaj,

a Tercsikével igen nagy baj van. Képzelve el, megtudta a feleségem, hogy szerelmes leveleket kap a gimnazistáktól. Hát nem borzasztó! Persze, ön most joggal kérdezheti: hát micsoda nevelést adtak annak a kislánynak, hogy tizenhat éves korában szerelmes irásokat küldözgetnek neki. És még több joggal kérdezhetné: úgy viselkedik-e a Tercsike, hogy azok a haszontalan gimnazisták — igaz is, három jogász és két bölcsészethallgató is van köztük — fölhatalmazottnak érezhették magukat a levélírásban kifejezésre jutott merényletre. És sok mást kérdezhetne tőlem. Ezzel szemben én a következőképp védekezhetem: tehet-e róla szegény jó feleségem, aki három jótékonyági egyesületnél tevékenykedik, hogy a leányai közül egyik vagy másik ezt vagy azt csinálja neki: Helén, Helén, ennek te vagy az oka, te neveltetted a leányokat: látod, a Gyuri meg a Lajos milyen mások, — tetszik tudni, a Gyuri tanárjaival igen jó barátságban vagyok, a Lajos pedig ugysem akart tanulni, kadétnak ment, s ha akkora lesz az esze, mint az én pechem, legalább is Hindenburg lesz belőle. Mondom, én odahaza igyekeztem rendet teremteni, de egy polgári leányiskolában könnyebb a tizperces szünet alatt halálos csöndet varázsolni, mint ebben a dologban egy apának okosan eljárni. Az ön bölcseségéhez fordulok, mélyen tisztelt doktor ur s azt hiszem, nem vonja meg tőlem kegyes jóindulatát. Ugy érzem, számíthatok önre.

A doktor: Igen.

A nagyon okos ember: Van a dolognak még néhány ága-boga, azt is önnek kell megismerie. A lányaim természete és jelleme ugyanis különféle. Az Olga például makacs, engedetlen, de korrekt és házias, Az Irén nyilt, szatirikus, de befelé ábrándozó, a Tercsike, akiről beszélek, kissé alattomos, titkolódzó és amellet mindig mosolyog... jaj, ha látná, milyen édes gödröcskéi vannak az arcocskáján, ha nevet... tetszik tudni, akár a hamvas barack vagy egy használatlan villanykörte... ugy ragyog, ugy villog... És ha kinyitja azt a cseresznyeszáját... én igazán nem csodálom, ha azok a Barcsay-utcai kölykök beléje bomlottak... Majd meg méltóztatik látni, ez a lányom csinálja a legjobb partit... De most ezer bocsánatot kérek, itt jön az én villamosom, a 75-ös szám, már félórája várok rá, sietek... Igazán hálásan köszönöm, hogy volt kegyes segítségemre lenni ebben a kényes ügyben. Hja, igaza van a barátainnak: egyetlen okos ember van... A doktor Reczegey... Köszönöm, nagyon köszönöm... Eszerint fogok cselekedni... Alázatos szolgálja, doktor ur . . .

A doktor: Jónapot.

A NAGYBÁCSI.

Irta: *Karinthy Frigyes.*

Személyek: Ragvai, Benzin, Életkopf.)

(Ragvai és Benzin egy kávéházasztalnál ülnek. Ragvai kapacitálja Benzint).

Ragvai: Borzasztó, de kérlek, ez borzasztó!

Benzin: Hát micsináljak veled?

Ragvai: Hát mindjárt idejön és a nyakamra ül.

Benzin: Hagyj békén.

Ragvai: És én azt mondtam neki, hogy itt mindjárt kifizetek mindent.

Benzin: Bánom is én!

Ragvai: És hogy a vidéki nagybácsi, aki a váltokat aláírta, az is mindjárt itt lesz.

Benzin: Neked a vidéki nagybácsid? Azt látni szeretném. Neked is itt lehet vidéki nagybácsid. Neked, azt hiszem, apád sincs.

Ragvai: Hát meg fogod látni, illetőleg nem fogod meglátni. Mert az ember nem látja saját magát.

Benzin: Saját magát?

Ragvai: Igen. Te leszel a vidéki nagybácsi.

Benzin: É . . . é . . . én? Te elmebajos vagy.

Ragvai: De Leókám, annál nincs egyszerűbb. Hozok neked egy pipát, arra rágyujtasz. És a pipa mögül beszélsz. És vidékiesen beszélsz . . . dialektusban.

Benzin: De . . . dedede . . . nem tudom azt . . .

Ragyai: Leókám, édesem, hidd el, semmi az egész. „E“ helyett mondd mindig „ő“, például ne azt mondd „ember“, hanem így mondd „embör“.

Benzin: Ez az egész?

Ragyai: És mondj mindenféle vidéki szavakat és mondj egy pár közmondást: jó ecet korán savanyodik, meg ilyeneket — és beszélj az aratásról és mondd egypárszor: teplinec és repecpogácsa.

Benzin (idegesen): Na jó, jó, azért tanítani nem kell engem, tudom én. Csak bízd rám. *(Hirtelen):* Hogy mondd: telpince?

Ragyai: Jaj, nem, teplinec. Jaj, siessünk, mindjárt jön.

Benzin: Na jó, na jó, na jó, ne ugrálj! Mondj gyorsan még egy pár ilyen vidéki izét . . .

Életköpi (megjelenik): Alászolgája, Ragyai ur.

Ragyai (gyorsan odasug még Benzinnel): Teplinec, görvély, lófráz, miegymás, silbak, tag, bion-bion . . .

Benzin (pipára gyújt).

Életköpi: Szabad kérem helyet foglalni? . . .

Ragyai (szélesen): Tessék, tessék, kedves Életköpi ur . . . *(Benzinhez):* Kedves bácsi, engedje meg, hogy bemutassam Életköpi urat . . . A nagybácsim Paptamásiból.

Benzin (zavartan): Hát bion, bion . . . körem szépön . . . hát bion, nálunk már öz így . . . von . . . van . . .

Életkopf (udvariasan): Ó, nagyon örülök, hogy megismerhetem . . . ööö . . . gazdajamat. Hogy szolgál kedves egészsége?

Benzin (lassankint jön bele): Hát . . . ahogy az ecceri embernél . . . ki, hogy mög miögmás.

Ragyai: A nagybácsim már ilyen akku . . . akkurátos ember . . . csak pipázni szeret . . .

Életkopf (udvariasan): Jó az, kéremszépen, ilyen rossz időbe . . . (*Erölködik, nem jut semmi az eszébe*). Hát milyen volt a termés?

Benzin: No-no . . . höt . . . hát vágott, vágott valahogy . . . mint a jó ecet . . . csak éppöghogy a tepince vót fel . . . feldágyányozva.

Életkopf (udvariasan): Hosszabb időre tetszett fellátogatni?

Benzin (köpni akar a pipa mögül, de nem sikerül): Hát . . . mondok, csak megnözem, micsinyá ez a finyu itt Pösten, a zögyetemen. Hogy tönül-e, vagy mi eburá. A termésit nekijő. Meraszongya, hogy aszongya, mondok, demeg ezéris, hogy silbak, az silbak.

Életkopf (udvariasan): Bizony kérem ugy van az.

Benzin (nyakasan): No, azér mondom. (*Csendesen pipázik*).

Ragyai: Hát kedves nagybácsim, most bocsáson meg nekem, átszaladok ide az egyetemre egy

kicsit . . . maguknak ugyanis biztosan beszélőnivalójuk van egymással . . . Adjon isten . . .

Benzin: Agyon, agyon . . . nagy huncut ez a finyu, keservit a teremtésinek! . . . (*megcsipi Ragyait dühösen*). Te disznó, ne menj el, én már nem tudok egy olyan vidéki szót se . . .

Ragyai (sugva): Beszélj akármit. (*Hangosan*): Hál istennek ajánlom. (*Elsiet*).

Benzin: Pájinkás jóreggelt a biró urnak . . . nó . . . (*Pipázik*).

Életkopf (a torkát köszörüli): Hát . . . bizony gazduram . . . itt Pesten nem volt valami jó termés...

Benzin: No, no. Ki korán kel, aszongya, hát az bion aszongya, aranyat löl.

Életkopf (hizelegve): Milyen szép, zamatos vidéki kiejtése van gazduraságodnak.

Benzin (lehizelegve): Ugyan ugye. Netene. Nyetene. Hő, he, Riska, Nyihaha.

(Szünet).

Életkopf: Hahaha. Nagyon mulatságos. Így hívják a telhenet, ugy-e. Voltam kérem én is azelőtt vidéken. Érteni én, amit beszélnek a gazduraságok.

Benzin (kiveszi a szájából a csutorát): Hát aztán . . . keejd, kied mindenségességet megért, amit én itt meggyás beszéllek?

Életkopf: Meg én, könyörgöm. Velem egész bátran tetszik beszélhetni.

(Szünet).

Benzin: No mer azér mondom.

Életkopf: Bizony, bizony. (*Vár*).

(Szünet).

Benzin: Hát csak így bion, aszongya.

Életkopf: Hahaha. Nagyon helyesen tetszik gondolni gazduraságodnak.

(Szünet).

Benzin: Mer mostanság minálunk naon meg-ereszkedett a . . . a . . . zsendőke.

Életkopf: Ja, der zsendőke. Bizony, így ősz felé már az úgy van. (*Vár*).

(Szünet).

Benzin: Hát . . . mondok, már csak mégis szeretném tudni, hogy az urnak . . . ha meg nöm sértem, úgy-e köröskedőnek tetszik lönnyi . . .

Életkopf (bólogat).

Benzin: Hát azér kérdem, hogy úgy-e, bocsánatot kérek, errefelé is ittenség az ember kiszera méra mibévalóságban, meg vissza is, igaz-e?

Életkopf: Hogy itten is . . . appardon, bocsánatot kérek, nem hallottam egészen tisztán . . . (*közelebb hajol fiüléhez tett kézzel*).

Benzin (kiveszi a pipát): Hát csak aztat kérdem, hogy itt is, ezen a vidéken, e, a kiszera méra mibéva tárkány van-e, ha meg nem sértem?

Életkopf (egy percig néz rá aztán): Kedves gazduram . . . appardon . . . olyan lárma van ebben

a kávéházban . . . kérem ne haragudjék . . . nem értem világosan . . . (*egész közel hajol*).

Benzin (fejét csóválja): Aujnye, tréfázik az ur velem. Már csak harmaccor megkérdom: hát azt kérdeztem tisztelettel (*szótagolva*), hogy itt, ezen a vidéken a kiszera méra mibéva ovért lelete kapni annyiér?

Életkopt (elvörösödik, mélán néz maga elé): Hja . . . azt tetszik . . . hát persze . . . hm . . . (*Hirtelen*): Ezer bocsánatot kérek — hogy tetszik mondani?

Benzin (megsértődve): Mán ugy látom, ugrat az ur, no.

Életkopt (rémülten): Dehogv kérem, eszemágában sincs . . . hogy képzelheti? . . . de igazán nem értettem . . .

Benzin (feláll): Ennél világosabban pedig én sem tudok beszélni, ha nem akarja az ur, hát nem akarja! Nem az én pénzem bánja.

Életkopt (ijedten): Na igen . . . igen . . . hát hogy is van . . . csak egyetlenegyszer még . . .

Benzin: Hát utoljára mondom . . .

Életkopt (kimeresztji a szemeit, a két fülét, mint két vitorlát feszíti előre, ugy figyel).

Benzin: Utoljára mondom hogy kiszera mibéva hidarány égami, ha lehet, lehet — hát belemegy így, visszajöhet?

Életkopt (most már nem meri mutatni, hogy

egy betűt se értett, gondolja, biztosan ő bolondult meg, már régen félt ettől): Hát persze . . . persze . . . visszajöhet . . .

Benzin: Na, hálaistennek. Hát akkor csapjon a tenyerembe.

Életkopf (belecsap a tenyerébe):

Benzin: Na. Hát holnap behozza?

Életkopf: M . . . ja. Be . . . persze.

Benzin: Na. Háromszor összeadjuk, jó lesz?

Életkopf: Ee . . . öö . . . jó lesz, persze.

Benzin: No, csakhogymögállapodtunk.

Életkopf: Akkor . . . hát . . . meg . . .

Benzin: Nuna. Hát szurja le akkor.

Életkopf: Mi . . . ? Mit?

Benzin (ugy néz rá, mint egy bolondra): Mit? Hát a husz pöngöt. Hát nem állapodtunk meg? De furcsa az ur, no.

Életkopf: Hja . . . ja . . . persze . . . elfelejtettem...
(Reszketve szed ki husz forintot és átadja).

Benzin (körülményesen elteszi): No. Hát aztán... holnap behozza majd a könyvet!

Életkopf: A . . . a . . . a . . . (*Felugrik*): Igen . . . bocsánat . . . de most szaladnom kell . . . pálinkás jó . . . ajánlom reggeletem . . . ajánlom pálinkámat . . .
(*elrohan*).

Benzin (utánakiált): De behozza holnap, hé!

Életkopf (kivülről): Igen . . . Igen . . .

(Szünet).

Ragyai (beugrik): Gratulálok! Nagyszerű volt!
Hogy csináltad ezt?

Benzin: Hát csak úgy! Ia!

Ragyai: Nagyszerű! Husz forintunk van?

Benzin (végignézi): Forintunk? Mán csak ecsém-
uram, menj vissza az egyetemre, aszondom, oszt ne
árcsad bele magad a dágványba! miegymás! *(Ki-
felé indul).*

Ragyai: No ne bolondulj, Leó . . . Megőrültél?
Hová mész?

Benzin: Vissza a vidékre! *(EI).*

Ragyai: Tyü! Ez belejött.

TARTALOM.

A kassza. Irta: <i>Harsányi Zsolt.</i>	3
A büvös szék. Irta: <i>Karinthy Frigyes.</i>	8
Kártya és divat. Irta: <i>Liptai Imre</i>	28
Halló, te vagy az, édes? Irta: <i>Lakatos László.</i>	41
Házi béke. Irta: <i>Courteline.</i> Magyar színre alkalmazta <i>Komor Gyula.</i>	49
A nagyon okos ember: Irta: <i>Molnár Jenő.</i>	67
A nagybácsi. Irta: <i>Karinthy Frigyes.</i>	71

80 FILLÉRBE KERÜL

JÓKAI MÓR REMEKMŰVEINEK

ITT KÖVETKEZŐ SOROZATÁBÓL EGY KÖNYV

Az egyhuszaszós leány
 A dagói torony
 Az ezerkettedik éjszaka
 Ne hagyd magad
 A fekete sereg
 Párbaj istennel
 Vén emberek nyara
 Még sem lesz belőle tekintetes
 asszony
 A csigák regénye
 A fránya hadnagy
 A jedikulai rab
 Az utolsó mór királyok
 Kassári Dániel
 Babszemek
 A Balaton völégényei
 A magyar színészet hőskora
 A magyar faust
 A véres kenyér
 Egy magyar költő életéből
 Egy világlátott fiú
 A rosszul osztott testvérek
 Anekdotakönyv, első sorozat
 Fantasztikus történetek
 Völégényverseny
 Álmodád
 Az asztalos családja
 Bokáczius kalandjai
 1848. nagy idők emlékei
 Tarka világ
 Mindenféle kölöncök
 A magyar király házatája

A rútak rútja
 Ne nyulj hozzám
 Esetek Petőfi életéből
 Száz leány egy rakáson
 Anekdotakönyv, második sorozat
 Kalandos históriák
 A jó öregasszony
 Anekdotakönyv, harmadik sorozat
 Életképek
 Házasság éhségből
 Anekdotakönyv, negyedik sorozat
 Amerikai történetek
 Tarka élet
 A Háromszínű kaudor
 A számárrend története
 Bürgözdí bácsi
 Március tizenötödike
 A Magláy-család
 Egy nagy élet apró emlékei I.
 A Nemzeti színház multjából
 Egy nagy élet apró emlékei II.
 Petőfi eszmecsirái
 Humoros apróságok
 Egy nagy élet apró emlékei III.
 Petőfi haláláról
 Egy nagy élet apró emlékei IV.
 Két menyegző
 Fejedelem és Fra Diavolo
 Kétszer kettő négy
 Korraizok
 Egy nő naplója

RÉVAI KIADÁS — MINDENÜTT KAPHATÓ.

Vidám Könyvtár

— Uj sorozat. —

A jóízű humornak, a vidámságnak és ötletességnek mindig frissen és dusan buggyanó torrása a Vidám Könyvtár.

Uj sorozata különösen pompás füzetekkel kedveskedik olvasói nagy táborának. Az uj füzetek anyagát a legkiválóbb magyar humoristák írják.

Uj füzetek:

31—32. sz. **Csak semmi háború!**

Irták: *Bródy Miksa, Karinthy Frigyes, Tábori Kornél.*

33—34. sz. **Fantasztikus történetek.**

Irtá: *SIPULUSZ. [Rákosi Viktor.]*

35—36. sz. **Kabaré.**

Bródy Miksa, Gábor Andor, Harsányi Zsolt, Karinthy Frigyes, Lakatos László, Szép Ernő legjobb vidám kabarétréfái.

37—38. sz. **Anekdoták.**

Irtá: *Mikszáth Kálmán.*

39—40. sz. **Kis tréfák.**

Irták: *Bródy Miksa, Szomaházy István, Tábori Kornél.*

41—42. sz. **Irói intimitások.**

Irták: *Karinthy Frigyes, Szini Gyula, Tábori Kornél.*

43—44. sz. **Derős históriák.**

Irtá: *SIPULUSZ [Rákosi Viktor].*

45—46. sz. **Vig játék. Uj kis anthologia.**

Harsányi, Karinthy, Komor, Lakatos, Liptai, Molnár kis szindarabjai.

$\frac{45}{46}$ szám

Vidám Könyvtár

$\frac{\text{Ára}}{\text{K}}$

Szerkeszti:
Tábori Kornél

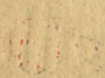
Szerkesztőség:
VIII., József-u. 16-18.

Derűs históriák

Frtos

Sipulusz (Rákosi Viktor)

OSZEK

OSZEK

Faint, illegible text or markings at the bottom of the page.

L. eleg. m. 73978
dyl

DERÜS HISTÓRIÁK

H. Módszerek

IRTA

SIPULUSZ (RÁKOSI VIKTOR)

Kiadja a „VIDÁM KÖNYVTÁR“ kiadóhivatala
Budapest.

OSZK

210290

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló
1951 év. <i>B1043</i> sz.

Révai-Nyomda, Budapest, Ügynök-utca 8.

A tanácsos ur titka.

Barlay Olivér miniszteri tanácsos egy nyári napon kigyalogolt a budai hegyek közé, kimelegedett és szomjas lett. Tehát megivott egy pohár sört.

Hétfői nap lévén, a sör vasárnapi maradék volt. Hogy a korcsmáros ezt elleplezze, jég közé tette. A sör tehát hideg volt. Barlay ellenben, mint említettem, meleg volt. Mi következik ebből? Nem az, hogy a sör melegszik föl, hanem az, hogy Barlay hül meg.

Meg is hült.

És meg is halt.

Nem volt olyan híres ember, hogy a lapok külön tudósításokban regisztrálják haldoklásának egyes fázisait. Akkora alakja közéletünknek meg épen nem volt, hogy a lapok előre megcsinálták volna az életrajzát, mely kiszedve áll s csak betördelik, mikor a reporter jó s pihegve szól, hogy a nagy ember nincs többé. De melegen irtak róla, mert nálunk mindenkiről melegen irtak, aki ki van terítve és többé nem áll utjában senkinek és nem irigyelhető.

A temetésen megjelent egy csomó kegyelmes

úf, az egész minisztérium, néhány képviselő (de csak a kibocsátó és az aláírók), s az a kis, beteges külsejű zsidó fiu, aki az összes lapoknak a tudósítást szokta írni, s a kit ezért *könyomatosnak* szoktak csufolni. Hej, hideg téli napokon sok nagy urat kísért ki már ez a gyerek a temetőbe, s ő még mindig itt van, kísér, fázik, jegyez, köhög és paroláz az előkelőségekkel, akik jól tudják, hogy ő a közvéleményt képviseli.

A pap előlépett s miután egy perczre magába merültnék látszott, a következő beszédet mondotta:

(A beszédből csupán a megboldogult érdemeinek méltatását vesszük ki.)

—... A mai léha korban igazán elmondhatjuk, hogy e hideg koporsóban a munkának egy valódi bajnoka nyugszik. Ereiben a vérré vált kötelességérzet lüktetett. Nem azért dolgozott, mert dolgozunk kell, hogy a mindennapi kenyeret megszerezhessük, hanem dolgozott, mert ez volt a szenvedélye. Óh áldott, óh nemes szenvedély, vajha lobognál a mai nemzedékben úgy, ahogy a megboldogultban lobogtál! Mily üdv fakadna ebből hazánkra. Már pályája kezdetén észrevették fölebbvalói az ő jeles tulajdonságait és különösen odaadó munkásságát, melylyel minden idejét hivatásának szentelte. A jól betöltött kötelesség tudata: ez volt az ő egyetlen öröme. „Halála nagy rést ütött közéletünk bástyáján, mely sokáig betölthetetlen marad . . .

Igy folyt a beszéd tovább, egyformán, emelkedés és süllyedés nélkül. Az öregedő pap sok ember koporsója mellett állt és beszélt már, s megszokta a temetést nem érzelmi aktusnak, hanem aktaelin-tézésnek tekinteni. A halál elveszítette előtte borzalmas jellegét, mert az ő hivatalos életének mindennapi jelensége volt. Még a hátramaradottak meghatottsága és gyásza (mert csak ez a kínos és szivettépő ilyenkor, a halottat tán okosabb irigyelni) se érintette őt különösebben.

A miniszter volt oly kedves, hogy a temetés után fölment az özvegyhez s egy száraz, hivatalos vigaszlátogatás keretében sziveskedett az elhunytat több ízben *jobb kezének* nevezni. Ez a példa hatott, sokan fölmentek a családhoz, s vigasztalólag variálták a pap beszédét: Barlay munkaszenvédélyét.

Mikor az utolsó látogató is eltávozott, a család özvegy Barlayné vezetése alatt összegyűlt az elhunyt faragványos íróasztala körül, s a hátrahagyott papirok átvizsgálásához fogott.

Mindjárt legfölül feküdt egy hatalmas, szembe-tünő levélboríték, melyre nagy betűkkel ez volt írva:

Halálom után bontandó fel.

Egy levél volt benne, a következő megszólítással:

Édes Rózám, imádott gyermekeim!

A sirból szólok már hozzátok, hogy eláruljak egy titkot, amelyet sohse mondtam meg senkinek.

Eddig nem szóltam senkinek, mert hallgatásommal nem ártottam senkinek és semminek. De valahányszor halálomra gondolok, elfog a vágy, hogy titkomat írásban hátrahagyjam számotokra, okulásul fiaimnak és azért is, hogy engem is, a viszonyokat is, igazi világításban lássanak.

Sokszor hallhattátok azt, hogy én a munka embere voltam. Valószínű, hogy koporsóm fölött a pap is erről fog beszélni, s a ti fületekben, tán e pillanatban, mikor ezt olvassátok, még csengenek az ő szavai.

Nohát, ez nem igaz. Legenda. Több: hazugság.

Nem mondhatom, hogy a munkát gyűlöltem. Nem, de nem dolgoztam soha egy szikrával se többet, mint más tisztviselőtársam. Fájdalom, engem is úgy neveittek, hogy diákkoromban a tanulást, későbbi koromban pedig a munkát tehernek tekintettem.

Karriéremet tisztán a vak véletlennek köszönhetem. Tisztán a véletlen műve, hogy másokat, érdemesebbeket megelőzve, gyorsan haladtam előre pályámon.

Az eset a következő:

Fogalmazógyakornok voltam a minisztériumban. Egy ragyogó tavaszi napon, mely az egész várost az utcákra csalta, mi is korábban elszöktünk

a minisztériumból, hogy a friss levegőt egy kicsit élvezhessük.

Miután kisétáltam magamat s előre abonált és elsején kiízetett ebédemet megettem, hazamentem egyet aludni.

Négyig szunditottam, ekkor fölkeltem, hogy barátaim közé a kávéházba menjek.

Ekkor veszem észre, hogy a tárczámat valahogy elhagytam. Nem sok pénz volt benne, de egész vagyonom.

Rohantam a korcsmába. Ott nem tudtak róia semmit. Akkor csak a hivatalban lehet. Azonnal oda-siettem, de utközben kivettem a főpostán egy posztresztant levelet. Bocsássatok meg: egy fiatalember életében egy posztresztant levél nem olyan nagy büin.

Félöt lehetett, mikor a hivatalba értem. Irtóztató elhagyottság. A sötét szobák kísérteties csöndbe borultak. Még a portás is sétálni ment, csak a felesége volt otthon. A szolgák is mind hiányoztak.

Szobámba érve, meggyújtottam a gázlángot, melynek első sugarai kedves tárczámra esnek.

A megkönnyebbülés sóhajával teszem zsebre, s el akarom oltani a lámpást. Ekkor jut eszembe a posztresztant levél. No, egy füst alatt ezt is elolvasom.

Ha már olvasok, leülök, cigarettára is rágyujtok. Szóval kényelmesen elhelyezkedtem az ak-

tákkal megrakott asztal mellett, s a levelet kezdtem olvasni.

Egyszerre csak a hátam mögött lépteket hallok. Még pedig micsoda lépteket! A miniszterem jól ismert, kemény, nehéz lépéseit.

Szent Isten! Mi lesz itt!

A szerelmes levelet eltüntetni, a délelőtt abbahagyott aktát előrántani, a pennát a tintába ütni: mindez egy pillanat műve volt csupán.

A következő perczben a léptek zaja az ajtóban megállt, s egy érdes hang beszólt:

— Hát maga mit csinál itt?

Fölgrottam, s megfordultam. A nagy ur öles alakja állt előttem az ajtó fekete keretéből kidomborodva. Szigoruan nézett rám.

— Nos?

— Jó napot kívánok, kegyelmes uram. Dolgozom.

— Hogy jut magának eszébe dolgozni, mikor egy macska sincs a hivatalban?

— Kegyelmes uram . . . azt hittem, nincs megtiltva a hivatalos órán túl is dolgozni . . .

A kegyelmes úr mosolygott.

— Nincs, nincs. Hogy' hívják?

— Barlay Olivér.

— Miféle rangosztályban van?

— Fogalmazó-gyakornok vagyok . . .

— Mióta?

— Két év óta.

A nagy úr mindent följegyzett. Aztán egy mozdatot tett, mintha el akarna menni, de egyet gondolt és visszafordult.

— Jöjjön a szobámba.

Bemenem. Valami nagy tervezetet diktált. A munka késő estig tartott, 'én körmöltem, ahogy csak tudtam . . . A kegyelmes úr aztán megsajnálta és elvitt magához vacsorára.

Kedvence lettem, karriérem meg volt alapítva, s vele a legendakör is, hogy a minisztérium leghasznavehetőbb fiatal tagja vagyok. Sokan strébernek neveztek, de nálunk hamar strébernek nevezik azt, aki boldogul.

Mikor már felsőbb állásokba rukkoltam, könnyen ment minden. Mert ha én, a *munka embere*, csak a szememmel hunyorítottam: alantasaim eszeveszetten dolgoztak s így kezem alatt mégis kitűnőbbben mentek az ügyek, mint mások keze alatt.

Életem tehát ez:

Eleinte nem dolgoztam.

Akkor beütött a szerencse s dolgoznom is kellett.

Később csak önmagamot adminisztráltam.

És a tanulság?

Ne bámuljatok mindenkit, akiket a világ mint a munka bajnokait ünnepel.

És ne szidjátok azokat, akik névtelen munkával

huzzák az igát s akiket csak akkor emlegetnek, ha szidnak.

Ne feledjétek: a siker sokszor csak az ügyes gruppirozás és önadminisztrálás eredménye.

Rejtelmes esetek.

I. A pikkdéma.

Egy zimankós téli estén együtt ülünk a főszolgabirónál és tarokkoztunk. Kapolcsin, a főszolgabirón kívül ott volt a járásorvos, Petky földbirtokos és én. Én pedig — ami a foglalkozásomat illeti — Kapolcsi mellett szolgabirósági irnok voltam. A megyei központból küldtek ki tanulni, mert Kapolcsinak az a hire volt, hogy a legjobb tarokkista az egész felső vidéken.

Vacsora után vagy félóráig játszottunk, mikor Petky hirtelen így szól:

— El van osztva. Csak nyolc kártyát kaptam.

Összedobtuk s újra kiosztotuk. Megint el volt osztva.

— Talán leesett egy kártya, — szól az orvos.

Lámpással kikutattunk mindent az asztal alatt. Semmit se találtunk. Megszámláltuk a paklit. Csak negyvenegy kártya volt. Hova lehetett a negyvenkettedik?

— Meg kell nézni, hogy mi hiányzik! — indítványozá Petky.

E pillanatban Kapolcsi vonta magára a figyelmet. Halálsápadt volt és verejtékcseppek gyöngyöztek a homlokán.

Mind oda ugrottunk.

— Mi bajod? Mi lelt?

— Semmi. Csak meg fogok halni.

— Ugyan bolond, már hogy mondhatsz ilyent?

— rivalt rá az orvos, — hát fáj valamid?

— Nem fáj semmim. Csak nézzétek meg, mi hiányzik a pakliból — felelt bágyadt hangon a főszolgabíró.

— Ugyan ki törődik a kártyával, mikor rosszul érzed magadat.

— Ugyan kérlek, — felelt ingerülten Kapolcsi — nézzétek meg, melyik kártya hiányzik. Mert ez szoros összefüggésben van az én közeli halálommal.

Azt hittük, elvesztette az eszét.

— Mert ha a pikkdáma hiányzik, — folytatá Kapolcsi kísérteties hangon, — akkor pont éjfélkor le fogom hunyni szemeimet. Még pedig örökre.

Mély megdöbbenéssel hallgattuk e rejtelmes szavakat. Siri csendben egymás után raktuk Kapolcsi elé a kártyákat, a színeket külön, a tarokkokat külön. Nem a pikkdáma hiányzott. Erre kissé magához tért és halkán suttozá:

— Hányadik volt a pakliban a pikkdáma?

— A tizenharmadik.

— Rossz jel. Legközelebb el fog egészen tűnni. Erősen kerülget.

Felhajtott egy pohár bort és arcszíne lassan visszatért.

Hanem hogy a pikkdáma eltűnésének mi köze volt az ő korai elhunyasához, azt egyelőre nem tudtam belőle kiszedni.

II. Az orvos úr haja.

A tarokkozást persze nem folytattuk, hanem jó ideig némán bámultunk egymásra. A vihar üvöltött, a kutyák is üvöltöttek. Azon töprengtem, hogy vajjon ha a vihar nem üvöltene, a kutyák is abba-hagynák-e?

Egyszerre kocsi állt meg a ház előtt s hatalmasan megdöngették a kaput. Összerezcentünk. Micsoda mozgalmas, rémes éjszaka ez?

A doktort a faluvégi kastélyba vitték, a zöld grófhöz. A nép nevezte el zöld grófnak, hogy miért, azt máig sem sikerült megtudnom.

A doktornak nem tetszett, hogy ilyen istenverte éjszakában ki kell mennie, de hát muszáj volt, a közegészségügyi törvény és az orvosi eskü értelmében.

— Várjatok meg itt! — suttogá.

És mi megvártuk. Egy félóra múlva visszatért s mikor a szobába lépett, rémülten ugráltunk fel; *ez az ember galambösz volt,*

— Ember, mi történt veled? — ordítottunk rá, a rémülettől fogvacogva, — egészen fehér a hajad!

A doktor iszonyattal kapott a fejéhez s hörögve omlott egy székre.

— Beszélj, beszélj! ostromoltuk.

Kissé magához tért, megnézte a fejét a tükörben s halk hangon szóla:

— Most mentem keresztül életem legrettenetesebb pillanatán. Most már tudom, mit tesz az: megijedni, félni . . .

— Min mentél keresztül? — felelj!

— Nem tehetem! — mondá ő szigoruan .

Nagyon sokáig nem tudtuk meg, hogy mi történt vele a zöld gróf kastélyában.

III. A pikkdáma magyarázata.

Évek mulva tudtam csak meg a következőket: Kaposcsi főszolgabíró *amerikai* párbajba keveredett egy úrral. Mind a kettő szenvedélyes tarokkista lévén és absolute ki lévén zárva az, hogy valaha képesek legyenek a tarokkozást abbahagyni, megállapodtak az amerikai párbajnak következő, igen szellemes formájában:

Mind a kettő tarokkozik tovább, valahányszor alkalma van rá. Akinél azonban legelőször előfordul, hogy a pakliból játék közben a pikkdáma elvész, az *köteles magát föbe löni,*

Tagadhatatlan, hogy ez az amerikai párbajnak leghumánosabb módja, mert emberemlékezet óta nem fordult még elő, hogy a pakliból éppen a pikk-dáma vesszen el.

És Kapolcsi mégis ájuldozott. Pfuj! Szégyelje magát!

IV. A doktor úr hajának magyarázata.

Mondhatom, hogy kevés rémesebb történetet olvastam annál, melyet főntebb volt szerencsém a nagyérdemű közönség elé terjeszteni, a hirtelen ősz járásorvosról.

Pedig ennek a magyarázata is igen egyszerű s a hajmeresztő dolgok barátainak őszinte sajnálatára kénytelen vagyok leleplezni.

Mikor a doktor a zöld gróf kastélyából visszafelé jött, a szélvész lekapta a kalapját s a hó egy szempillantás alatt belepte a doktor fejét.

Ugy ám, csakhogy a doktor úr (akj már nem volt mai gyerek) festette a haját valami barna folyadékkal. A hó azonnal elolvadt a fej melegségétől és vízzé vált, a víz magával vitte a hajfestéket, a festék végigfolyt a doktor arcán s hátramaradt a fehér haj.

A doktor aztán úgy tett, mintha a haja ijedtében fehéredett volna meg.

Ez a kulcsa csekélységem által meglepő virtuozitással ecsetelt rémes jeleneteknek.

Három óra Bátyuban.

A nagy utazások dominálják a közvéleményt. Andrée, a merész norvég, épp léghajón röpül az északi sark felé, amikor elhatároztam, hogy én is elmondom bátyui utazásomat.

Az ember nem utazhatik büntetlenül Ungvárra. Három órát kell Bátyuban a csatlakozásra várnia.

Irtóztatóan le voltam sújtva, mikor a vonatvezető így kiáltott:

— Bátyu, száznyolcvan perc!

A hang ezerötven lábat, a fény negyvenezer mérföldet halad egy másodperc alatt. Hol lesznek már ezek, mikor én még mindig Bátyuban ülök és várom az ungvári vonatot!

Letettem kezításkámat az étteremben és körülnéztem, hogy mit kellene csinálni. Hosszú várakozás után jött egy álmos pincér.

— Mi tetszik? — kérdé.

— Egy pohár sör.

— Pilzeni?

— Nem, udvari.

— Az nincs.

— Hát akkor hozzon pilzenit.

— Az sincs.

— Ostoba! Hát akkor miért kérdi?

— Mert fogadtam a főpincérrel, hogy itt min-

den második ember pilzeni sört kér. Ezt tehát ki kell derítenem.

— És mibe fogadtak? — kérdém érdeklődéssel, örülvén, hogy ilyen ostoba fecsegésekkel is telik az idő.

— Ötven fekete kávéban.

— Szép. Vannak magának szülei?

— Nincsenek. De van egy tizenhat hónapos fiam, akinek tizenhat foga van.

— Tizenhat hónapos és tizenhat foga van? Hány foga lesz a szerencsétlennek husz éves korában!

— Hogy-hogy?

— Hát ha minden hónapban egy foga jön. Hozza már a sört!

Miközben elment, megnéztem az órát. Hallatlan! Ebben a hülye beszélgetésben csak öt perc telt el. Még százhetvenöt percem van hátra!

A pincér podheringi sört hozott. Nagyon savanyú volt s eltartott tiz percig, amig le tudtam gyűrni, amiért nagyon hálás is voltam.

— Mit szoktak itt azok az utasok tenni, akiknek három óra hosszát kell a vonatra várni? — kérdém a fogadásokba bocsátkozó pincértől.

— Enni szoktak.

— És?

— Sörözni.

— Ez a vendéglős szempontjából helyes dolog, de három óráig nem tart.

— Hát tessék bemenni a városba.

— Érdemes?

— Nem, de telik az idő.

— Az is igaz.

A pincér egy jókora furkósbotot adott kölcsön, a kutyák, miatt s így elindultam.

Bátyu csinos fészek. Ha hatszázezer lakosa volna, ha a Duna folynék mellette, ha a Gellérthegy és a vár is ott állana, ha az Andrássy-utat és a körutakat odaépítették volna, ha a villamos vasutak szaladgálnának utcáin: Kis-Budapestnek lehetne nevezni.

Egy boltot láttam, mely elé ostor, kocsikenőcs és kasza volt kitéve. Tisztában voltam vele, hogy ez a trafik.

A boltos nyájasan fogadott. Azonnal láttam, hogy zilált vallási viszonyai vannak. A magyar történelemből csak Hirsch bárót és Tenczer Pált, a szivarnemüekből csak a kétkrajcárost ismerte. Bár mindent elkövettem, tiz percnél többet nem tudtam lemorzsolni vele.

Volt még százötven percem.

Szivarra gyújtva, folytattam az utamat. Elém áll egy parasztember.

— Az ur idegen?

— Az.

— Nem látta a falu végén a táblát, akire egy példa van föstve?

— De láttam.

— Tudja, mit jelent az?

— Azon a helyen talán valami nagy pipás ember van eltemetve?

— Nincs ott eltemetve senki. Hanem hát aszongya, hogy nem szabad a faluban pélpázni.

— Ezt nem tudtam.

— Most már tudja. Azért hát csak ide azzal a cibarral.

— Kicsoda maga?

— A kisbiró.

Odaadtam neki az égő szivart. Ő vigan füstölt tovább.

— Hallja, kisbiró, ez már mégis szemtelenség. Énnekem megtiltja, maga meg szivarozik?

— Az más. Én hatósági ember vagyok. Abbul nem lehet baj.

Megnéztem az órát. Már összesen ötven percet legyűrtem. Hálás mosolylyal összes két-krajcáros szivarjaimat a kisbirónak adtam.

— Így állván a dolgok, a stróf elmarad, — mondá ő.

— Miféle stróf?

— A cibarzási tilalom okából az úr két pengőt fizetne. De így már nem fizet.

Most vettem csak észre, hogy sikerült megvesztegetnem a hatósági embert. Mikor lesznek Magyarországon kátói jellemű kisbírók!

— Az ott a nagyvendéglő, — mondá a bátyui korrumpált egy sárgára meszelt épületre mutatva.

— Van több vendéglő is?

— Nincs.

— Hát akkor mért hívják ezt nagyvendéglőnek?

— Mer' hát nagy.

Bucsut vettem emberemtől és betértem a vendéglőbe, örömmel konstatálván, hogy már csak száztiz percem van Bátyuban töltendő.

Egy ur ült a kocsmaszobában és rántottát evett. Megemeltem előtte a kalapomat.

— Van szerencsém, — kiáltott bizalmas hangon — csak tessék ide az én asztalomhoz.

Odaültem. Fölállt.

— Kis-kalotaszeghalmi és nagy-bereznafalvi Mikedombegyházi Elemér.

— Hogyan? — kiáltám repeső szívvvel.

(Hisz, ha ez egypárszor elmondja a nevét, mindjárt vége az időnek. Mily szerencse, hogy a főnforgó viszonyok közt ilyen hosszú nevű emberekkel hoz össze a sors!)

— Kis-kalotaszeghalmi és nagy-bereznafalvi Mikedombegyházi Elemér.

— Hatalmas név! — mondám elragadtatással, melyet ő nem értett.

— Volt, egykor, mikor még a névhez nagy birtokok is voltak . . .

— Hol, hol? — kérdém mohón.

— Kis-Kalotaszeghalmon . . .

— Csak?

— Dehogy. Nagy-Bereznafalván is . . .

— És és? — sürgetém lázasan.

— Meg Mikedombegyházán is . . .

(Kéjjel szürcsöltem e végtelen neveket.)

— És persze mind elsőrendű föld? — folytattam pokoli ravaszsággal.

— A mikedombegyházai igen . . .

— És a nagy-bereznafalvi?

— A nagy-bereznafalvi?

— Igen, a nagy-be-rez-na-fal-vi.

— A nagy-bereznafalvi inkább erdőség.

— Ugy? És a kalotaszegi inkább varrottas?

— A kis-kalotaszeghalmit tetszik érteni?

(Hisz ez pompásan megy.)

— Azt értem.

— Az inkább mocsaras volt . . . Vége, spongyát rá. Most aztán biztosítással foglalkozom.

(Lopva megnézem az órámat. Nagyszerű! Nem is hittem volna: már csak negyven percem hiányzott a három órából.)

Fölhajtottam egy üveg bort és elbucsuztam Kis-Kalotaszeg . . . Nem merem kiírni többet a nevét, mert lekésem a vonatról.

Meleg volt. Egy lélek sem mutatkozott az utcán. A kutyák is aludtak. Az idegent azonban megszagolták.

Először egy lusta vakkantás jobbról, azután egy éberebb vakkantás balról. Az első vakkantás azt mondta. *Baj van!* A másik vakkantás azt jelentette: *Fenét!* Ebből még nem lett volna baj, de egy harmadik vakkantás közbeszólt: *Lássuk csak!*

És egy bozontos komondor kidugta a fejét valamelyik kapun.

Talán a sárga cipőm, a szalmakalapom, vagy a fehér flanelruhám nem felelt meg az izlésüknek, tény az, hogy a következő percben huszan rohantak rám. Behátráltam egy elhagyott házba, fölszaladtam a padláslétrára. Már csak husz perc hiányzott a három órából.

A dühös ugatásra végre megjelent a kisbiró és kiszabadított. A furkósbotot átvette és kikisért az állomásra.

Tíz perc hiányzott még a három órából.

— Itt van már a vonat? — kértem a pincért.

— Már el isment.

Megtántorodtam.

— Nem lehet, hisz még tíz perc hiányzik a három órából.

— Hogy számítja uraságod?

— Közép-európai zónaidő szerint.

— Mi köze Bátyunak Közép-Európához? — szólt a pincér és elém tett egy pohár podheringi sört; — különben öt perc múlva jön a gyorsvonat.

A nyiámsz.

Bocsássanak meg, de ezt a történetemet óriási kitéréssel kell kezdenem.

Ebben a csunya időben el kell önöket vezetnem Afrikába, Afrikának is a legvadabb részébe, hol a lakosok még emberhúst esznek s csak azt tekintik előkelő háznak, melynek asztalán legalább vasárnaponként megfordul egy kis forrázott hittéritő, tormával és sárgarépával.

Ezen a földön reng bölcsője a legtehetségesebb fának, melyet a természet valaha alkotott.

Ez a nyiámsz-fa.

Én nem akarom hazai fáinkat sérteni, de a nyiámsz-fa mellett teljesen eltörpülnek. Nálunk a fa becsületes egyszerűséggel megtermi gyümölcsét, aztán lehullatja levelét s egész télen pihen.

Sőt vannak fák, melyek egyáltalán nem teremnek gyümölcsöt és mégis pihennek. Csak az akáciában

fedezhető föl némi becsületérzés, mert ennek a virága legalább kétszer nyílik, nyilván, hogy henyéléssel ne vádolják.

Mik ezek a nyiámsz-fa mellett?

Ez minden porcikájával az emberiséget szolgálja.

A fa rostjaiból ruhát készítenek, a leveleiből házat tetőznek, a gyümölcsét megeszik, a törzsét megcsapolják és bort eresztenek belőle.

Egy napon európaiak vetődtek arra a vidékre, a civilizációt terjeszteni. Miután a feketék meg akartak maradni szerecseneknek és emberevőknek, lekartácsolták őket és birtokukba vették a földet.

És ekkor fölfedezték a csodálatos fát. És rájöttek, hogy a benszülöttek azt nyiámsznak nevezik.

Nagyon jó szó. Lehet rá részvénytársaságot alakítani.

De a kutató európai ész tovább ment, mint a benszülött elme. A fehér emberek ezt a kérdést vetették föl: Ha ez a fa mindenét odaadja, miért tartaná meg magának a gyökerét? Összeegyeztethető-e ez a fa önzetlen karakterével? Nem. Vizsgáljuk meg tehát, mire lehet jó a gyökere.

És megvizsgálták. És kiderült, hogy a gyökerét megenni nem lehet, bor se fakadt belőle, házépítésre se való, de épp úgy, mint a rostjaiból, kitűnő papírt lehet készíteni.

Európában megütötték a nagydobot, mely hir-

dette, hogy minden eddigi papiros le van pipálva. A nyiámsz-papiros el nem szakad, még ha vízben áll se, nehezebben gyullad, meg nem fakul, az egér se rágja el, szóval nyomtatásra rendkívül alkalmas.

Európa összes vegyészei és nyomdaigazgatói mellette nyilatkoztak. Budapesten még a tűzoltó-főparancsnokokat és a vízvezeték igazgatóját is megnyilatkoztatták, mert a mi közönségünk ezt nem engedi el.

A vége az lett, hogy nálunk is alakult egy nyiámsz-papirgyár s hála a lírai költők, a hírlapok és az adóintések nagy számának, szerencsésen virágzásnak indult.

Ezek után áttérhetek arra, hogy a papirgyár igazgatóságának én voltam a titkára. Az én föladatom többek közt az volt, hogy a nyiámsz-papiros népszerűségét föntartsam s terjesszem azt a babonát, hogy csak a nyiámsz-fából készült papirosra érdemes egyáltalán valamit nyomtatni. Így biztósíthattuk csak a tömeges megrendeléseket.

Csöndesen evezgetve az üzleti élet zavaros hullámain, a gyár eljutott tizéves jubileumához.

Egy napon a vezérigazgató a szobájába hivattott.

— Fleck ur, — mondá, — gyárunk a jövő hónapban tizéves fönnállását ünnepli.

— Gratulálok, nagyságos úr.

— Délelőtt ünnepély lesz a gyárban, este pedig bankett. Maga egy nagy beszédet fog készíteni...

— Óh, nagyságos úr, az én csekély személyem...

— Ne fecsegen. Nem a maga csekély személyéről van szó. A beszédet én fogom elmondani...

— Óh, nagyságos úr... Ez még nagyobb kiüntetés lesz számomra...

— Remélem is. A beszéd jó legyen...

— Igyekezni fogok.

— S ne feledkezzék meg benne a nyíámszról se.

— A nyíámszról? — kérdém kissé zavartan.

(Eddigelé tudniillik sejtelmem se volt arról, hogy miért nyíámsz a mi papirosunk és miért nem nyíámsz a diósgyőri papiros.

A vezérigazgató bámulva nézett rám.

— Ön nem tudja, mi a nyíámsz?

— Eddig fölöslegesnek tartottam iránta érdeklődni...

— Igaza van. Egy hivatalnokunknak hinnie kell a nyíámszban, de nem szükséges tudnia, hogy mi az.

— Ez az én nézetem is, nagyságos úr, de most bővebben kellvén foglalkozni az ügygyel, legyen szives, mutasson nekem egy kis nyíámszot.

Az igazgató háromszor végigjárta a szobát. Aztán megállt előttem.

— Ön régi hivatalnok, ön előtt nyíltan beszélhetek. Nos, én magam se láttam még nyíámszot.

Megint végigment kétszer a szobán s halkán folytatta:

— Azt hiszem, nyiámsz nincs is a világon. Lehet, hogy az első európai gyárak még azzal gyártották a papirost, de minekünk már csak a legenda jutott. S higye el, hogy ez teljesen elég. A hazai rongyból kitűnő papirost lehet csinálni. Épp olyan jót, mint a nyiámszból. Hát akkor mi az ördögnek menjünk mi Afrikába! Nem igaz?

— De igaz.

— A legendát azonban, ahogy az le van rakva az alapításkor kibocsátott röpiratokban és hirlapi cikkekben, átadom önnek. A beszédemben azonban ne nagyon dobálózzék a nyiámszszal... Hátha akad olyan ember, aki szintén látni akarja, mint ön.

— Óh kérem, — szóltam alázatosan, — szó sincs dobálózásról. Már gyermekkoromban mindig megvert az anyám, valahányszor nyiámszszal dobálóztam.

Egy csomó röpirattal és nyugtalan lelkiismerettel távoztam. A röpiratokból merittem a tárcsa elején olvasható adatokat, a nyugtalan lelkiismeretből nem merittem semmit. De irtóztatóan bántott a tudat, hogy gyárunk egy hazugságon alapul.

Másnap fölhítt a felügyelőbizottság elnöke, figyelmeztetett a jubileumra s nyájasan szólt:

— Fiaatalember, önnek ünnepélyünkön nagy szerepet szántam.

— Óh kérem...

— Elhatároztam, hogy ön fogja megcsinálni a beszédemet.

— Nagy kitüntetés nagyságos ur, rám nézve. S mi a beszéd tárgya?

A kövér ur megvetően rám nézett.

— Hát még ezt is én mondjam meg?

— Az igaz, bocsánat.

Eltávoztam, nagy dilemmával a lelkemben. Már most melyiknek csináljak jobb beszédet?

Fölkerestem öreg főkönyvelőnket.

— Mondja kérem, Fuchs ur, melyik okosabb ember? A vezérigazgatónk, vagy a felügyelő bizottság elnöke?

Fuchs rám nézett zöld simlédere alól.

— Az hivatalos titok, — szólt komolyan.

Kinos töprengéseimnek azzal vetettem véget, hogy egyformán jó beszédet készítettem mindegyiknek. Nekem egyik se vessen szememre semmit.

A vezérigazgató beszédében agyondicsértem a felügyelő bizottság elnökét, az elnök beszédében agyondicsértem a vezérigazgatót.

Az elnök beszéde kijelentette, hogy a vezérigazgató a nyiámsz behozatalával nagyobb szolgálatot tett hazánknak, mint Drake Ferenc, aki a krumplit behozta Amerikából.

A vezérigazgató beszéde viszont kijelentette, hogy ez elnök az eszme propagálásával és szívós fel-

ügyelésével nagyobb szolgálatot tett hazánknak, mintha Kolumbusz Kristóf a filloxérát kivinné Amerikába.

Az ünnepélyen a beszédek óriási hatást tettek. Csak a két ünnepelt izgett-mozgott. Még pedig mindegyik a másik beszéde alatt. Mindegyik megdöbönt azon, hogy a másik ilyen szép dikciót tud kívágni. S az ünnepély után mindegyik hivatott.

— Ön gyalázatosan oldotta meg feladatát. Hogy lehet ilyen ostoba beszédet csinálni? Kompromittálva vagyok.

— Kérem, nagyságos ur, mindenki el van ragadtatva . . .

— Az természetes. Hol hallotta, hogy a hivatalnokok ne legyenek elragadtatva, mikor a vezérigazgató beszél? Hisz akkor már csak a világ vége következhetnék . . . Az elnöke volt a jó beszéd . . . Iszonyuan lepipálta az enyémet. Kétségbe kellene esnem, ha nem tudnám biztosan, hogy nem ő csinálta. Csak sajnálom, hogy én ily tökfilkóra bízam az én beszédemet, mint maga. Elmehet.

Ugyanílyen jelenet folyt le köztem és a felügyelő bizottság elnöke közt. Ő is tökfilkónak nevezett és kutatta az ismeretlen zsenit, aki a vezérigazgató beszédét csinálta.

Ilyen helyzetben még ember nem volt soha: hogy egyszerre tökfilkónak és zseninek nevezzék.

Elhatároztam, hogy megbosszulom magamat.

Este a banketten fölemelkedtem és azt indítványoztam, hogy beszédeim a tisztviselői kar költségén egy-egy albumba leirassanak, egy példányban az igazgató, egy példányban az elnök számára.

Indítványom óriási lelkesedéssel elfogadtatott s a gyűjtés azonnal megindult. Én is adtam hozzá egy koronát.

A főmuftik persze nem tiltakozhattak ellene s ez nekem pokoli elégtétel volt...

De még az éjjel elhatároztam, hogy elbujdosom e hazugságokon épülő Európából... elbujdosom Afrikába... ott letelepszem egy nyiámszfa alá... megeszem a gyümölcsét, megiszom a borát, ruházokodok a rostjaiból... de papirt nem készítek belőle soha!

A Kálóczyak.

A jó minapában, egyikén azoknak a kellemes tavaszi napoknak, amikor még se hideg, se meleg nem volt, az első békakuruttyolást és tücsökhangversenyt élvezni kimentünk az Akvinkum mellett levő Római-fürdőbe.

Kevesen tudják Budapest lakói közül, hogy ez micsoda csodálatos tiszta forrást, fényes, átlátszó vitzükröt és minő eszményi tejszínes csirkepaprikást jelent.

Talán egy sötét pontja van e kies fürdőnek, s

ez az, hogy az ó-budai kocadalkörök első szárnypróbalgatásukat ezen a helyen végezik, s behemóti üvöltésükkel messze vidékek nyugalmát fölverik.

Mert a dalárda igen szép, nemes, hasznos találmány, ha már készen van, de amig össze nem tanul s amig a különböző hangok szépen egymás mellé nem helyezkednek, addig inkább rokona a beduin falvak körül üvöltöző éjjeli sakálnak, mint Euterpe istenasszonynak.

Tudom jól, hisz magam is voltam diákkoromban dalárdista s zilált hallásom idővel oly szépen rendbe jött, nyers hangom olyan használható bari-tonná fejlődött, hogy külföldi barangolásaim közt ezzel arattam legnagyobb sikereimet. Áldottam is érte Sárosi (az *Atala* szerzője) és Pfeiffer tanár urakat, akiknek megvolt az az isteni türelmük, hogy hatvan vásott és basibozuk módjára bömbölő gyerek torkából fáradhatatlan buzgalmukkal lassanként mennyei harmóniát csaljanak ki.

De nem a dalárdákról akarok én itt elmélkedni. Két jeles dalárdának, melyek nekem sok-sok gyönyörűséget szereztek, a hajdunánásinak és a pécsi-nek magam is tagja vagyok s bizony, ha rákerül a sor, reggelig étlen-szomjan elhallgatom éneküket. De hát ezeket készen kapom s a próbákat nem szenvedem át. Pedig ezek épp olyanok, mint a szindarabok próbái. Minden össze-vissza megy, s az

ember azt hiszi, hogy a premiérből botrány lesz. Az első előadáson mégis gyönyörűen (beszéljünk magyarul) klappol minden.

E kis kirándulás után áttérek tulajdonképpeni tárgyamra.

Tehát kimentünk a Római fürdőbe, s ott örvendetes meglepetésünkre egy ismerősökből álló nagy társaságot találtunk. Fiatal asszonyok, világos tavaszi ruhában, arcukon még a tél beteges sápadtságával, de szemükben már a virulás közeledő évszakának tűzével, vidám kacajjal tereferéltek a friss lombu fák alatt. Az élet öröme lüktetett végig az ereken, s mindenki egy oktávával följebb csavarta a hangját, hogy erősebb működésre kényszerített tüdeje annál hatalmasabbakat szippantson a balzsamos levegőből. Az urak mind intim barátaim voltak, egy téli asztaltársaság révén.

A társaság összekeveredve leült a nagy asztal körül. Én egy fiatal asszony mellé kerültem, akinek az ura, egy jó barátom, azzal mutatott be, hogy ifjuságunk legviharosabb éveit egy hónapos szobában éltük át. Az ura azzal tovább szaladt, én pedig leültem.

Az asszony figyelmesen nézett reám. Aztán megszólalt:

— Ugy-e, maga most azt hiszi, hogy én az uram legénykori kalandjairól fogok kérdezősködni?

— Tessék egész bátran. Be vagyok rendezve az ilyen kérdésekre.

— Nem élek az engedelemmel. Amit el lehetett mondani, azt az uram ugyis elmondta már.

— Akkor mindent tud. Mert mi olyant nem tetünk, amit el ne lehetne mondani.

— Nono, nem firtatom. Én egészen mást óhajtok tudni. Nem is képzeli.

— Nem.

— A *Kálóczyakról* szeretnék fölvilágosításokat.

— Miről?

— A *Kálóczyakról*.

— Mi légyen az, kérem szeretettel?

— Ugyan ne tetesse magát! Az uram már mindent elárult.

— De hát ha ő már mindent elárult, mi marad nekem hátra?

— Csak érdekesebb, ha a szerző szájából hallom?

— Mit, könyörgöm?

— Ez már mégis sok. Hát én mondjam meg magának, hogy maga *A Kalóczyak* cím alatt egy novellát irt, melyet a mult héten fölolvastott az esti Söröző Asztalnál, amelynek a férjem is, maga is tagja?

— De kérem . . .

Tovább nem folytattam. Hirtelen eszembe jutott,

hogy e mögött valami csalafinta rejlik. Ha okosan nem viselem magamat a férj valami pácha jut. Ezt észfénszerüleg éreztem.

Beszakadó arcot vágtam.

— Hát kifecsegték? Pedig mondtam, hogy hallgassanak.

— Tudia, én vagyok a hibás. Miska nyolc órára szokott hazajönni vacsorára s a kérdéses napon tíz órakor állított be. Én persze dühöngtem, durcáskodtam, sőt sirtam is, de ő egyszerűen átölelt, megcsókolt és így szólt:

— No már akárhogy haragszol is, kicsikém, ezuttal nincs igazad. Rendkívüli műélvezetben volt részem, fölért két színházzal.

— Hogy-hogy?

— Sipulusz fölolvasta legújabb novelláját, mely igazán remekmű. Csak nem hagyhatom ott az Asztalt, mikor ilyesmiről van szó? Tudod, ő régi jó pajtásom, meg az írók roppant hiuk is, csak nem sérthetem őt meg.

— Mi az a novella?

— *A Kálóczyak.*

— Ugyan Miska, mondd el nekem is . . . De az uram fáradt is volt, álmos is volt, meg nincs is annyi érzéke az irodalom iránt, mint nekem, hát nagyon tökéletlenül mesélte el a tartalmát . . . Azért kérek most magától bővebb felvilágosításokat.

Végigsodortam egypárszor a bajuszomat, hogy a mosolygásomat eltakarjam. A nyomorult egészen jól kivágta magát az asszonynál. De mi az ördögöt meséljek a Kálóczyakról?

— És mit mesélt Miska? Tudja, engem ez nagyon érdekel, mert ebből ítéltem meg, hogy milyen mély impressziót tett reá.

Erre az asszony hűségesen elkezdte nekem mesélni Beniczkynek *Rang és mód* című regényét. Még magamhoz se tértem ámulatomból ezen a vakmerőségen, mikor a férj karoncsípett és a fák alá vonszolt.

— Te, a *Kálóczyakról* volt köztetek szó?

— Azokról.

— Remélem, nem hagytál cserben?

— Nyugodt lehetsz.

— Köszönöm. Bocsáss meg, nem értesíthettelek kis cselemről, azóta nem voltál az Asztalnál; de a többieknek elmondtam s mind kitűnően mulattak rajta. És most vissza ne menj az asszonyhoz, mert valahol ki találod kottyantani az igazságot.

Megfogadtam a jó tanácsot és Sándornak a felesége mellé telepedtem.

Az asszony jól megrázta a kezemet,

— Gratulálok!

— Mihez?

— A Kálóczyakhoz.

· (Ez is?)

— Hja, igen, bizonyosan Miskanak a felesége beszélt róla.

— Dehogy, Sanyi, az uram mesélte. Nagyon érdekes regény lehet. Alig várjuk.

— Regény? Novella az.

— Nem lehet, Sanyi határozottan regényt, még pedig kétkötetes regényt mondott.

Rábámultam az asszonyra. Miért bővíti ez a Kálóczyakat kétkötetes regényre?

— Látja, — szölt az asszony szemrehányólag, — mikor a sörzsurjukat irodalmi csemegével füszerelik, minket, szegény asszonyokat is meghívhatnának.

— Csak nem mondja komolyan? Nagyon unalmas ám az ilyen fölolvasás.

— Hogy' mondhat ilyet? Mikor Sanyi, aki nem igen szereti a szépirodalmat, éjfélután félháromig el tudja hallgatni . . .

(Értem. Sanyi félháromkor ment haza, innen a Kálóczyak regénnyé bővölése.)

Innen is elkótródtam. Bosszantott a dolog. Soha megírt műveimről ennyit nem beszéltek, mint a nem létező Kálóczyakról, kiknek árnyékában perfid családapák kedélyesen lumpolnak.

De már Muki felesége elcsipett.

— Mondja csak, melyik színházba megy?

— Mi?

— A Kálóczyak.

Bamba képpel tekintettem az asszonykára.

— Vagy tán be se nyujtotta még?

— Mit?

— A Kálóczyakat.

— A Kálóczyakat? De igen. benyujtottam.

— Hová?

— Hová? Ugyan mit gondol, howá nyujthatam be?

Az asszony tüstént megfelelt:

— A Nemzetibe. Hát hova nyujthatna be egy ötfelvonásos tragédiát?

Ötfelvonásos tragédia? A dolog szépen fejlődik. De mit jelent ez a metamorfózis? . . . Hopp! megvan! Muki reggel öt óra tájban mehetett haza. A lumpolás foka szerint nyúlik a munka.

No megálljatok! Fölálltam egy székre.

— Hölgyeim és uraim! — kezdém, — néhány barátom indiskréciója folytán időnap előtt kitudódott, hogy én a *Kálóczyak* cím alatt egy munkát írtam.

Miska, Sándor és Muki mellettem termettek és rángattak.

— Ne bolondozz te, csak nem akarsz minket elárulni?

— Ez a munka, — folytattam stentori hangon, — legközelebb díszes kiállításban meg fog jelenni a könyvpiacon. Én tehát indiskrét barátaimat ezennel fölszólítom, hogy erre az egész itt jelenlevő társaság számára előfizessenek. Egy példány ára két forint. Huszan vagyunk, Miska, Sándor, Muki, lép-jetek elő és adjatok át három egyenlő részletben összesen negyven forintot.

— Éljen, éljen! — kiabálták az asszonyok.

Leszálltam a székről és suttogva így fejeztem be a szónoklatot:

— Ha nem fizettek, mindent elárulok. Az összeg sőralapra megy.

Fizettek a lumpok, mint a köles. És ekkor egy kéz nehezedett a vállamra. Hátrafordultam. Egy őszszakállu idegen aggastyán állt előttem. A kezében két forintot tartott.

— Vörös Boldizsár, régi tisztelője vagyok.

(Szép cím!)

— Jegyezzen be engem is az előfizetők közé.

Megvakartam a fejemet.

— Hány éves uraságod?

— Hatvanöt.

— Akkor nem fogadhatom el. Az irodalmi törvények szerint gyermekek és katonák a felét fizetik, hatvan éven felüli honpolgárok pedig ingyen kapják.

— Az még jobb, — felelt a hatvan éven felüli honpolgár és eltette a két forintot, — lakásom Zsigmond-utca 58.

. . . Az egész dologban ez az öreg ember nyugtalanít, aki, mint Barbarossa a barlangban, a Zsigmond-utcában ül és várja a Kálóczyak tisztelet-példányát.

Öngyilkosságom.

A nap lefeküdni készült a budai hegyek mögött — talán Budakeszen, Perbálon vagy Vörösváron.

És a búcsúsugarai — a hagyományoktól eltérőleg — nem a legmagasabb tárgyakat, nem a Mátyás-templomot, nem a bazilikát és a királyi palotát ragyogták be, hanem Őt.

Ő ott ült a *Pelikán hajón*, mely zajosan verve kerekeivel a Dunát, a Margitsziget felé sietett.

Ő ott ült és tekintete a nyugvó nap felé fordult. Én is ott ültem, de tekintetem nem a nyugvó nap felé fordult. Mit törődöm a nappal? Oly érzékenyen búcsúzik, pedig reggel korán megint csak megjelenik a Kerepesi-út végén, a keleti pályaudvar fölött.

Az én tekintetem ő felé fordult.

Kezei vörösek voltak. Ime, a munka szentelt nyomai! Szemei is vörösek voltak. Tehát boldog-

talán, mert sokat sír. A haja is vörös volt. A ruhája ellenben fehér volt, tehát a majálisra megy.

A nap eltűnt. De az ég lángvörös maradt a helyén. Ez a vörösség mozgó biborrá változtatta a Duna vizét. Mintha ott fönn északon valami hatalmas óriást megöltek volna és kiomlott vére itt patakzanék alattunk.

Családi betegség nálunk, hogy napnyugtakor elérzékenyedünk. Lelkünk ilyenkor kész prédája minden benyomásnak. Megeshetik, hogy reggel hidegen megyek el a milói Vénusz mellett, holott napnyugtakor beleszeretek egy kis fitos orru, szeplős lányba, aki vidáman a szemem közé névet.

A főntebb elősorolt szinvegyülék nem volt csinos lánynak mondható, de külseje, a napnyugati hangulattal és a biborban uszó folyammal, vagy helyesebben a folyamban uszó biborral kombinálva, éppen elég volt arra, hogy beleszeressek.

Föl s alá kezdtem a fődélzeten járkálni. Ha valaki a hajón föl s alá sétál, vagy hajós, vagy szerelmes. Ezt mondja egy régi norvég tengerészbabona. Én nem voltam hajós.

Végre letelepedtem öngysága mamája mellé, aki éppen most csapott be egy könyvet, melyet a növekvő homály miatt nem olvashatott tovább. A könyv német volt, öngysága tehát szentimentális. Azonnal megvolt az ötletem: a napszállatról fogok vele beszélni.

Lángoló színékkal ecseteltem azt, amit e kis irodalmi művem elején megírtam. Onagysága helyesleg bojintott egyszer, bojintott kétszer, háromszor és végre elaludt. Más ember először elalszik és aztán bojintgat.

A lángoló színeknek azonnal egy kis rekuzét adtam: átültem a kisasszony mellé.

— A majálisra megy, kisasszony?

— Oda.

— A mamájával?

— Nem, ez az asszonyság nem a mamám, hanem a tulajdonosné.

Hirtelen fölkeltem és tovább sétáltam. Aki a tulajdonosnéval és nem a mamájával megy ki a majálisra, az nem lehet méltó a szerelmemre.

Fölmentem a kapitány hidjára.

— Kapitány ur, volt ön már szerelmes?

— Nem! — felelte az édesvizi patkány szárazon.

— Soha?

— Soha. Nem értem rá az ilyesmire; háromszor nősültem.

— Eszerint ön nem is adhat tanácsot egy szerencsétlen szerelmes számára?

— De igen. Ugorjék a Dunába.

— Igen? Látszik, hogy sohse volt szerelmes. Ön tehát azt hiszi, hogy a szerencsétlen szerelmet csak a halál gyógyítja?

— Nem, hanem a hideg víz.

— Hogy-ogy?

— Mert ha beleugrik is, mi kihuzzuk. Rajta, fiatal barátom! Bátorság!

És nagyot ütött a vállamra.

— Köszönöm. De nem tehetem. Mert vagy bele akarok halni és akkor ön nem buzdít arra, hogy kihuzzanak. Vagy nem akarok belehalni: akkor pedig minek ugráljak?

És ezzel sietve leszálltam a hidról, a kapitány megvető pillantásától kísérve.

A hajó orrára mentem, a csengetyű mellé. Pár perc múlva a másodkapitány csatlakozott hozzám.

— Ősmerem történetét, — kezdé a szomorúságtól remegő hangon, — fogadja őszinte részvéteimet. Higgye el uram, hogy erre a halál az egyetlen orvosság. Még pedig a vízbeugrást ajánlom melegen. Ez a legkényelmesebb.

— De uram...

— Tudom, hogy ön is elfogult a halállal szemben s talán a vízbeugrást különösen kárhoztatja. Nincs igaza, barátom, én mondom önnek, nincs igaza. Európai szaktekintélyekre hivatkozom, mikor azt mondom, hogy a vízbefulladás a legkényelmesebb halál. A második liternél már elveszti az eszméletét és mintha repülne, száll alá a kék végtelenségbe, Neptun palotájának korall küszöbe

elé, hol a vízi nimfák kara várja.

— Neptun, korall és nimfa... uram, ön a Dunát a tengerrel téveszti össze.

— Nem ösmeri ön a vizek rejtelseit... aztán a Duna a tengerbe folyik.

— A Duna igen, de én nem folyhatok oda, mert Paksnál kifognak.

— Az nem bizonyos. Hátha becses hullája éjjel uszik el Paks mellett?

— Még rosszabb. Akkor a szerbek fognak ki, görögkeleti ritus szerint temetnek el és három héttel később támadok föl, mint az ismerőseim. Nem kell!

— Ha van egy kis szerencséje (és miért ne volna?) eluszik a Fekete-tengerig.

— Köszönöm. Tartsa meg magának ezt a szerencsét.

A másodkapitány vállat vont.

— Önnel nem lehet okosan beszélni.

És ezzel otthagzott. De egy pillanat múlva újabb hajós alak csatlakozott hozzám. Talán a harmadkapitány?

— Tévedés azt hinni — kezdé a kapitány, — hogy a főbelövés fölötte áll a vizbefulladásnak. Először is a főbelövéshez némi befektetés kell. Egy revolver bevásárlása föltétlenül szükséges. S talán a revolverlövés biztos? Nem. Szétronválja a fejet, de a sebészet mai botrányos fejlettsége mellett tiz

eset közül kilencben kigyógyítják az öngyilkost. S aztán az elformátlanodott fejet cipeli egész életében.

— Miért? Hol van az megírva, hogy az ember ne lövöldözhesen magára addig, amíg meg nem hal?

— Nagy tévedés, uram. Ha az első lövést elhibáztuk, többé nincs bátorságunk löni. Ez az öngyilkosságok lélektana.

— Nagyon szép.

— És szerencsétlen szerelem esetében igazán nem érdemes tovább élni. Az ön szive ezt a sebet egész életében viselni fogja. Nem lesz boldog soha, soha!

— Mi köze önnek ehhez, ezt az egyet szeretném tudni?

A harmadkapitány bosszusan egyet rántott a vállán.

— Igazán, látom, hogy kár volt magára annyi szót vesztegetnem, maga... maga gyáva!

— Maga meg szemtelen!

Meg akart ütni. Nem vártam be, hanem azonnal visszaütöttem. Dulakodni kezdtünk.

Hogy, hogy nem, egyszerre csak elcsusztam és beleestem a Dunába.

Még a víz alatt voltam, mikor már éreztem, hogy nyolc kar megragad... Jézus, Mária! Csak nincsenek polipok a Dunába?

A nyolc kar egy szempillantás alatt a víz színe fölé emelt. A csónak is ott volt már és belemásztunk. Akkor láttam, hogy a nyolc kar tulajdonosa a másod-, a harmadkapitány és két matróz volt.

A derék fiuk! Azonnal, habozás nélkül utánam vetették magukat.

Mikor a földéltre értünk, megdöbbenve láttam, hogy a fehérruhás lány, ideálom, elájulva hever. Tehát szeret!

Mikor magához tért, kitárt karokkal, örömsikoltások közt rohant egyenesen a — harmadkapitány karjai közé.

— Él, él, ő él! Köszönöm neked, Istenem.

Tehát nem szeret.

Odasugtam a harmadkapitánynak:

— Remélem, nem akarja ezt a lányt nőül venni?

— Miért?

— Egy lányt, aki a mamája helyett a tulajdonosnéval megy majálisra?

— Bocsánat. Akkor nőül veheti.

— Köszönöm, már házas ember vagyok.

— Nyomorult csábitó, — sziszegtem a fogaim közt, de óvatosan, hogy a harmadkapitány meg ne hallhassa.

Az első kapitány száraz ruhát adott és melegen megszorongatta a kezemet. Egészen kibékültek velem mind és egy üveg konyakot is elfogyasztottunk.

Egy hét múlva a következőket olvastam a lapokban :

„A *Dunagőzhajós társulat* huszonöt forint jutalmat osztott ki a *Pelikán* helyi személyszállító gőzhajó legénysége közt, mely e hónap 17-én este saját élete kockáztatásával kihuzott a vizből egy fiatalembert, aki öngyilkossági szándékkal a hajóról a Dunába ugrott. Az igazgatóság egyuttal megdicsérte Jenikőy másod- s Prammer harmadkapitányt, kik az életmentés főtenyezői voltak s elhatározta, hogy legfelsőbb kitüntetésre a kormányznak előterjeszti Botfay Lénárd első kapitányt, kinek hajója az idén már a tizedik emberéletet menti meg.“

A kelet áldozata.

Strausz Adolfot mindenki ismeri, aki Szófia és Szaloniki, vagy Kőbánya és Budapest közt megfordult.

Mert Strausz Adolf Keleten utazik és Nyugaton dísznót hizlal. Mikor Bulgáriában sejtí őt a képzelet, akkor kőbányai házában handzsárt köszörül csibukszáron. Mikor pedig a kőbányai ház kapuján kopogtatsz, akkor a házmester jelenti, hogy Strausz ur Erzerumban telet.

Szóval rejtélyes ember s kvalifikációját ebbe a szóba lehet összefoglalni: *utazó*,

Sokféle *utazó* van. Az afrikai utazó többnyire Európa pénzén megy, több ízben eltűnik s köteles két-három tavat és átlag négy vizesést fölfedezni. S mikor aztán, elköltvén egy milliót, visszatér Európába, mi kötelesek vagyunk a civilizáció nevében örömujjongani s irigyelni azt a boldog nagy urat, az utazó protektorát, akinek nevét egy ujonnan fölfedezett zuhatag viseli, messze, az őserdők közt, kétszáz napi járőföldre az utolsó hozzáférhető emberlakta helytől.

Az északi sarkra utazók tipusa kiveszett. Többé nem akad állam, mely hajlandó volna egy szép, drága gőzhajót ott hagyni a jegesmedvéknek. Pedig kár. Kit ne töltene le hazafias büszkeséggel, hogy fönt az örök jég hazájában van egy *Budapest-fok*, melyhez a fővárosunkkal rokonszenvező fókák minden esztendőben barátságosan oda dörgölik az orrukat. Folytatni kellene a honfoglalást az északi sarkon. Oda kellene küldeni a vízi kormánybiztosokat.

Az amerikai utazókat mindnyájan ismerjük. Többnyire egy csöndes pénztárosi állást, vagy fényes bankigazgatói hivatalt cserélnek föl a szabad amerikai étellel. Ott valamennyiből zseni lesz s tálmányaikat drága pénzen vásároljuk meg pár esztendő múlva.

A keleti utazók nálunk azóta támadtak, mióta e jelige alatt *Keletre magyar*, bevonultunk Bosz-

niába. A keleti utazók különösen egy-egy megüresedett balkáni trón és egy-egy gazdátlan korona körül sürgölődnek. Ilyenkor lázasan utaznak jobbra-balra s főtörekvésük az, hogy rövid idő alatt a Balkán-félsziget minden pontján mutatkozzanak és minden falujában egy tucat névjegyet feledjenek.

Mikor aztán a dolog eldőlt, vagy csára, vagy hajszra, akkor hazajönnek közénk, nyugotiak közé s ugy csinálnak, mintha ők döntötték volna el a dolgot.

A keleti utazók fajtája sokféle. Vannak kereskedelmi és politikai ügynökök, vannak etnografusok és hirlapírók.

Strausz Adolf etnografus és hirlapíró. Igen érdekes könyveket írt a Balkánról s Boszniáról szóló munkája sokkal alaposabb, mint az Asbóth Jánosé.

Kőbányai háza, pincétől a padlásig, tele van keleti adatokkal. Tudja, hogy Bulgáriában hány néptanító van, miféle fizetéssel és tudja, hogy Stambulov miniszterelnök két tojást reggeliz, teával. Citálja Sztevo, Filippopoliszban kivégzett rabló, utolsó szavait s burnótot ugyanonnan hozat, ahonnan a tirnovói polgármester. A kőbányai kofának szemére veti, hogy drágábban adja a tojást, mint üszköbi kollégája; ha szerb tövis szurja meg az ujját, édesen mosolyog, mert erről is a Kelet jut az eszébe; meghívót kap a szaloniki dalárda zászlószentelésére; szöveget is küldenek neki s ő lemegy

beverni a nyélbe. Keresztapának hívják Prepoljébe s a ruszcsuki bolgár asztaltársaság diszelnöknek választja őt.

Én régóta figyelemmel kísérem és irigylem. Magam is gyakran megfordulok Kőbánya és Budapest közt.

Láttam őt fiakkeren, láttam később komfortáblin, végre lóvasutra került. Ekkor megismerkedtünk. De csakhamar innen is elmaradt. Gyalog járt be Pestre.

Tünődtem, hogy mi az oka e szemmel látható, fokonkinti leszállásnak? Azt is észrevettem, hogy keleti inggombjai és melltüje is eltűntek. Egy napon már nyakkendő nélkül láttam, őszi kabátban, tél közepén.

Ekkor leszálltam a lóvasutról, s hozzá csatlakoztam.

— Szerencsétlen ember, — mondám, — ön bizonyosan a tőzsdén játszott.

— Soha, uram! Én egyszerüen ama tiszteletnek vagyok az áldozata, melylyel a Kelet irántam viseltetik.

— Hogyan?

— Jöjjön a lakásomra, mindent meg fog érteni. Kőbányai házába követtem. Csöngettünk.

— Nem lehet, — kiáltott ki egy férfihang.

— Miért?

— Most subickol a fiam,

Strauszra néztem.

— Igen, uram, — mondá ő, — keleti motivumokkal igyekszem magamat körülvenni. Házmesterem öt forintot kap külön azért, hogy szerencsen legyen. És a suvikszot. Meg a kefét.

Ekkor érkezett a kapu elé egy irtóztatón csunya vén boszorkány.

— A házmesterné, — mondá Strausz.

— Strausz ur! — sugtam.

— Tessék.

— Ajánlok még egy keleti motivumot: fátyoloztassa le ezt a hölgyet.

— Elfogadom.

A házmester ezalatt elkészült a toalettal s kaput nyitott.

— No, Sajtos Mihály uram, járt itt már a levélhordó?

— Nem.

Iszonyu látvány: egy koromfekete ember, akit Sajtos Mihálynak hívnak. De még iszonyubb látvány volt, mikor leült csizmát foltozni. Egy szerencsen, aki nem a bakon ül, nem majmot táncoltat, nem édességet árul, hanem csizmát foltoz!

Strausz lakása csupa szőnyeg, fegyver és arc-kép volt. Valamennyi keleti emlék. Mindannyit emlékül kapta. Szivarszipka is volt ott kétszáz darab, dohánydoboz pedig valami ötven.

— Igen sok jóbarátom van Keleten. Ez a halálom.

— Hogyhogy?

— Rögtön meg fogja látni.

Csöngettek a kapun. Kőbánya összes levélhordói tódultak be rajta.

— Mi ez?

— A tiszteletpéldányokat hozzák, — sóhajtott Strausz s lerogyott egy hatalmas, libanoni cédrusból faragott szivarszipkára.

A levélhordók feliöttek s egy óriási csomó keleti ujságot raktak Strausz elé. Mindegyikért két krajcárt kellett fizetnie a m. kir. postának s szemem láttára 3 forint 60 krajcárját vitték el a levélhordók. És a cédrusszipkát.

— Ma szokatlanul erős postám volt, — zokogott Strausz, — Kelet tisztelete tönkre tesz. Ime itt látia ön Kelet összes hirlapjait. Valamennyitől tiszteletpéldányt kapok. (És hulló könnyekkel bontogatni kezdte.) Ime itt van a *Levant Herald*, a *Stamboul*, a *Moniteur Orientale*, a *Tarik*, a *Terdsüman-i-Hakikat*. Ezeket török barátaim küldik. Itt vannak a görögök: *Filippopolis*, *Efimerisz*, *Akropolisz*, ime a szerb lapok, az *Odjek*, a *Male Novine*, tekintsen bele a bolgár ujságokba, a *Szlobodá*-ba, a *Bulgarin*-ba, a *Tirnovszkaja Konstitucion*-ba. Ime a teheráni sajtó, az *El Dsavai* című perzsa lap, avagy tetszik

az *Achbar*, mely egyenesen Örményországból jött?

S közéje rogyott a halom újságpapirosnak. Egy csodálatos hieroglifákkal tele nyomtatott lap ötlött a szemembe. Ilyet sohase láttam.

— Hát ez mi?

— Nem tudom.

— Honnan jön?

— Fogalmam sincs róla.

— Ki küldi?

— Nem is sejtem. Ez a legismeretlenebb tisztelőm. Ez a legdrágább. Ezért a gaz lapért négy krajcárt fizetek.

— Ne fogadja el. Küldje vissza a lapokat.

— Nem lehet, uram. A Kelet tele van jóbarátaimmal. Roppant udvariatlanságnak vennék a visszaküldést s halálos ellenségeimmé válnának. Nekem pedig fönn kell tartani összeköttetéseimet. Aztán meg vagy harminc hirlapom van olyan, amelyet el se tudok olvasni. Hová küldjem ezeket?

E pillanatban Sajtos Mihály csizmadia és szercesen véres fejjel bebukott az ajtón és kiálta:

— Meneküljön uram, a levélbélyeggyűjtők!

Strausz egy bagdadi muskétát lekapott a falról, én csibukot ragadtam s így fölfegyverkezve kirohantunk. Harminc ember hemzsegett az udvarban s rohamra készült a lakás ellen.

— Megtudták, hogy visszatértem, — szolt Strausz, — azért tódulnak mind. Itt a szép házam

és bujdosó vagyok. Csak éjjelre merek hazatérni, loppal, mint a tolvaj.

— Csülökre magyar! — ordítottam.

— Allah, Allah! — rikoltott Strausz és ezzel nekimentünk a tömegnek.

A dulakodásban két új tapasztalatot szereztem: 1. Hogy a levélbélyeggyűjtőknek igen kemény fejük van. 2. Hogy a keleti csibukszárak alkalmasabbak verekedésre, mint pipálásra. Mikor hadtestünk a kapun kijutott, Strausz fölkiáltott Sajtós uramnak, aki várőrségül hátramaradt, hogy a lapokat hajigálja ki az udvarra. Nem tudom, mi történt azután, de annyi tény, hogy a *Statisztikai Havi Füzetek* legújabb száma a levélbélyeggyűjtők csökkenését konstatálja.

Mi vonultunk a kőbányai kis sörcsarnokba, sebeinket gyógyítani.

Sokáig tanácskoztunk. Beláttam, hogy Strauszon segíteni kell, ha azt nem akarjuk, hogy teljesen tönkremenjen.

Elhatároztuk, hogy a leghevesebb agitációt indítjuk az egész keleti sajtó ellen. Az összes hazai lapokba elkezdtünk ilyen híreket becsempészni:

A *Terdsüman-i-Hakikat* vérlázító hazugságokat közöl a boszniai mohamedánok helyzetéről s egyenesen fölszólítja a mohamedán világot, hogy indítsa szent háborút Ausztria-Magyarország ellen.

Az *Achbar* című erzerumi lap a szamosujvári örményeket biztatja, hogy rázzák le a magyar igát.

Hasonlóra biztatja a *Szloboda* az ujbpesti bolgár kertészeket.

Az *Odjek* Oroszországot hívja a szerbek segítségére a magyar zsarnokság ellen.

E sűrű közlések magukra vonták a képviselőház figyelmét s egy interpelláció követelte Tiszától, hogy tiltsa ki az összes balkán-félszigeti és kisázsiai lapokat a magyar korona területéről. Ez volt célunk.

Tisza azonban utána járt s nyílt ülésben kijelentette, hogy az összes keleti lapok csak egy-egy példányban járnak hazánkba, még pedig Kőbányára, Strausz Adolffhoz, aki jó magyar ember, hü alattvaló s nem fog azoktól föllázadni.

Ekkor más fogáshoz nyultunk. Egy francia nyelven gondosan fogalmazott gyászjelentésben megírtuk Strausz Adolf élete virágában történt elhunytát, s e cédulát megküldtük az összes Kőbányára járó keleti lapoknak, melyeknek a címét ki tudtuk betüzni. A gyászjelentés úgy végződött, hogy az elhunyt a fenforgó körülmények folytán kéri az eddig élvezett tiszteletpéldány megszüntetését.

Emlékszem, hogy a *Bulgarin* gyászkeretben közölte a hirt, s a ruszcsuki asztaltársaság részvétliratot intézett a kőbányai tisztviselőkhöz.

A kibetűzhetetlen című lapokat mindennap visz-

szaadtuk a postásnak. Találja ki ő, hogy hova kell visszaküldeni.

A postástól a levélbélyeggyűjtők vették meg.

Igy állt újra talpra Strausz Adolf. Most már meggy ismét fölfelé. A napokban komfortáblin láttam. Keleti melltüje és inggombjai is visszakerültek. Most már a házmesternét is subickoltatja.

De Keletre nem mehet, amíg egy kicsit el nem felejtik, hogy elhunyt.

A kúra.

— Epizód egy tisztviselő életéből. —

Jogászkorom óta tisztviselő vagyok és pedig nem is a legrosszabbik fajtából.

Bejutni könnyen bejutottam a minisztériumba, mert az apám kétszáz voks fölött rendelkezett abban a kerületben, mely a miniszteremet volt szives képviselőjévé megválasztani.

De már az előmenetelem nagyon lassu volt. Sokan voltunk tisztviselők, köztük, fájdalom, olyanok is, akiknek az apja három-négyszáz vokssal, egész kerületekkel, sőt vármegyékkel rendelkezett.

Mindazonáltal nem voltam elégedetlen. Elég tisztességesen meg tudtam élni a fizetésemből, mert szmokingom és frakkom mindig rendben volt, s így a zsurokon pompásan megálltam a helyemet.

Télen vacsora-költséget nem ismertem. Pogácsa, szendvics, Bismarck-kenyér volt a napi táplálékom, több csésze tea társaságában. A minisztérium ifjúsága lelkesen támogatta egymást, s a szezon elején többnyire gyűlést tartottunk, melyen kiosztottuk a szerepeket. A módosabb fiúk a legszerényebb zsurokra is eljártak, s nekünk engedték át azokat a családokat, ahol sonka és hideg roszbif is került az asztalra.

A kellemes élet akkor kezdett szomorura válni, mikor eibetegesedtem.

Különös! Sokszor voltam ideges életemben. A gyomrom is gyakran fájt, mikor jól kikoplalva huszonöt-harminc szendvicset megettem egy este. De különben egészséges voltam, mint a makk.

Egyszer aztán — s itt jön a különös — elkezdtem betegeskedni; nem volt ez idegesség, a gyomrom se fájt, mégis az orvos azt mondta, hogy *ideges gyomorbetegség* van.

Megtettem, a mit kishivatalnok létemre sohse mertem megpróbálni: szabadságot kértem.

Kollégáim kinevettek. Csak próbáld, úgy se kapsz. Hogy éppen ideges gyomorbetegség miatt kapjon valaki szabadságot, olyan betegség alapján, melynek legnagyobb része képzelődés.

De én nem riadtam vissza, hanem beadtam a kérvényemet.

Másnap a szolga berohan hozzám: a kegyelmes ur hivat.

Először ért ez a szerencse, képzelhető, hogy nagy izgatottsággal siettem a miniszterem szobájába.

Kihallgatás lévén, egész csomó ember várt az előszobában. Engem mégis rögtön bebocsátottak.

A kegyelmes ur fölemelte kezét, melyben jövőm volt letéve, s megszorította a jobbomat.

— Maga szabadságot kér? — szólt, miután figyelmesen végignézett.

— Bátorodom . . .

— S csakugyan az a baja, amit a kérvényben ir?

— Az, kegyelmes ur.

— S hogy jutott hozzá?

— Sejtelmem sincs róla, kegyelmes uram.

— S mik a tünetei?

— Kegyelmes ur kételkedik?

— Nem én, csak érdeklődöm.

— Nem tudok enni.

— Én se.

— Nem tudok aludni.

— Én se. Folytassa.

— Nem tudok dolgozni.

— Én se.

— Mindezek következtében roppant ideges vagyok, se éjjel, se nappal nincs nyugtom.

A miniszter fölkel, néhányszor végigsétált a szobán s aztán így szólt:

— Ez az. Ez az ideges gyomorhaj. Ez az én betegségem is.

— Hogyan? A kegyelmes ur is?

A miniszter szomoruan igent intett.

— Ugy van, *ifju barátom*. Már miniszter koromban kaptam. Bizonyos, hogy a magáéval ellentétes életet élek s mégis magkaptam. S mondjon le, ifju barátom, a gyógyulásról . . .

— Hogyan, excellenciád nem ad szabadságot?

— De adok, csak figyelmeztetem, hogy úgy is hiába minden, egész életében hurcolni fogja az igát. .

— De legalább megpróbálom . . .

— Azt megteheti . . .

S mig kint emberrel telt előszoba várakozott, a kegyelmes ur oly kegyes volt, hogy elmondta betegségének összes tüneteit.

S az én szívem ujongott ezalatt. Az ideges gyomorhaj az a szál, mely engem a kegyelmes urhoz fűz. Ugy beszélünk róla, mint egy kedves ismerősünkről, tudakozódunk hogyléte felől . . . Mégis a jó Isten semmit se tesz hiába, s az ő kezébe még a bajból is áldás fakad.

Büszkén tértem vissza a szobámba: nekem van valamin, ami az egész minisztériumban csak a kegyelmes urnak van: nem hiu rang, nem is hitvány földi kincs (értsd: nagy fizetés), nem népsze-

rüség, avagy köztisztelet, hanem ideges gyomorhaj.

Másnap a kegyelmes ur újra hivatott és tudakozódott afelől, hogy minő éjszakám volt. Midőn minden himezés és hámozás nélkül megvallottam, hogy köszönöm, komiszul töltöttem az éjszakát, arcán gyöngé derű futott át. Ő nem köszönte, de szintén komiszul töltötte kegyelmes éjjelét.

— Nézze, Laska, én magának többet adok, mint szabadságot. Én magának ajánlólevelet adok a margitszigeti kezelőorvosomhoz.

— Ugyanahhoz, aki excellenciádat nem tudta kigyógyítani?

— Ugyanahhoz. Van neki most egy új gyógy-módja, amelylyel a gyomoridegességet orvosolja.

— Excellenciád talán már próbálta?

— Nem, édes Laska . . .

(Édes Laska! Hihetek-e füleimnek?)

— Nem, édes Laska, nem próbáltam . . . még senki se próbálta . . . Ön lesz az első, édes Laska . . . ön lesz a tengeri nyul . . . bele fog kerülni az összes európai szaklapokba . . . mint világitó szövetnek fog lobogni a tudomány mezején . . . Citalni fogják késő századok.

Én a boldogságtól megsemmisülten álltam ott, s csak akkor tértem magamhoz, mikor a kegyelmes ur így szólt:

— A pénztárnál vegyen át erre az utalványra.

kétszáz korona rendkívüli segélyt. Megérdemli, még sohse volt szabadságon . . .

Boldogan ki- és eltántorogtam.

Másnap már a Margitszigetre költözököttem, s ajánló-levelemmel azonnal jelentkeztem a kegyelmes ur kezelőorvosánál. A következő reggel belefogott a kurába.

Reggel hatkor fölverték az ágyamból s kétfokos hidegvizes lepedőbe csavartak. Ebben feküdtem két órát. Mikor megizzadtam, jeges vízzel locsolgattak, mire visszadermedtem. Mikor már olyan állapotban voltam, mint a miskolci kocsonya, hogy már csak pislogtam, akkor száraz lepedőkkel addig dörgöltek, míg vér nem fakadt ki a bőrömből. Azután jött a gyomormasszázs. Ugy meggyomroztak külön e célra betanított dijbirkózók, hogy két napig elájultam.

Harmadnap a kegyelmes ur is a szigetre költözöködött, naponta együtt sétáltunk, s részletesen el kellett neki mondanom a kura hatásait.

Mondhatom, hogy kitünő volt: egy hónap mulva úgy aludtam, mint a bunda, úgy ittam, mint a pinty és úgy tettem, mint a farkas. Boldogságomat fokozta, hogy miniszteremnek legkedvösebb embere voltam, s úgy látszik, ideges gyomor bajom egész karriéremnek megvetette az alapját.

Mikor szabadságom lejárt, a miniszter megölelt, én pedig, mint egy győztes hadvezér, meggyó-

gyulva, mint ő excellenciája barátja, tekintélyben meggyarapodva, vonultam be a hivatalba.

A továbbiak már tragikusabban hangzanak.

A kegyelmes ur behunytt szemmel, előreszegzett fejjel rohant bele az új kurába és végigszenvedte annak minden gyötrelmeit.

És nem gyógyult meg!

Mogorvábban, mint valaha, tért vissza a hivatalba, s az én létezéséről többet nem vett tudomást.

Elszakadt köztünk az egyetlen kapocs, az ideges gomorbaj.

Busan, de egészségesen hajtom le fejemet hivatali asztalomra: ha ki nem gyógyítanak, azóta már osztálytanácsos lehetnék.

A monte-carlói fogoly.

Ezt a történetet, melyet most el fogok beszélni, Keszler József barátomtól hallottam. Keszler József nem ír különben történeteket, csak kritikákat. De előszóval úgy mesél, mint egy Dumas. Mikor a kávéházban, este vacsora után köréje gyülekezünk, mindig tud számunkra valamit. Míg csak a bajuszát pödri, addig fecsegünk össze-vissza; de mikor a szakállát kezdi simogatni, akkor elhallgatunk, mert

tudjuk, hogy ebből a IV. Henrik-es szakállból most ki fog huzni valami élvezetes históriát.

Egy este nagyon simogatta a szakállát. Huszszor is végigcibálta ideges ujaival, s közbe jóízűeket mosolygott. Mély csönd lett köröskörül, csak a gáz sercegése hallatszott. Mindenki sietve friss szivarra gyujtott, Keszler pedig kezdé . . .

Egy monte-carlói ember, aki francia kereskedőhajón szolgált, egy napon váratlanul hazaérkezett Monte-Carlóba. A tengerészek többnyire váratlanul érkeznek haza, mert az időjárás viszontagságait nem lehetvén kiszámítani, a hajók rendetlenül, pontatlanul jönnek-mennek. A mi monte-carlói emberünk mint *férj* érkezett haza váratlanul, aminek az lett a következménye, hogy a szeretőt súlyosan megsebesítette, a hűtlen feleséget pedig megölte.

A futólépésben érkező zsandárok elcsípték és a kaszárnyájukba vitték a gyilkost.

Monte-Carlóban ilyesmi nem igen szokott történni s napokig nem beszéltek egyébről a parkban, a terrazon, a kávéházban s még a nagy vesztességben levő játékosokat is érdekelte egy pillanatra.

Az esküdtszék összeült s könyörtelenül halálra ítélte a gyilkost, miután előbb a közvádoló fényesen bebizonyította az asszony ártatlanságát.

Az eset a fejedelmet, tudniillik a monakói feje-

delmet is nagyon érdekelte, hisz az ő uralkodás alatt ilyesmi még nem fordult elő s pár nap múlva már kérdezte a törvényszéktől:

— Mikor lesz a kivégzés?

A főurak összenéztek, egy darabig hallgattak, végre a főpohárnokmester megszólalt:

— Fenség, egy dologról megfeledeztünk.

— Miről?

— Hogy Monakóban a hóhérállás nincs rendszeresítve. Állami szervezetünk tökéletes, de a hóhér hiányzik belőle. Erre nem gondolt senki.

A fejedelem egy darabig gondolkozott, azután mondá:

— Seba! Jó viszonyban vagyunk Franciaországgal s kölcsön kérjük tőle Deiblert, a párisi bakót.

Az eszme tetszett az udvarnak. A fejedelem eszméje mindig tetszik az udvarnak. De a francia köztársaságnak nem tetszett. Párisból azt irták vissza, hogy Deibler urat, ki csak Franciaországban hóhér, másutt, ha kivégzésre vállalkozik, közönséges gyilkos, nem adhatják oda.

A fejedelemnek még egy eszméje volt. Ez is tetszett az udvarnak. Meg is irták rögtön Párisba, hogy Deibler ur csak maradjon nyugton Párisban, majd ők házhoz szállítják neki Beaufront urat, a gyilkost, s végezze ki Párisban. Egy pár ezer frankot nem sajnálnak érte.

Az akadémuskodó respublika ezt se fogadta el.

Azt felelte, hogy Deiblernek csak azokat van joga kivégezni, akiket francia törvények szerint, francia területen ítélnék el.

Mikor ez a válasz megérkezett, akkor már a fejedelemnek se jutott eszébe semmi. De a főlovászmester egyet csavart az elméjén, s kibugygyant belőle a következő idea:

Ő fenségének, a monakói fejedelemnek megkegyelmezési joga van. Gyakorolja most ő fensége ezt a szép jogát, s a halálos ítéletet változtassa meg kegyelem útján *élethossziglan tartó börtönre*.

A fejedelem kapott rajta, s kiállították a nagy pecsétetes levelet, melyet kellő ünnepélyességgel fölolvastak a gyilkos előtt. A gyilkos meg volt hatva, s könnyekkel szemében szólt:

— Hol az a börtön? Vigyenek oda tüstént.

Az államügyész meghökkent s szóla:

— Nono, ne olyan sietve.

Azzal odasugta a bírónak:

— Hol is van az a fogház?

A bíró tovább sugta a zsandárkapitánynak:

— Ugyan kérem, hol is van az a fogház?

A kapitány ránézett és felelt:

— Majd mindjárt megtudom. Csak egy kis türelmet kérek.

Ezzel egy strázsamestert elszalasztott a rendőrfőnökhöz. A rendőrfőnök futott a miniszterelnökhöz,

ez a főudvarmesterhez s együtt futottak a fejedelelemhez. Mikor oda értek, készen volt a felelet:

— Fenség, mit csináljunk a fogolylyal? *nincs fogházunk.*

A fejedelem elbámult. Most van egy élethoszsiglan való fogságra elítélt foglya és nincs meg a hozzávaló fogház.

— Hát semmiféle tömlőcünk sincs?

— Van a rendőrségnek egy pincéje, ahol együtt vannak a zsebtolvajok, részeg emberek és az utcai csendháborítók. Oda csak nem tehetünk egy gyilkost, élete fogytaig?

Igaz, előkelő bűnös. nagy gazember, csinján kell vele elbánni. A fejedelem is elismerte.

Béreltek tehát Monte-Carlóban egy alkalmas házat, nagy udvarral, melyet magas kőfal kerített. Óriás betűkkel ráírták: *Fogház*, s bekisérték oda Beaufrontot.

Melléje fogadtak két őrt. mindegyik kapott 900 frank évi fizetést. Hármójuknak főzött egy vén szakácsné.

Egy darabig ment minden a rendes kerékvágásban: a két porkoláb őrzött, a vén szakácsné főzött, a fogoly lakott. De az örök szörnyen unták magukat s végre egyikük egy Maltába vitorlázó hajón megszökött, mint matróz. Ekkor a másik még jobban unta magát s végre ő is beállit a fogházigazgatóságához (mert fogház lévén, állítottak rögtön

igazgatóságot is), mondván, hogy ő többet nem őrzi a gyilkost.

Es Monte-Carlóban nem akadt egyetlenegy ember se, aki vállalkozott volna rá. A fejedelemség lakói a szabad tengerészethez vannak szokva s örökké a Földközi-tengeren koszálnak.

A fogházigazgató rögtön Beaufronthoz sietett s megígértette vele *becsületszavára*, hogy nem fog megszökni. Jutalmul megengedte neki, hogy a fogházudvaron sétálhat reggeltől estig.

Beaufront örömmel fogadta az ajánlatot, s az első napokban tele tüdővel szivta a jó meleg, friss, szabad levegőt. De az udvarba behallatszott a monte-carlói élet vidám zaja, a terrazon játszó zenekar hangja, a gyümölcsárusok kiabálása, a frissítőt hordozó fiuk lármája s Beaufrontban fölébredt a vágy egészen szabadnak lenni.

Elküldte vén szakácsnőjét a fogházdirektorhoz, azzal a kéréssel, hogy csukják őt vissza, mert visszavonja a meg nem szökésre adott becsületszavát. Sőt mindent el fog követni, hogy megszökhessék s ezt mint becsületes rab előre bejelenti.

A fogházigazgató személyesen nyargalt az őszinte fogolyhoz.

— Uram! Az Isten áldja meg, álljon el szándékától. Ne éljen vissza helyzetével. Inkább még javítunk rajta. Tudja mit? Adja becsületszavát, hogy nem fog megszökni és én, a fejedelem nevében, meg-

engedem, hogy szabadon járhasson-kelhessen Monako egész területén. Csak kosztra és hálásra jár vissza a fogházba.

Beaufront belecsapott a fogházigazgató tenyerébe, s az alkut megkötötték. Így a fogoly meg volt mentve Monako számára, s a fogházigazgatói állás se vált fölöslegessé.

Beaufront egy ideig igen jól érezte magát, de a vén szakácsné sziciliai főztjével kezdett torkig lenni. Egy napon össze is szidta az asszonyt, mert iszonyuan elrontotta a cserebogár-mártást. A szakácsné dühösen fölmondott neki s rögtön ott hagyta őt.

A fogházigazgató sietett a nagyfontosságú rabnak a vendéglőben abonálni. S egy napon az a kis Európa, mely Monte-Carlóban tartózkodott, nagy elszörnyedéssel látta Beaufrontot megjelenni a terrazon, s uri kényelemmel elfogyasztani több fogásból álló ebédjét.

Nagy volt a fölháborodás, különösen a németek közt. Az amerikaiaknak igen tetszett a dolog, hogy egy élethosszig tartó fogságra ítélt rab a montecarlói terrazon, Európának egyik legelőkelőbb és legdivatosabb helyén fogyasztsza el ebédjét és szivarjait. Eredetinek találták.

De a németek megbotránkozása ragadósabb volt, mint az amerikaiak tetszése. Európa a németek

pártjára állt s a hatóságok kénytelenek voltak e szerint intézkedni.

Egy napon egy rendőrtiszt ült az ebédlő Beaufront mellé, aki a zenekar után fütyölte a keringőt.

— Fogoly ur, tesztek önnek egy ajánlatot.

— Nos, mi az?

— Ön gyilkos létére nagyon rosszul érezheti magát ilyen előkelő társaságban.

— Sőt ellenkezőleg, igen jól érzem magamat.

— No, de be fogja látni, hogy ez nem existencia egy komoly embernek.

— Annak nem. De én nem vagyok komoly ember: én elítélt rab vagyok. Különben halljuk az ajánlatot.

— Szökjék meg Monakóból.

— Mi jut eszébe? Én becsületszavamat adtam, s becsületes ember megtartja a szavát.

— Kap a fejedelemségtől 5000 frankot az utra.

— Nem tehetem. Ugy az olasz, mint a francia hatóságok szégyenszemre visszatoloncolnának. Én életfogytig Monte-Carlo rabja maradok.

A *Courrier du Littoral* újra erős támadást hozott a feleség-gyilkos szereplése miatt. Már francia, német és angol lapok is nyargaltak rajta.

A rendőrtiszt szökése esetén 10.000 frankot ígért Beaufrontnak, aki már lábait is fölrakta a székre, s úgy fixirozta az elegáns világot. Beaufront vállat vont és tovább szivarozott.

Végre egy hét mulva lágyulni kezdett.

— Ötvenezer frank? — kérde a tisztet.

— Annyi.

— És egy dekrétum, mely kijelenti, hogy tévedésből ártatlanul ítéltek el?

— Ugy van.

— És a dekrétumot megküldik Franciaország minden maire-jének és préfet-jének?

— Meg.

— Mert, tetszik tudni, ott akarok letelepedni.

— Helyes. Nagyon helyes.

— No, Isten neki, ilyen föltételek mellett —
szököm.

Fölkeelt, eldobta szivarját, másokra gyujtott.

— Gyerünk.

Másnap, pénzzel és dekrétummal a zsebében, zsandárfedezet alatt a határ felé kísérték. Az egész fejedelemség megkönnyebbült sóhajjal nézett utána. Mikor a határt átlépte, a zsandártiszt utána kiáltott:

— Hallja Beaufront, maga mégis nagy számár.

— Miért?

• — Miért nem kért inkább egy — *zsiros hivatalt.*

*

Az elbeszélésnek vége volt. És most következett Keszler megpróbáltatása.

— Hallod-e, Keszi, — mondám, — a történet igen szép, de mintha már olvastam volna a marseillesi *Messager du Midi*-ben.

- Hazugság és rágalom, — szólt felhevülten.
 — Saját találmányom és kompozícióm az egész.

Nem feszegettük tovább a dolgot. Kártyáztunk és biliárdoztunk pár órát. Mikor késő éjjel a néptelen boulevardon hazafelé mendegéltünk, újra megszólaltam:

— Miért is ölöd te magad bele a kritikába? Mikor oly gyönyörű meséket tudsz fabrikálni, mint ez a monte-carlói fogoly.

Keszler rám néz.

— Tudod pajtás, csak a fölcifrázás az enyém. A történet a *Messenger du Midi*-ben olvastam.

Mi történt a sarkon ?

Az utcán sétáló fővárosi embernek régóta egyik legkedvesebb szórakozása a gyorsan vágató postakocsik elől menekülni. Pázmándy Dénesnek — fájdalom — nem sikerülvén a bikaviadalokat importálni, nekünk, civilizált keletieknek, ez az egyetlen izgalmas élvezetünk. Ebből a szempontból kár is volna valamit tenni ellene, mert az utcai élet élénkségéhez a sikoltva menekülő hölgyek s a kerekek alatt hempergő adófizetők határozottan hozzátartoznak.

Csak azt nem értem, hogy miért szerződtetik nálunk postakocsisnak azokat a vad cserkészeket,

akiket az orosz kormány fékezhetetlenségük miatt a Kaukázusból kikergetett?

Ezen általános bevezetés után térjünk át a speciális esetre.

A Népszínház-utca lakói a főváros legszerencsésebb teremtsései. Ők fizetnek legrövidebb ideig adót, mert ők élnek a legrövidebb ideig. Budapest rendes betegségeim, ivóvizén és rossz levegőjén kívül őket még a következő elemi csapások fenyegetik:

1. A kőbányai villamos, melynek négy, egymás mellé rakott sinein folyton robognak ki és be a kocsik.

2. A felső vezeték, melynek ha a drótja elszakad, valóságos mennykő-raktár ürül ki a lakókra.

3. A postakocsisok, akiknek ott van a fő istálló-telepük.

Innen van, hogy a Népszínház-utca lakóit halál és baleset ellen jóval drágábban biztosítják, mint a főváros többi lakóit.

És most engedjék meg, hogy áttérjek az én esetemre.

Csöndesen haladtam a Népszínház-utcában, amikor hátam mögött vad robogás és kétségbeesett sikoltozás hallatszik. Idegen emberek ilyenkor hátra szoktak fordulni. Én nem. Tudtam, hogy a robogás a postakocsitól, a sikoltozás polgártársaimtól ered. Ugy is volt. Általános menekülés képét nyújtotta

az utca. Mikor a tombolás egészen a hátam mögött volt, megfordultam. Éppen jókor. Még időm volt egy nőt elrántani a lovak elől. Hentesné volt, még pedig századvégi hentesné, mert elájult. Tiszteletem csekély jeléül átnyujtottam a hentesnét Trudnya szabómesternek és a postakocsi után siettem.

És itt újra bocsánatot kell kérnem, mert az én esetem csak most következik.

A dühtől sápadtan rohantam a cserkesz után, aki már a Rökk Szilárd-utca sarkán terjesztette a közrémületet. Utól már nem érhetvén, a sarki rendőrhöz futottam, akinek az a föladata, hogy a József-körut és Népszínház-utca kereszteződésénél őrizze a közbiztonságot.

— Láttá? — kiáltám.

— Láttam, — felelt, — majd elgázolt a pimasz.

Rá is szóltam keményen.

— Mit mondott neki?

— Üssön meg a ménkü, bundás.

— Ez nem elég, biztos ur, ezt a fickót nem lehet csak úgy a ménküre bizni.

— Hát?

— Föl kell jelenteni. Követelem.

— Azt is lehet. Hogy hívják az urat?

— Sipulusznak. Lakom Rökk Szilárd-utca 4. sz. Följegyezte. Azzal a büszke öntudattal távoztam, hogy a büntető igazságszolgáltatást mozgásba hoztam.

Egy pár hét eltelt, de a büntető igazságszolgáltatás nem mozgott. Annál jobban mozogtak a Népszínházban a postakocsisok. Külön ablakot béreltem egy csinos özvegnél, csakhogy a rémes jeleneteknek szemtanúja legyek. Az özvegy férje szintén egy postakocsi alatt hunyt el. A rémes jelenetek hatása alatt több ízben az özvegy karjaiba ájultam és viszont.

Végre idézést kaptam a kerületi kapitányságra. A cédulán ez volt:

Idézett fél: Sipulusz.

Tárgy: Gyorshajtás.

— És mozog a büntető igazságszolgáltatás!
— kiáltám diadalmasan és már a kora reggeli órákban séttem a kapitányságra. Az előszobában többnyire szakácsnők és polgárasszonyok vártak, a kik az egymás fejéhez vagdalt fazekak miatt fölmerült becsületbeli ügyet készültek itt elintézni.

Azonnal beeresztettek egy urhoz, a ki igen nyájasan fogadott. Itt kezdődik az én esetem.

— Ön Sipulusz? — kérdé.

— Az vagyok.

— Ön gyorshajtás ügyében van beidéztve.

— Igen.

— Tehát nem tagadja?

— Mit?

— Azt, hogy gyorsan hajtott.

— Én?

— Ön.

— De kérem, hiszen tanu vagyok!

— Micsoda ügyben?

— Gyorshajtási ügyben. Még pedig terhelő tanu.

— Más esetekben, mint terhelő tanut, nagyon szívesen fogadnám, de most ön vádlott. A rendőri jelentés egészen világos. Tessék elolvasni.

Ugy volt. A szerencsétlen bizonyára beirta: Sipulusz, gyorsajtás, és mire a jelentés megírására került a sor, elfelejtette, hogy én nem mint tettes, hanem mint tanu szerepelek. Ugy látszik, az ismeretes tuzok-elvet a rendőrség is vallja: jobb ma egy tettes, mint holnap egy tanu.

— Még most is tagadja?

— Tagadom

— Az esetben szembesíteni fogom önt a rendőrrel.

— Tessék.

— Ön lesz szíves még egyszer idefáradni.

— Tessék?

A tiszt csöngetett, s engem az alantás közegek előzékenyen kituszkoltak.

Pár hétig csönd volt. Csupán a postakocsisok, a Pompfnéber udvariszállítói működtek. Végre megkaptam a második idézést. A rendőrség előszobájá-

ban ugyanazokat a szakácsnőket találtam, de más urnők társaságában. Elhatároztam, hogy harmadik találkozásunkkor a cselédek nevét kiírom az újságba, hogy a háziasszonyok óvakodjanak tőlük.

A szembesítés megtörtént. A rendőr nyugodt, szürke szemeivel belém nézett és kijelentette, hogy én a kérdéses napon egy fakót és egy vasderest hajtottam.

Egy óriási gorombaságot nyeltem el (azóta, hogy rosszul ne legyek tőle, átadtam a személyem körüli hordáromnak). De magamban egy nagy fogadást tettem, azt, hogy legközelebb hatóság elleni erőszakot fogok elkövetni. Ez legszentebb joga a polgárságnak.

— Hát maga, édes biztos ur, nem emlékszik arra, hogy én a postakocsist jelentettem föl?

— Emlékezni emlékszek, de az nem az ur volt.

— Hát a postakocsisok ellen történt e már valami?

— Nincs szóban az eset.

— Nohát, ez disz . . .

Ujra lenyeltem — a felét, s így folytattam:

— Nohát ez, díszkrétül szólva, disszonanciát vegyít a rendőrség működésébe.

— Mit akar ezzel mondani? — szólt a tiszt szigoruan.

— Találja ki.

— Ne adjon itt föl rőbuszokat!

— Van eszemben.

— Tehát — a dologra térve — nem tagadja, a mivel vádolva van?

— S ha tagadnám?

— Az megrögzőttség jele és duplán büntettetik.

— Ugy? akkor nem tagadom.

— Áttérek az ítéletre. Tekintettel arra, hogy először tette, a legenyhébben, vagyis tiz forint bírságra ítélem. Főlebbez a főkapitányhoz?

— Mi lenne az eredménye?

— Hogy esetleg főlemelik a pénzbírságot.

— Le nem szállítják?

— Soha!

— Akkor nem felebbezek.

Lefizettem a tiz forintot, de megjegyeztem magamnak a tanulságot:

Nálunk csak azokat ítélik el gyorsajtásért, a kik gyalog járnak.

Azóta kocsin járok, mindig száguldva hajtatok és biztosítva vagyok, hogy én többet gyorsajtásért nem kerülök a rendőrség elé.

Bandazur király.

I. RÉSZ.

Európában.

Egy nyáron a feleségem Tátrafüredre ment, mert azt hitte, hogy tartozik az egészségének azzal, hogy barátnői megpukkadjanak irigységükben. Én ezalatt itthon egy butorozatlan ebédlőben töltöttem a nyarat, a lakás többi része gondosan el volt zárva, a molyok miatt. (Tényleg ki is sült ősszel, hogy egy teremtett lélek sem tudott a lezárt lakáshoz férközni, — a molyokat kivéve.)

Ilyen állapotban hozzám szállt egyszer egy vidéki sörgyárosnak a fia, iskolatársam. Egy rossz szalmazsákra megágyaztam neki. Ő könyvet kért, mert a pesti zaj izgatta és az ágyban olvasni akart. A bicogó éjjeli szekrény alól kihuztam egy, az egyensúly kedvéért odatett könyvet és odaadtam neki. Ott hagytam és bementem a szerkesztőségbe.

Mikor éjfélkor hazajöttem, az ágyon ült és busult.

— Mi bajod ?

— Nem tudok aludni, rossz az ágy.

— Hát mért nem olvasol?

— Ugyan kérlek. Ilyen gyerekeknek való együgyűségeket csak nem fogok felnőtt ember létemre olvasni. Régen kinőttem én már az ilyenekből.

— Mi az?

— Az ördög tudja! Robinson Kruzoe, vagy a negyven rabló, vagy Argirus királyfi. Tudom is én. Megnéztem a könyvet.

Az Ezeregy éj halhatatlan tündérmeséi voltak.

II. RÉSZ.

Afrikában.

Bandazur király nagy ur volt. Birodalma tiz faluból, népe négyezer lélekből állott. Mind feketék voltak, ahogy telivér afrikaiakhoz illik.

Még pár év előtt emberhust is ettek. Egyszer egy angol hittérítő jött oda, aki az emberhusevés kárhovatosságát élénk színekkel ecsetelte. Aki ezt teszi, az pokolra jut.

— Mi az a pokol? — kérdé Bandazur.

— Pokol az örök tűz hazája, ahol tüzes vassal sütögetik a bünösöket.

— Engem is? — kérdé a király borsódzó háttal.

— Téged is, óh király, ha meg nem javulsz.

— Tudod, barátom, én már vén legény vagyok ahhoz, hogy megjavuljak . . . Tehát én biztosan pokolra jutok . . . Hanem előbb megeszlek, hogy magammal vigyelek.

Intett és előlépett a miniszterelnök, aki egyuttal hóhér és főkonyhamester volt.

— Paráncs, király.

— Holnap udvari ebéd lesz, a miniszterek és a

vezérek számára... Ezt az angolt megcsinálod... félangolosan... piritott maniokbogyóval és hiuzszalonnával megspékelve.

A miniszter intett és előléptek a pribékek, akik egyuttal kukták és államtitkárok voltak.

A hittérítő nem könyörgött.

— Ne ragadjatok meg, — kiáltá, — megyek én magam is. Nem félek én a haláltól, fekete kutyák.

— Még ő csufolódik, a komisz fehér, megbélyegzett képével, — röhögött a király, — te vigyázz, mert halálad előtt még meg is kinoztatlak. Bár az rontja a pecsenyét.

— Én velem akármit csinálhatsz, Bandazur, a szemedbe fogok kacagni.

— Mitől vagy te ilyen bátor? — kérdé megdöbbenve a király.

— Attól, hogy nem eszem emberhust.

— Ohó, ilyenekkel nem fogsz tévutra vezetni. Vigyétek a vágóhid várótermébe.

A vágóhid váróterme egy pompásan berendezett lakás volt. Itt megfürösztték, szerencsendióval fűszerezett ételekkel jóltartották, pálmaborral itatták és egész éjjel verték a mandolint ablakai alatt, hogy az édes zene elvegye tőle a halál gondolatait, melyek a hust kesernyéssé teszik és megfosztják a ropogósságától a bőrt.

Estefelé kivezették egy nagy udvarra, hol a király ült egy pálmafa alatt a trónon, egész udvarával

és egész háremével. Mulattatni kell a foglyot, ez teszi porhanyóssá a hus.

Mikor a csokoládé-hárem már különböző táncokat ellejetett és a harcosok is bemutatták vivásbeli ügyességüket, megszólalt Bandazur király:

— No most, jó ember, te rajtad a sor. Mit tudsz viszont a mi mulattatásunkra feltalálni?

Az angol odaült a király trónja elé s szóla:

— Táncban és fegyverjátékban nincs nekem ügyességem, óh király, de meg vagyok áldva a beszélés tehetségével.

Ő felsége lehajolt, megtapogatta a fiatal hittérítő izmos karjait s jóízűeket csettintett a nyelvével.

— Folytasd, fiam, folytasd, — szólt a király jóakaratu buzdítással.

— Ha megengeded, majd bemutatom, hogy mi csoda tehetség vagyok.

— Nagyon fogok örvendeni.

A hittérítő fölállt:

— Kérem a hölgyeket és az egész udvart, jöjjenek közelebb.

Nagy köralakban a trón köré helyezkedtek s feszülten néztek az idegenre. A fényes afrikai csillagok ragyogtak odafönt, a hold sápadt fénye bevilágította a tájat, a távolban oroszlánok ordítottak. . . .

Az angol kezdé:

Élt egyszer Bagdad városában egy hatalmas kalifa, a kit Harum-Basidnak hívtak. Ez egyszer,

szokása szerint, áruhában a város utcáin sétált és találkozott egy szegény asszonynyal, a ki keservesen sirdogált . . .

Eltartott hajnalig, a míg az angol elmondta az Ezeregy éj tündérmeséi közül az elsőt . . . Az udvar feszülten figyelt, különösen a király. Mikor kelet felől, a pálmaták mögül kibukkant az első nap-sugár, a király felállt:

— A mese valóban érdekes és a folytatásra nagyon kíváncsi vagyok. Azért eredj vissza a vágóhid várótermébe; a kivégzést és az udvari ebédet pedig elhalasztjuk.

Ravasz mosoly játszadozott a hittéítő ajkai körül, s mélyen meghajtva magát, távozott.

Másnap este elmondta a második mesét. A király megint elhalasztotta a kivégzést, de most már az ő ajkai körül is ravasz mosoly játszadozott.

Harmadik este, alig hogy az angol tíz percig beszélt, különös jelenet történt.

A király a duntól tajtekozva fölugrik trónjáról s ordit:

— Most már egész határozottan tudom. Nyomorult, engem nem teszel bolonddá, mint Sherezáde a kalifát. Nem fogod a bőrödet megmenteni az Ezeregy éj elmesélésével. Minő szemtelenség! Kinek nézel bennünket? Mars a vágóhidra!

Megölték, megsütötték, megették: tovább nincs.

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

Vidám Könyvtár

— Uj sorozat. —

A jóízű humornak, a vidámságnak és ötletességnek mindig frissen és dusan buggyanó forrása a Vidám Könyvtár.

Uj sorozata különösen pompás füzetekkel kedveskedik olvasói nagy táborának. Az uj füzetek anyagát a legkiválóbb magyar humoristák írják.

Uj füzetek:

- 31—32. sz. **Csak semmi háború!**
Irták: *Bródy Miksa, Karinthy Frigyes, Tábori Kornél.*
- 33—34. sz. **Fantasztikus történetek.**
Irtá: *SIPULUSZ. [Rákosi Viktor.]*
- 35—36. sz. **Kabaré.**
Bródy Miksa, Gábor Andor, Harsányi Zsolt, Karinthy Frigyes, Lakatos László, Szép Ernő legjobb vidám kabarétréfái.
- 37—38. sz. **Anekdoták.**
Irtá: *Mikszáth Kálmán.*
- 39—40. sz. **Kis tréfák.**
Irták: *Bródy Miksa, Szomaházy István, Tábori Kornél.*
- 41—42. sz. **Írói intimitások.**
Irták: *Karinthy Frigyes, Szini Gyula, Tábori Kornél.*
- 43—44. sz. **Derüs históriák.**
Irtá: *SIPULUSZ [Rákosi Viktor].*
- 45—46. sz. **Vig játék.** Uj kis anthologia,
Harsányi, Karinthy, Komor, Lakatos, Liptai, Molnár kis szindarabjai.

$\frac{43}{44}$ szám

Vidám Könyvtár $\frac{\text{Ara}}{\text{K}}$

Szerkeszti:
Tábori Kornél

Szerkesztőség:
VIII., József-u. 16-18.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

